

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

XIII Міжнародної наукової конференції
**«ІНОЗЕМНА ФІЛОЛОГІЯ
У ХХІ СТОЛІТТІ»**

та

Міжнародного міждисциплінарного колоквіуму
**“Історична спадщина Наполеона в мові,
літературі, мистецтві”**

4-5 листопада 2021 року

Запоріжжя – 2021

Затверджено до друку рішенням Вченої ради Запорізького національного університету
(протокол № 5 від 30 листопада 2021 року)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ФРОЛОВ М. О. – голова оргкомітету, д.істор.н., проф., ректор Запорізького національного університету

ВАСИЛЬЧУК Г. М. – заступник голови, д.істор.н., проф., проректор з наукової роботи Запорізького національного університету

МОРОШКІНА Г. Ф. – заступник голови, к.філол.н., доц. кафедри романської філології і перекладу, декан факультету іноземної філології

ЄНІКЄЄВА С. М. – заступник голови, д.філол.н., проф., зав. кафедри англійської філології та лінгводидактики

ЗАЦНИЙ Ю. А. – д.філол.н., проф. кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови

КАНІБОЛОЦЬКА О. А. – к. пед. н, доц., в. о. зав. кафедри викладання другої іноземної мови

ШАРГАЙ І. Є. – к.філол.н., доц., зав. кафедри романської філології і перекладу

ВАПРОВ С. Ю. – к.філол.н., доц., зав. кафедри німецької філології, перекладу і світової літератури

ІВАНЕНКО С. В. – к.філол.н., доц., зав. кафедри іноземних мов професійного спрямування

ВАСИЛИНА К. М. – к.філол.н., доц., заст. декана з навчальної роботи, доц. кафедри англійської філології та лінгводидактики

ДЕРЕВЯНКО Ю. М. – заст. декана з наукової роботи, к.філол.н., ст. викл. кафедри іноземних мов професійного спрямування

ЗАЛУЖНА М. В. – відпов. секретар, к.філол.н., доц. кафедри англійської філології та лінгводидактики

БУРДЕ Ж.-Ф. – професор, Університет ДюМен (м. ЛеМан, Франція)

КОЛЬДО Х. ГАРАЙ – проф. факультету освіти, філософії та антропології, Університет Країни Басків (м. Більбао, Іспанія)

ОЗКАН Й. – доктор філософії, доц. кафедри викладання англійської мови факультету освіти Університету Чукурова (м. Адана, Туреччина)

До збірника увійшли тези доповідей XIII Міжнародної наукової конференції “Іноземна філологія у XXI столітті” та Міжнародного міждисциплінарного колоквиуму “Історична спадщина Наполеона в мові, літературі, мистецтві” (4-5.11.2021 р.), що пройшли в Запорізькому національному університеті. Адресовано науковим працівникам, викладачам, аспірантам, студентам філологічних спеціальностей. Відповідальність за достовірність даних, коректність цитувань, науковий рівень та мовно-стилістичне оформлення матеріалів несуть автори публікацій.

Тези доповідей XIII Міжнародної наукової конференції “Іноземна філологія у XXI столітті” та Міжнародного міждисциплінарного колоквиуму “Історична спадщина Наполеона в мові, літературі, мистецтві”: Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 125 с.

ЗМІСТ

Матеріали XIII Міжнародної наукової конференції “Іноземна філологія у XXI столітті” (5.11.2021)

БЕРЕЖНА М. В. Кіноархетип <i>the mystic</i> : мовленнєвий портрет	5
БОЛКАРЬОВА О. В. Політичний дискурс та мовна рефлексія	9
ВАСИЛИНА К. М., КУЧЕРЕНКО К. С. Сімейні цінності англійського суспільства у романі Агати Крісті «Unfinished Portrait»	12
ВАСИЛИНА К. М., НЕЛЮБОВА О. Є. Образ гувернантки у неовікторіанській відеоігровій інтерпретації (на матеріалі комп'ютерної гри “Alice: Madness Returns” (2011))	16
ВЕРЕМЧУК Е. О. Особливості профілювання етичних концептів у контексті когнітивної семантики	21
GALUTSKIKH I. Linguopoetics of corporality in literary texts of English modernism and postmodernism	24
ГАХАРІЯ К. В. Роль і місце концепту EPIDEMIC у медичному дискурсі	26
ГОЛУБ Ю. І., ЛУЖАНИЦЯ О. І. Специфіка організації діалектних словників англійської мови.....	29
ГУРА Н. П. Особливості перекладу складних прикметників в термінології машинобудівної галузі	32
ERMETOVA J. I., ABDULLAEVA N. F. Principles of the modern punctuation system in different system languages	35
ЗАЛУЖНА М. В. Метафорична репрезентація невизначеної кількості в англійськомовному постмодерному художньому дискурсі	39
ІВАНОВА Н. І., ЧЕРНИК М. В. Лексико-семантичні особливості автобіографічного спортивного дискурсу	43
КЛИМЕНКО О. Л., СТОББУР О. В. Особливості англomовного відтворення української християнської лексики на позначення богослужіння, його видів та елементів	47
KOZLOVA T. O. Ecology as a metaphor: a sign of incentive paradigm	50
МАКЕДОНОВА О. Д. Стилiстична організація рекламного дискурсу на синтаксичному рівні	52
МАМАЙ Ю. Ю. Когнітивні класифікаційні ознаки ядерних вербалізаторів концепту TRAUMA	56
МАМЕДОВА А. І. Німецькі слогани та сентенції та їх модальна організація ...	60
MASLOVA M. V. Subvocalisation as a factor defining the index of fuzziness of an allusion (case study: modern English publicistic texts)	64
МІШУКОВА О. М. Національно-культурна специфіка фразеологічних одиниць з гастрономічним компонентом у сучасній іспанській мові.....	68

ОВСЯНКО О. Л. Типологія модифікованих прислів'їв	72
ПАВЛЮК О. О. Персоніфікація як засіб реалізації концепту LIVRE у романі Еріка де Кермея "La Librairie de la place aux Herbes"	75
POLYEZHAYEV Yu. G. Australian phraseology: historical dynamics and sources of enrichment	79
ПУЗАНОВ В. М. Тенденції розвитку геймерського сленгу (на прикладі Dota 2)	81
RESHUTKO A. Approaches in discourse research.....	84
СОБОЛЬ О. В. Текст міста у фокусі наукових досліджень	87
ТАТАРОВСЬКА О. В. Varieties of negative concord.....	90
ФЕЛОНЕНКО М. С. «Коронавірусний» словотвір сучасної англійської мови ...	93
ШИМЯНОВА М. В. Лексичні одиниці з просторовим значенням: проблеми ідентифікації	97
YUNATSKA A. Identity in an institutional micro-culture: linguistic and sociocultural perspectives on belonging	100
ЯРОЦЬКА Є. С. Художня метафора у романі Донни Тартт «Щиголь».....	104

**Матеріали Міжнародного міждисциплінарного колоквиуму
 “Історична спадщина Наполеона в мові, літературі, мистецтві”
 (4.11.2021)**

БОРОВСКАЯ Э. А. Приемы художественного моделирования образа Наполеона в романе Стендаля «Красное и черное»	107
KLYMENKO O. Napoleon symphony by Anthony Burgess: a multimodal dimension	110
MASLOVA M. References to Napoleon's life and deeds as means of creating allusive intermodality in modern English mass media	114
PUZANOV V. M. The image of Napoleon I Bonaparte in British culture	117
ШАПОВАЛОВА В. А., ШАРГАЙ І. Є. Лінгвістичні властивості французьких та українських мемів про Наполеона	122

КІНОАРХЕТИП *THE MYSTIC*: МОВЛЕННЄВИЙ ПОРТРЕТ

Мистецтво кіно є невіддільною частиною культури і потужним чинником змін у мові. За допомогою фільмів формуються нові зв'язки між візуальними образами та символами в уяві аудиторії. Фільми не лише мають силу відбивати та популяризувати лінгвістичні моделі своєї епохи, але й відтворювати соціальне значення цих моделей та персонажів, які їх використовують, таким чином активно формуючи домінантні лінгвістичні ідеології свого часу [Dimensions 2017, с. 263]. Персонажне мовлення з одного боку має сприйматися глядачем як максимально наближене до природного, а з іншого, відображаючи задум режисера та сценариста, формувати нові шаблони для подальшого наслідування та використання.

Не новою є думка про те, що мова – найбільш звичний та надійний засіб, за допомогою якого люди транслюють свої внутрішні думки та емоції у формі, зрозумілій іншим. Слова та мова, таким чином, становлять основу психології та комунікації [Tausczik 2009, с. 25]. Персонажне мовлення відповідно є відбитком внутрішнього світу героїв, їх емоцій, системи стимулів та психологічних комплексів, а отже має відповідати певним підсвідомим шаблонам глядача, щоб справляти необхідне враження.

Створення образу персонажа або його характеристика – це формування в уяві реципієнта загального враження про персонажа, його особисті якості, а також інші аспекти, такі як його соціальні та фізичні характеристики [McIntyre 2014, с. 149]. Персонажі – це моделі мовної особистості, що існують в уявному світі, створеному автором тексту [Караулов 2007, с. 24]. Можна припустити, що ці моделі, особливо за умови їх використання в текстах одного жанру, одного порівняно невеликого часового проміжку, створених однією мовою для гомогенної цільової аудиторії, відрізняються значною кількістю однакових рис,

які можна класифікувати на основі отриманих статистичних даних.

Роботу присвячено особливостям створення психолінгвістичного образу кіноперсонажа за психологічним архетипом «Містик» (*the Mystic*). Основою визначення психологічних рис персонажів групи є типологія В. Шмідт [Schmidt 2007], яка складається з сорока п'яти базових архетипів кіноперсонажів. У цій роботі проаналізовано особливості мовлення королеви Ельзи загальним обсягом 105 реплік. Визначальними рисами для «Містик» є такі:

1) «Містик» відчуває зв'язок з чимось надприродним, чимось більшим за неї. За сюжетом Ельза народилася з магічними здібностями створювати сніг та лід. У дитинстві вона використовує магію для розваг та ігор з молодшою сестрою Анною, поки пустощі не закінчуються нещасним випадком. З цього моменту Ельза починає боятися своїх здібностей і магія виходить з-під контролю, коли вона налякана. Риса актуалізована лексико-семантичними групами *POWER* (*ELSA: But she won't remember I have powers?*) та *STORM* (*ELSA: Let the storm rage on! / The cold never bothered me anyway*) для зображення магічних здібностей Ельзи, а також групою *ELEMENTS* (*ELSA: My power flurries through the air / Into the ground*) для демонстрації зв'язку з природними стихіями. Лексичні одиниці цих груп продуктивні для створення метафор у мовленні персонажа.

2) Вона любить бути наодинці зі своїми думками та знаходить розраду в самотності. За сюжетом спершу Ельзу замикають у замку, у її кімнаті, де вона має навчитися контролювати свої магічні здібності. На відміну від Анни, цю примусову ізоляцію Ельза сприймає як необхідність. Далі Ельза сама зачиняється у створеному нею льодовому палаці, щоб не становити загрози для інших: *ELSA: No, Anna, I belong here. Alone. Where I can be who I am without hurting anybody*. Далі вона опиняється у в'язниці, але її хвилює тільки загроза, яку вона становить для королівства. Для неї самотність нерозривно пов'язана з можливістю відкинути обмеження, нав'язані оточенням, та бути собою: *ELSA: You mean well / But leave me be / Yes, I'm alone / But I'm alone and free*. Риса реалізована використанням ЛСГ *ISOLATION*.

3) Вона здатна чинити опір, коли нею маніпулюють. Риса актуалізована конфронтативним стилем спілкування з головним антагоністом історії. За сюжетом принц Ганс, користуючись з наївності Анни, планує одружитися з нею. Для Анни це можливість отримати увагу та спілкування, якого їй бракувало декілька років після відчуження сестри та загибелі батьків. Анна з ентузіазмом сприймає цю ідею, але Ельза, як старша та більш розважлива із сестер, відмовляється благословити такий покvapливий союз. Ні благання сестри, ні вмовляння Ганса не змінюють її рішення: *HANS: Your Majesty, if I may ease your... ELSA: No, you may not. And I think you should go. The party is over.* Цей приклад відносимо до стратегії усунення співрозмовника від спільної дії шляхом дозволу/наказу залишити мовця. Стратегія реалізується як демонстрація позитивної неввічливості.

4) Її не цікавлять ні матеріальні цінності, ні приземлене бажання мати чоловіка й дітей. Її сім'я – сестра Анна, що реалізується через частотне використання апелятивів (18) та займенників (25) другої особи (на позначення Анни), використання лексико-семантичної групи *CARE* у діалогах, коли Анна є об'єктом спілкування, для зображення турботи, любові, бажання захистити сестру: *ELSA: No, I'm just trying to protect you / Just take care of my sister.*

5) Вона намагається зберегти мир у стосунках. Риса актуалізована частотним використанням лексеми *please* і реквестивів у рамках загальної тактики уникнення конфлікту: *ELSA: No! Don't touch me! Please, I don't want to hurt you.* У спілкуванні з батьками, вкотре втративши контроль над своєю магією, Ельза використовує лексему та раціоналізацію для пом'якшення попереднього висловлювання. Після конфронтації з Анною знаходимо подібний приклад: *ELSA: Please, just stay away from me. Stay away.* Вона часто бачить єдиний вихід у таких ситуаціях – залишити співрозмовника, ухилитися від обговорення.

6) «Містик» намагається подолати свої страхи, але це їй не завжди вдається. За сюжетом Ельза переймається, що її магія може завдати шкоди іншим. Риса актуалізована окличними реченнями у поєднанні з одиницями ЛСГ

ANXIETY для вираження страху, хвилювання, занепокоєння; частотним використанням займенника першої особи однини для демонстрації сконцентрованості на власних переживаннях. *ELSA: I'm scared. It's getting stronger!*

7) Їй потрібно мати власний простір, місце, до якого вона зможе втекти від реальності і бути собою. Риса актуалізується використанням лексико-семантичної групи *ESCAPE*. Для Ельзи таким місцем стає льодовий палац, побудований силами її магії. В цій сцені бачимо її на піку емоцій, що в мовленні актуалізується окличними реченнями і метафорами, синтаксичними анафорами та редуплікаціями: *The wind is howling / Like this swirling storm inside / Couldn't keep it in / Heaven knows I tried / Let it go! / I am one with the wind and sky / Let it go! Let it go! / You'll never see me cry.*

8) Все, що вона робить, вона робить неквапно, максимально концентруючись і насолоджуючись своєю роботою. Риса реалізована на контрасті з Анною, через небагатослівність і нижчу швидкість мовлення, незначну кількість вигуків, порожніх епітетів, розмовної лексики, гри слів. Все зазначене створює стриману манеру спілкування.

9) «Містик» вважають інакшою, ексцентричною чи небезпечною. На початку історії таке ставлення до неї бентежить і непокоїть Ельзу, тому вона понад усе намагається приховати свої здібності, що реалізується лексико-семантичною групою *CONCEAL*.

Література

- Караулов Ю. Н.* Русский язык и языковая личность. Москва : Издательство ЛКИ, 2007. 264 с.
- Dimensions of Iconicity.* Ed. by A. Zirker, M. Bauer, O. Fischer and C. Ljungberg. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2017. 351 p.
- McIntyre D.* Characterisation. *The Cambridge Handbook in Stylistics.* Eds. P. Stockwell & S. Whiteley. Cambridge : Cambridge University Press, 2014. P. 149-164.
- Schmidt V.* The 45 Master characters. Cincinnati, Ohio : Writers Digest Books, 2007. 338 p.
- Tausczik Y. R., Pennebaker J. W.* The Psychological Meaning of Words : LIWC and Computerized Text Analysis Methods. *Journal of Language and Social Psychology.* 2009. Volume 29, Issue 129 (1). P. 24–54.

БОЛКАРЬОВА О. В.

(Запорізький національний університет)

ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС ТА МОВНА РЕФЛЕКСІЯ

Політична діяльність несе за собою низку багатозначності та науковості. Важливо дослідити окремо поняття «дискурс» та «рефлексія». *Discursus* походить від латинського слова, що буквально означало «біг у різних напрямках». Поступово, термін використовується в ширших значеннях. У перекладі з англійської *discourse* означає «мова, міркування, розмова, бесіда», у французькій мові слово *discours* означає «діалогічна мова, публічний виступ», у середньовічній латині він мав значення «пояснення, довід, аргумент у суперечці, логічне міркування». У науковій літературі, насамперед лінгвістичній і логічній, слово дискурс в основному вживається як синонім слова текст. Причому під текстом може розумітися не тільки специфічний продукт мовної діяльності, а й будь-яке явище дійсності, що має знакову природу і певним чином структуроване: наприклад, фільми, спектаклі, мітинги, дебати тощо.

Сьогоденні тенденції сприяють розквіту політичного життя суспільства, в якій мова тісно переплітається з політикою. Здатність мови передати інформацію та вплинути на усвідомлення реципієнта досліджується філософами, політологами, психологами та вченими лінгвістами всього світу. Серед класичних робіт з даної проблематики можна назвати праці Т. А. ван Дейка, Р. Барта, М. Фуко, Ю. Хабермаса, а також дослідження вітчизняних авторів: М. В. Ільїна, Є. І. Шейгала, О. М. Баранова, Г. Г. Почепцова.

Загалом же поняттям «дискурс» сьогодні позначається будь-яке явище дійсності, що має знакову природу і є певним чином структуроване, включаючи мітинги, дебати, спектаклі, тощо. З огляду на цю розмитість в окремий

науковий напрям виділилася лінгвістика тексту, яка вивчає мову у дії на основі пошуку закономірностей, притаманних будь-яким текстам» [Озадовська 2004, с. 26]. «Автором теорії дискурсу вважають Е. Бенвеніста. Він увів розрізнення тексту як безособово-об'єктивістської оповіді і дискурсу, як живого мовлення, що передбачає комунікативний контакт мовців і слухачів. Ця відмінність у Бенвеніста не збігалася із розрізненням письмового і усного мовлення» [Бенвеніст 1974, с. 276].

Поняття «рефлексія» має глибокий зміст, постає базовою категорією метамови, відповідає за осмислення та аналіз. Якщо розглядати даний термін під призмою політичного дискурсу, то рефлексія дозволяє виконати аналіз теорії як інтерпретацію політики за різними підходами, теоретичним та методичним. Слід відмітити, що аналіз має відбуватися у певному контексті чи середовищі, що сприяє точному аналізу, тобто рефлексії. У соціальному конструктивізмі, започаткованому у 60-х рр. XX ст. працями П. Бергера та Т. Лукмана, дістала переконливе обґрунтування спроможність понять, термінів, мовних зворотів бути знаряддям політичної мобілізації і потужним інформаційним ресурсом політичних структур. Специфічність мови полягає в тому, що, належачи до т. зв. вторичних систем, вона є не лише витвором суспільства, але й активним чинником його самоорганізації. Мова «матеріалізується» у діях і вчинках людей і виступає як головне знаряддя соціалізації й самоідентифікації, виконуючи ряд функцій – ідентифікаційну, естетичну, номінативну, культуротворчу та інші. «Сучасний мовний простір формується під сильним тиском англійської мови, яка тяжіє до перетворення у глобальну мову міжнародного спілкування. Її натиск призводить до відчутного зменшення мовної багатоманітності і зникнення мов нечисленних народів. Триумфальна хода англійської мови, яку нині вважають рідною приблизно 400 млн. чол. і ще більше мільярда використовують як другу, або третю – свідчення тієї ваги, якої набуває в сучасному світі комунікативна функція мови. Англійською мовою розміщено 80% інформації в Інтернеті, в англomовних країнах виробляється 40% світового ВВП, англійська мова має офіційний

статус у більш як 50 державах» [Мухарямова 2002, с. 28.] Поняття рефлексія в історичному ракурсі відкриває в ній спочатку здатність людини «пізнавати свою розумову діяльність так само, як ми пізнаємо зовнішні нам предмети». Потім ця здатність (позначена філософами як саме людська здатність) характеризується тим, що людина вже «не просто знає, а знає, що знає» [Тейяр де Шарден 1987, с. 177–186]. Далі, цю «спрямованість людської душі на саму себе» досліджували багато авторів, одержуючи різноманітні 27 трактування. Відомо, що Гегель визначав «рефлексивні поняття» як такі, що лежать між буттям і поняттям [Гегель 1972, с. 19]

Таким чином, робота над аналізом політичного дискурсу за допомогою рефлексії є неоднозначною, адже політичний вплив на реципієнта аналізується роками та сам напрям вимагає часу для розгляду найрізноманітніших аспектів: і як комунікативного процесу, і як тексту, і як системи, і як комунікативної події. Але, незважаючи на те, що всі ці підходи й базуються на різноманітних рисах та характеристиках, вони не виключають одне одного. Більш того, рефлексія допомагає зосередитися на особистості як політичній, так і реципієнта, який в подальшому поширює інформацію сприйняту раніше.

Література

Бенвенист Э. Общая лингвистика. Москва, 1974. С. 276.

Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К., 2010. 844 с.

Гегель Г. В. Ф. Наука логики. *Энциклопедия философских наук* : в 3-х т. Т. 3. Москва : Мысль, 1972. 371 с.

Мухарямова Л. М. Взаимодействие языка и политики в символических измерениях. *Вестник Московского университета*. Сер. 18 . Социология и политология. 2002. №2. С. 28.

Озадовська Л. Мова у контексті діалогу. *Філософська думка*. 2004. №3. с. 26

Тейяр де Шарден П. Феномен человека / Пер. с фр. Н.А. Садовского ; предисл. и комментарии Б.А. Старостина. Москва : Наука, 1987. 240 с.

СІМЕЙНІ ЦІННОСТІ АНГЛІЙСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У РОМАНІ АГАТИ КРІСТІ «UNFINISHED PORTRAIT»

Постать Агати Крісті є добре відомою читацькому загалу саме завдяки її детективній прозі, проте варто наголосити на тому, що коло її робіт не обмежується виключно творами детективного жанру. Так, зокрема «Unfinished Portrait» є лірико-психологічним романом, який належить до псевдонімної прози Агати Крісті. Він був опублікований письменницею у 1934 році під ім'ям Мері Вестмакот і містить у собі численні автобіографічні ремінісценції.

Для початку слід зазначити, що формування поглядів та світосприйняття меткині відбувалося на порубіжжі двох століть, і саме Вікторіанська епоха зробила вагомий внесок у становлення особистості майбутньої авторки. Відомо, що письменниця походить з традиційної вікторіанської сім'ї, тому очевидно, що вона реалізувала всі свої етичні настанови у власній творчості. Недаремно у сучасних літературознавчих дослідженнях Агата Крісті вважається виразницею вікторіанських цінностей і вікторіанської моралі.

Перед тим як перейти до розгляду власне норм вікторіанського суспільства, слід дати визначення поняттю вікторіанської моралі. Переважна більшість літературознавців розглядає вікторіанську мораль як сукупність моральних цінностей, які існували за часів правління королеви Вікторії. До таких цінностей прийнято відносити: сімейні стосунки, почуття обов'язку, хазяйновитість, порядність, стриманість, респектабельність [Gillespi 1995]. Слід зауважити, що письменниця усіляко дотримувалася представлених вище норм проте, найважливішими для себе вважала сімейні цінності, які у той час базувалися виключно на патріархальних засадах. Так, наприклад у своїй «Автобіографії» вона зауважувала, що даний лад відповідав здоровому глузду і був фундаментом для майбутнього щастя [Christie 1977, p. 144].

Звертаючись до літературної творчості Агати Крісті, варто зазначити, що у її творах знайшли свою реалізацію представлені вище стандарти і принципи організації суспільства. Хоча, репрезентація вікторіанських цінностей була представлена у її творах нерівномірно. Зокрема, у романах детективного жанру, де на першому знаходиться власне лінія розслідування, вікторіанська мораль відходить на другий план. Натомість, у лірико-психологічних творах письменниці цей різновид моралі знаходить повне вираження. Тож, роман «Unfinished Portrait» представляє детальне зображення суспільства, яке відповідає нормам та канонам вікторіанського гатунку. У творі увага зосереджена на класичній, у вікторіанському сенсі, сім'ї, у якій головою є чоловік, а жінці відводиться роль «берегині домашнього вогнища», авторка протиставляє два типи шлюбу – старшого і молодшого поколінь. Окрім цього, письменниця висвітлює питання передачі сімейних цінностей від батьків до дітей, задля чого детально описує процес виховання єдиної доньки сімейства.

Історія, яка зображена у цьому романі, правдиво відбиває реалії того часу, основна сюжетна лінія будується безпосередньо на автобіографічній основі, а центральні образи є літературними портретами реальних людей. Сюжет роману можна коротко окреслити наступним чином: головна героїня роману – Селія важко переживає розлучення і замислюється над тим, аби укоротити собі віку, проте від фатального кроку її рятує молодий портретист, якому жінка згодом розповідає історію свого життя. Героїня переповідає йому про своє дитинство, зосереджуючи увагу на стосунках матері і батька, про власне заміжжя, народження доньки та про прикру зраду чоловіка, яка стала причиною їхнього розлучення.

У романі «Unfinished Portrait» батько головної героїні є втіленням класичного зразкового голови сімейства. Саме він визначає особливості буття сім'ї і відповідає за прийняття значущих рішень [Christie 1997, с. 124]. Його образу притаманні такі риси як відповідальність, добропорядність, стриманість, самовладання, здатність забезпечувати сім'ю та оберігати власний будинок. Підтвердження цієї думки можна знайти у тексті роману, так, зокрема мати

Селії характеризує свого чоловіка наступним чином: «*Your father is a very good man. And a very religious man. He kneels down and says his prayers every night just like a child. He's one of the best men in the world*» [Christie 2014, с. 21]. Варто зауважити, що долі авторки та її героїні дуже схожі, отож, можна зробити припущення, що батько письменниці є прототипом батька головної героїні. Ще однією автобіографічною паралеллю у романі є той факт, що батько Селії, як і батько Агати Крісті, гине у досить молодому віці і після його смерті сім'я опиняється у скрутному матеріальному становищі.

Якщо сфера діяльності чоловіка визначалася виключно організацією матеріального боку сім'ї, то основним завданням жінки було оберігати домашнє вогнище [Ellis 1839]. Саме тому, образ жінки ототожнювався з образом «янгола у домі» [Patmore 1854]. У романі яскравим прикладом такої жінки виступає мати головної героїні, прототипом якої, вочевидь, була мати Агати Крісті. Вона, як і будь-яка інша представниця вищого класу, була нерозривно пов'язана із домашньою сферою. Її головними обов'язками були підтримання родинного затишку, допомога чоловікові у його справах. Одним із головних завдань жінки було виховання дочки, підготовка її до майбутнього подружнього життя. Набір рис ідеально вихованої дочки свого часу визначила ще відома авторка Джейн Остін: «*A woman must have a thorough knowledge of music, singing, drawing, dancing, and the modern languages, to deserve the word; and besides all this, she must possess a certain something in her air and manner of walking, the tone of her voice, her address and expressions*» [Austen 1813, p.65]. Саме такого ідеалу і прагнула досягти мати Селії під час виховання дочки.

Не менш важливою у романі є постать бабусі Селії, яка також є класичним образом жінки епохи вікторіанства і ще одним автобіографічним образом у творі: «*She had been brought up in the days when men were considered to be the hub of the universe. Women merely existed to minister to those magnificent beings*» [Christie 2014, p.48]. Можна дійти висновку, що мати та бабуся виступали у ролі духовних наставниць героїні і були її надійною опорою, виступаючи рольовими моделями для Селії і формуючи її у руслі моральних вікторіанських цінностей.

Отже, сім'я головної героїні прописана із певною деталізацією та шанобливим ставленням. Це щасливе буття традиційної консервативної родини вікторіанського гатунку. Натомість, шлюб Селії є свідченням поступового занепаду моралі вікторіанського зразка. Так, зокрема, авторка викриває безсоромну поведінку чоловіка, його зневажливе ставлення до дружини і невідповідність його дій стереотипним уявленням тогочасного суспільства. Подружнє життя нової родини, яке засновано на зраді та нехтуванні традиційними сімейними ролями, втілює власну трагедію письменниці та засвідчує прихід нового бачення стосунків між чоловіком і жінкою у шлюбі.

Письменниця зображує сімейне життя головної героїні, яке певною мірою суперечить традиційним устоям тогочасного суспільства. Авторка підкреслює, що зневага до вікторіанських норм та моралі, а саме: вірності, чесності, довіри і взаємної поваги призводить до краху подружнього життя і до подальшого розлучення, яке було абсолютно не прийнятим у контексті вікторіанських цінностей.

У висновку слід зазначити, що Агата Крісті у романі «Незакінчений портрет» зосередилася на таких важливих аспектах як сімейні цінності англійського суспільства, роль чоловіка і жінки у подружньому житті, принципи виховання дітей та власне сутність інституту шлюбу.

Література

Austen J. Pride and Prejudice Whitehall, 1813. 384 p.

Christie A. Autobiography. Collins, 1977. 544 p.

Christie A. Unfinished Portrait. Harper Collins Publishers, 1934. 320 p.

Ellis S. The Women of England Their Social Duties, and Domestic Habits. Apleton & Co, 1839. 356 p.

Gillespi M. P. The Picture of Dorian Gray: "What the World Thinks of Me." New York: Twayne Publishers, 1995. 144 p.

Patmore C. The Angel in the House. J.W. Parker and Son, 1854. 189 p.

**ОБРАЗ ГУВЕРНАНТКИ У НЕОВІКТОРІАНСЬКІЙ ВІДЕОІГРОВІЙ
ІНТЕРПРЕТАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРИ
"ALICE: MADNESS RETURNS" (2011))**

На межі XX і XXI століть звернення до минувшини призвело до формування неовікторіанської традиції, яка надала традиційним категоріям минулих століть нового звучання. На думку Ю. С. Скороходько: «однією з важливих складових англійської літератури XIX століття є Вікторіанство, яке не вичерпало себе в XIX столітті, а продовжило існування в літературі Великобританії XX та XXI століть: воно відродилося в формі Неовікторіанства» [Скороходько 2012, с. 268]. Як відомо, неовікторіанський погляд на Вікторіанство є доволі нетривіальним та вбирає в себе загальні тенденції постмодерністської ревізії світоглядних парадигм попередніх епох.

Одним з видів медіа, що працює з неовікторіанським осмисленням замовчуваних аспектів минулого, є відеоігри, актуальність вивчення яких визначається їх надзвичайною популярністю серед сучасних реципієнтів та відсутністю ґрунтовних наукових досліджень з цієї тематики. Відеоігри, як і будь-який продукт неовікторіанської епохи, представляють переосмислення різних аспектів цінностей давнини. Також вони переносять центр уваги на маргінальні та трансгресивні верстви населення, часто розгортаючи гіпотезу, що носіями найбільш «гуманних» цінностей та рис характеру є нижчі прошарки суспільства, які оминаються увагою вікторіанської моралі та ціннісного нормування. На думку сучасних митців, саме ці верстви можуть представити «істинну точку зору» на світ та існування людини.

У XIX столітті Вікторіанські цінності тотально контролювали життя людей, формували суспільну мораль, регулювали соціальні норми для усіх верств населення. Найбільш помітно норми вікторіанської моралі накладали

вимоги на жінку. Згідно з ціннісними ідеалами виховання дітей та баченням соціального положення представниць слабкої статі, дівчинка повинна бути інертною красунею, об'єктом захоплення, її не можна було уявити у якості інтелектуального співбесідника чи надійного партнера.

Одним виключенням із загального нормування жіночої поведінки була «порубіжна» персоналія – гувернантка. Її постать була «лімінальною, трансгресивною і через це потенційно загрозливою для вікторіанського суспільства» [Тупахіна 2015, с. 285]. Ці жінки мали доступ до найвищих верств населення через дітей, яких вони виховували, при цьому самі вони в основному були представницями сімей, що за матеріальним станом та статусом були значно нижче їх нового положення.

Через витримку балансу між класичною вікторіанською фемінністю тогочасного світського суспільства та стандартами поведінки для жінок рівня, що наближався до робітничого класу, гувернантки «не вписувалися» як у межі гендерних, так і класових стереотипів. Зберігаючи свій фемінний статус у суспільстві, вони перетворювалися на майже прислугу без особливих привілеїв [McGowan 2011, р. 2].

Роль гувернантки визначалася чітко: вона мала бути помірною, стриманою та жорсткою у своїй поведінці. Її основною функцією було виховання дітей саме за чіткими моральними приписами: культивувати у дівчинок вишуканість, чистоту (як тілесну, так і духовну), вміння поводитись у суспільстві та зберігати соціальну інертність, а у хлопчиків – загальні якості вікторіанського джентльмена, як-от благородство, порядність, чесність [Peterson 1970, с. 14].

У 1840х-1860х роках можна було спостерігати появу великої кількості методичних посібників для гувернанток, які чітко характеризували належну манеру поведінки і своєрідні «правила існування» такого типу жінок [Hughes 1993, р. 12]. Регулювався кожний аспект життя виховательки у межах вікторіанської сім'ї. Основна проблема її життя (те, що стати гувернанткою було єдиним можливим способом постійного заробітку для

середньостатистичної дівчини) як успішно ігнорувалася освітньою літературою того часу, так і зневажливо замовчувалася у більшій частині художньої літератури. Такий стан речей змінився, коли в культурному континуумі Західної Європи міцно закріпився постмодернізм.

Прикладом неовікторіанського переосмислення традиційного зображення гувернантки у медіа слугує психологічний екшн-хоррор “Alice: Madness Returns” (2011) – відеогра, заснована на романі-казці Льюїса Керролла «Аліса в Країні Чудес».

Гувернантка Аліси Ліддел характеризується Л. Керроллом вельми лаконічно та виступає таким-собі типажем без індивідуальної конкретизації: “*The governess would never think of excusing me lessons for that. If she couldn't remember my name, she'd call me 'Miss!'*” [Carroll 1887, p. 26]. З цих слів Аліси ми можемо дізнатися, що постать гувернантки у книзі Керролла відповідає стереотипам свого часу – вона сувора, пунктуальна, готова приструнити свою вихованку та схильна забувати ім'я дівчини, про яку має піклуватися, ймовірно, через відсутність симпатії чи прив'язаності до об'єкту навчання, як і належно було вікторіанській виховательці. Реципієнту невідомі подробиці її особистого життя, у неї немає ні визначних рис характеру, ні навіть імені, тобто книжна вихователька є майже деперсоналізованою особистістю-функцією.

Творці гри, у свою чергу, шляхом так званої неовікторіанській ревізії, підіймають постать гувернантки Аліси на новий рівень соціальної репрезентації трансгресивних верств населення. Відеогра деконструє вікторіанський образ «ідеальних» вищих верств суспільства, та, відходячи від стереотипних уявлень XIX століття, «надає голос» нижчим прошаркам, тож колишня гувернантка Аліси, Нен Шарп, яка за сюжетом стала повією, виявляється справжнім носієм вікторіанських чеснот.

У відеогрі гувернантка перестає характеризуватися лише своєю соціальною та професійною приналежністю і перетворюється на повноцінного «об'ємного» персонажа – у неї є ім'я, власна історія та життя поза обов'язками, нав'язаними суспільством.

За сюжетом гри, члени сім'ї Ліддел гинуть у загадковій пожежі, лише Алісі вдається вижити. Проживаючи у сиротинці, шістнадцятирічна дівчина має єдину особу, до якої може звернутися за порадою та теплим ліжком у лондонську зимову ніч. Нен Шарп, що володіє будинком розпусти, у якому раніше працювала повією, завжди готова допомогти своїй колишній вихованці.

“Alice: Madness Returns” критикує устрій вікторіанського суспільства, який своїми обмеженнями та кайданами правил «ув'язнював» дівчат у єдиній легальній сфері діяльності, що дозволяла отримувати гроші. Поза межами законів єдиною можливістю заробітку був кримінальний світ, у якому робота повією була очевидним шляхом для дівчат, які, не маючи шансу стати гувернантками, могли звертатися лише до табуйованих та маргінальних способів виживання.

Підкреслено нехтуючи принципами вікторіанського замовчування, відеогра показує весь шлях соціального падіння «жінок-привидів», що при переході на іншу сторону закону все одно зберігали свій лімінальний стан. Другорядна лінія сюжету стосується Нен Шарп та її роботи з будинком розпусти – за сюжетом її місце роботи винищує колишній клієнт, фінансові проблеми лише додають жінці турбот, але вона завжди рада побачити Алісу біля себе та допомогти їй.

Стаючи рупором ідей анти-класизму (Нен Шарп все ще має манери високого світу), колишня гувернантка замінює Алісі батьків у всіх сенсах: вона дає прагматичні поради для виживання у реальному світі, піклується про дівчину та допомагає їй дотепними коментарями: “*The “mischief” began among your father’s mountain of paper, Alice; the real question is “how?”*” [Alice: Madness Returns. Memories Transcript]. У відеогрі одною з основних сюжетних ліній є розслідування Алісою загадкової пожежі у будинку її сім'ї, і саме слова Нен Шарп допомагають їй здогадатися про можливий зв'язок фатальної події з особистими проблемами її родичів.

Отже, можна зробити висновок що неовікторіанські твори слідують постмодерністській традиції у реконструюванні образу гувернантки у

суспільному уявленні. Відбувається злам стереотипів, що стосуються цієї верстви населення та закінчується вік замовчування соціальних та класових проблем. Образи гувернанток у різних неовікторіанських видах медіа переосмислюються у руслі феміністичних ідей про рівність всіх гендерів, про більшу винахідливість та практичність жіноцтва, деконструючи класичний вікторіанський фемінний ідеал стриманості та мовчазної поваги. Варто відзначити, що особливості сучасної інтерпретації класичних вікторіанських архетипів є перспективною темою для дослідження і у майбутньому може призвести до цікавих наукових знахідок.

Література

Скороходько Ю. С. Тенденции викторианского сенсационного романа в неовикторианской литературе. *Мировая литература на перекрестье культур и цивилизаций*. 2012. № 6. С. 268-280.

Тупахіна О. В. Вікторіанський претекст у дзеркалі масової літератури (на прикладі сучасних реінтерпретацій роману Ш. Бронте «Джен Ейр»). *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2015. № 2 (16). С. 285-290.

Alice : Madness Returns. Memories Transcript. URL: <https://alice.fandom.com/wiki/Memories> (дата звернення: 13.11.2021).

Carroll L. *Through the Looking-Glass*. London : Macmillan and Co, 1887. 95 p.

Hughes K. *Victorian Governess*. London : The Hambledon Press, 1993. 255 p.

McGowan S. G. *Haunting the House, Haunting the Page : The Spectral Governess in Victorian Fiction* : Master of Arts Thesis : 8.11.2011. Atlanta, 2011. 104 p.

Peterson M. J. *The Victorian Governess : Status Incongruence in Family and Society*. *Victorian Studies*. 1970. Vol. 14 (№ 1). P. 7-26.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФІЛЮВАННЯ ЕТИЧНИХ КОНЦЕПТІВ У КОНТЕКСТІ КОГНІТИВНОЇ СЕМАНТИКИ

Когнітивна наука націлена перш за все на висвітлення та пояснення механізмів концептуалізації та категоризації інформації про навколишній світ у людській свідомості, результатом чого є формування концептуальної картини світу, комунікативно релевантні фрагменти якої зазнають вербалізації. Іншими словами когнітивістика намагається дати відповідь на питання: «Чому певні порції інформації вербалізуються певними мовними знаками» (Теорія концептуальної метафори) [Lakoff 1993; Lakoff & Johnson 2003; Chomsky 1997]; «як значення слів пов'язані між собою» [Fillmore 1982] і «на скільки мовна система відображає знання про навколишній світ» [Langacker 2000]. Застосований метод семантико-когнітивного профілювання концептів дозволяє дати відповідь на перші з двох зазначених запитань.

Слід зазначити, що профілювання абстрактних концептів має деякі особливості, які пояснюються їх природою. Відповідно до загальноприйнятої думки, абстрактні ідеї концептуалізуються на основі знань про конкретні речі та предмети, а, отже, вихідним постулатом є те, що етичні концепти були сформовані в свідомості людини у результаті когнітивного переосмислення певних базових концептів, екстенціонал яких був представлений певними примітивними конкретними предметами та явищами.

Отже, на певному етапі розвитку суспільства в свідомості людини почали формуватися певні абстрактні концепти, такі як ДОБРО / ЗЛО, СПРАВЕДЛИВІСТЬ, ОБОВ'ЯЗОК тощо. Це може бути пояснене когнітивною здатністю людини до генералізації та узагальнення, коли, наприклад, ряд певних конкретних добрих вчинків концептуалізувався в абстрактну ідею ДОБРА, або необхідність виконання чогось конкретного лягла в основу

усвідомлення всеохоплюючого ОБОВ'ЯЗКУ. Це засвідчує той факт, що в концептуальній картині світу на певному етапі з'явилась відповідна порція інформації, яка потребувала мовного вираження.

Відомим є той факт, що номінативні одиниці створюються не «випадково» чи хаотично, а завжди мають певну лексико-семантичну вмотивованість. Тобто, на ментальному рівні об'єктивація чогось нового здійснюється на основі його асоціативної подібності із порціями інформації, які є вже концептуалізованими. На мовному рівні це проявляється через те, що з ономасіологічного погляду для певного фрагмента інформації «обирається» певний мовний знак, внутрішня форма якого є мотиватором для цільового концепту. Тобто, образ, який покладений в основі мовного знаку має асоціативно корелювати із цільовим концептом, який потребує вербалізації. Згідно поглядів О. С. Кубрякової ономасіологічна модель включає ономасіологічний базис (тобто цільовий концепт) та ономасіологічну ознаку [Кубрякова 1981, с. 198]. Згідно з цим підходом саме ознака повинна корелювати із внутрішньою формою потенційного номінативного знаку.

Принципи онтологічних перенесень (мапувань) детально представлені в теорії концептуальної метафори, великий внесок в яку був зроблений [Lakoff & Johnson 2003]. Дослідження механізмів метафоричних перенесень в рамках поданої концепції пояснюють переважним чином семантичні зрушення на синхронному мовному зрізі. На наш погляд, однак ці принципи можуть бути екстрапольовані на ономасіологічну сферу в діяхронічному вимірі. Проведений аналіз дозволяє дійти висновку, що абстрактні етичні концепти були сформовані у результаті крос-доменного перенесення, де цільовим доменом виступав саме частково схоплений думкою ментальний конструкт (етичний концепт), а вихідним доменом виступали концепти із базового життєвого досвіду, інтенціонал яких включав в себе певні примітивні речі та явища.

Цю думку можна довести аналізуючи семантико-когнітивні особливості профілювання етичних концептів. Термін профілювання ми використовуємо у лексикографічно зареєстрованому значенні «процес надання чомусь певної

форми», тобто в нашому контексті під цим терміном ми розуміємо «процес вербального оформлення концепту шляхом крос-доменних метафоричних перенесень».

Квантитативний аналіз контекстуальної актуалізації етичних концептів, виконаний на основі пошукових сервісів Британського Національного корпусу довів, що найбільш актуалізованими концептами виступають GOOD, EVIL та JUSTICE. Етимологічний аналіз ключових вербалізаторів цих концептів дозволив встановити цільові концептуалізовані когнітивні ознаки (trajectors) ономазіологічний базис (landmarks) та вихідні домени. Узагальнений аналіз подано у Таблиці 1.

Таблиця 1. Матрична модель концептуальних профілів GOOD, EVIL, JUSTICE.

<i>Profiled concept</i>	<i>Trajector</i>	<i>Landmark</i>	<i>Domain</i>
GOOD	‘behaviour, attitudes, forces etc. that are morally right’	‘whole, belonging together’	ENTIRE
		‘suitable’	PROPER
		‘desirable’	DESIRABLE
EVIL	‘being very bad and harmful; being inadequate, unsatisfactory, worthless’	‘split or not united’	INJURY
		‘effeminate’	EFFEMINATE MAN
		‘physically unclean’	UNCLEANNES
		‘being defiled ‘	DEFILEMENT
JUSTICE	‘being just or fair’	‘vertical’	SPACE
		‘direct’	
		‘true’	TRUTH
		‘suitable’	PROPER
		‘perfect, complete’	COMPLETE
		‘according to law’	LAW
		‘beautiful’	BEAUTY

Матрична модель концептуальних профілів етичних концептів доводить те, що етичний концепт GOOD концептуалізується у свідомості людини відносно уявлень із базового життєвого досвіду (central life experience), які об’єктивуються доменами ЦІЛІСНИЙ, НАЛЕЖНИЙ. ЗЛО усвідомлюється

як РОЗДІЛЕННЯ та НЕЧИСТОТА. СПРАВЕДЛИВІСТЬ на етимологічному рівні профілюється відносно доменів ПРОСТІР, ЦІЛІСНІСТЬ, КРАСА.

Таким чином аналіз етимологічних профілів етичних концептів дозволяє встановити базові домени, які покладені в основу концептуалізації аналізованих концептів у свідомості людини.

Література

Кубрякова Е. С. Типы языковых значений: Семантика производного слова. Москва : Наука, 1981. 200 с.

Chomsky N. Language and Cognition. *The Future of the Cognitive Revolution*. Oxford : Oxford University Press, 1997. P. 15–31.

Fillmore Ch. Frame semantics / ed. by The Linguistic Society of Korea. *Linguistics in the Morning Calm*. Seoul : Hanshin Publishing Co, 1982. P. 111–137.

Lakoff G. The contemporary theory of metaphor / ed. by A. Ortony. *Metaphor and Thought*. Cambridge : Cambridge University Press, 1993. P. 202–251.

Lakoff G., Johnson M. *Metaphors we live by*. Chicago : University of Chicago Press, 2003. 256 p.

Langacker R. A course in cognitive grammar. Manuscript. Preliminary draft. San Diego : University of California San Diego Press, 2000. 562 p.

GALUTSKIKH I.

(Zaporizhzhia National University)

LINGUOPOETICS OF CORPORALITY IN LITERARY TEXTS OF ENGLISH MODERNISM AND POSTMODERNISM

The research focuses on the study of linguistic manifestations of corporality in literary texts of English modernism and postmodernism, which envisages the analysis of literary corporality as a linguopoetic category. The core of the category is the concept of human body which acquires under the impact of sociocultural factors a series of properties in addition to initial ones, thus, set of properties of the category “corporality” comprises two groups of parameters: 1) ontological as basic ones

manifested in somato-physiological, sensory, psycho-emotional and mental characteristics, and 2) sociocultural ones, among them being semiotic nature implying gender, eroticized and transformation qualities. Such interpretation of corporality as an ontological and sociocultural category stipulates the understanding of literary corporality as a linguopoetic category.

As a product of cognition and literary conceptualization of human bodily experience in the dialectic unity of its somatic-physiological, sensory, psychic, and mental facets, this category is formed in compliance with the author's aesthetic purport in the context of an epoch, being manifested in literary text through its verbal, imagistic, and narrative semiotic means.

Given the assumption that a literary text is a multilevel verbal unity, comprising a complicated system of codes, the research applies a cognitive-semiotic approach to the analysis of literary corporality. Such an approach fostered revealing the specificity of multidimensional textual representation of literary corporality, including a fictionalized body as a narrative construal, with regard to a set of mental structures relevant to literary interpretation of corporality.

The authorial construal of fictionalized body incorporates three dimensions: conceptual, narrative-semiotic, and verbal. This construal is represented in the narrative by its three varieties: sensory-emotional, eroticized, and socialized bodies. They are marked by narrative patterns which specify linguopoetic features of corporality in literary texts of English modernism and postmodernism, related to its conceptual, narrative-semiotic, and verbal manifestations.

The results obtained are of practical significance for widening epistemic attainments of cognitive poetics due to the application of the cognitive-semiotic approach to the analysis of literary text as a polycode system, as well as for introducing a new cognitive-semiotic branch in linguopoetic research of corporality. The methodology of cognitive-semiotic analysis applied to the study of corporality in literary texts of English modernism and postmodernism can be employed for the investigation of corporality as a linguopoetic category in literary texts of other

epochs, written in other languages, of other types of texts, as well as be extended to other categories actualized in literary texts.

Generalizations concerning fictionalized body narrative patterns in literary texts of English modernism and postmodernism will be a contribution to cognitive poetics, literary text semiotics, and cognitive narratology and open up new perspectives for their further investigation in English and other languages.

ГАХАРІЯ К. В.

(Запорізький національний університет)

РОЛЬ І МІСЦЕ КОНЦЕПТУ EPIDEMIC У МЕДИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Наразі тематика медичного дискурсу набула популярності у царині лінгвістичних розвідок. **Актуальність** цієї теми пояснюється необхідністю перегляду змін, що сталися у колективній свідомості через COVID-19, зокрема, тих, що пов'язані з мовою та сприйняттям світу.

Аналіз останніх досліджень вказує на те, що до теми звертаються здебільшого у контексті відображення явища пандемії коронавірусу у сучасних дискурсах, мемутворчості та неологізмів цього періоду. Що стосується досліджень концепту, пов'язаних із цією темою, науковці частіше розглядають їх фрагментарно, поза тематикою медичного дискурсу. Утім, на нашу думку, для кращого та глибшого розуміння теми доцільно представити цей концепт у межах медичного дискурсу.

Метою дослідження є спроба дослідити роль і місце концепту **EPIDEMIC** у сучасному медичному дискурсі.

Концепт **EPIDEMIC** – важливий складник сучасного англomовного епідеміологічного дискурсу. Історія його еволюції та набуття нових змістових, ціннісних й образних ознак налічує більше 2500 років.

EPIDEMIC в англomовній картині світу є лінгвокультурним концептом, який включає у себе не тільки основні поняттєві ознаки, а ще і ціннісні, метафоричні та асоціативні складники. Зміст концепту **EPIDEMIC** зумовлений історичними чинниками, розвитком сфери медицини, а також – особливостями англomовної лінгвокультури. Він посідає чільне місце в англomовній і концептуальній картині світу.

Якщо ж конкретизувати місце концепту **EPIDEMIC** в англomовній картині світу, необхідно вказати, що він належить до категорії концептів медичного дискурсу (а саме його різновиду – епідеміологічного) як тип інституційного дискурсу, утвореного в результаті комунікації в галузі медицини, що відображає комунікативні відносини між учасниками різного статусу (як професіоналами, так і цивільними громадянами), які мають конкретну мету – порятунок людей від епідеміологічної загрози. Під поняттям «медичний концепт» розуміємо «сукупність колективних уявлень людей, об'єднаних за мовним критерієм, з певного дискретного референту, об'єкту, явища світу медицини й охорони здоров'я» [Соколов 2013, с. 85].

Концепт **EPIDEMIC** репрезентується в більшості культур і мов світу через професійний медичний дискурс, засоби медичної комунікації, у медіа, публіцистичному і політичному дискурсах. Але останнім часом спостерігається тенденція щодо того, що у зв'язку з певними історичними обставинами його відображення фіксується й у побутовому мовленні.

Оскільки в епідемічному дискурсі епідемії розуміються як процес постійного відтворення та швидкого поширення нових особин, відповідно, і суспільство у зв'язку з процесом виникнення все нових і нових епідемій намагалось віднайти способи номінувати нові явища дійсності, в якій вони знаходилися. Відтак, кожні нові етапи в історичному розвитку людства, пов'язаний із хворобами та епідеміями, знаходив відображення і в активному поповненні лексичного складу мов багатьох народів, не є винятком й англійська. Згадаймо лише кількість лексичних новотворів, що виникли у зв'язку з пандемією COVID-19: «...протягом поточної пандемії було створено

понад 1000 нових слів – як неспеціалізованої, так і технічної термінології» [Северская 2020, с. 892], а також – численні шляхи їх творення «при їх творенні використовуються однакові прийоми неологізації: формування нових значень уже відомих одиниць, творення нових одиниць за рахунок приєднання формотворчих елементів до відомої основи, складання основ, блендінг – змішування основ, що має комунікативно-когнітивну природу» [Северская 2020, с. 902].

Саме через це, на нашу думку, тема пандемії настільки популярна не лише у медичному дискурсі, але й у міжнародній комунікації, у засобах масової інформації, соціальних мережах і побутовому спілкуванні та заповнює собою соціальний простір. Погоджуємося з дослідниками С. Ліпіріди та В. Катерміною у тому, що «...пандемія коронавірусу поглинула шпальти й веб сторінки багатьох видань і мовників, і цей процес триває. Мова розуміння пандемії містить максимально можливу кількість аспектів – медичних, соціокультурних, антропологічних, політично-економічних. Актуалізація нової коронавірусної лексики відображає трансформацію суспільної свідомості, яка пристосовується до умов пандемії» [Катермина, Липириди 2020, с. 174].

Отже, концепт **EPIDEMIC** насправді посідає чільне місце у сучасному англomовному медичному дискурсі у зв'язку з кількома факторами: у першу чергу, з природною особливістю епідемічних процесів, які призводять до постійного відтворення цього концепту у колективній свідомості; по-друге, у світлі актуалізації медичної тематики у побутовому та медійному мовленні через пандемію COVID-19.

Література

- Соколов В. Категоризація і концептуалізація нової медичної дійсності в англomовній картині світу. *Нова філологія*. 2013. № 59. С. 83-88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2013_59_19
- Северская О. Ковидиоты на карантитулах: коронавирусный словарь как диагностическое поле актуальных дискурсивных практик. *Коммуникативные исследования*. № 7 (4). 2020. С. 887-906.
- Катермина В., Липириди С. Особенности отображения пандемии коронавируса в лексике

медицинского дискурса (на основе английских неологизмов). *Известия Волгоградского государственного педагогического университета*. № (4 (147)). 2020. С.170-175.

Listings of WHO's response to COVID-19. URL: <https://www.who.int/news/item/29-06-2020-covidtimeline> (дата звернення – 27.06.2021).

ГОЛУБ Ю. І., ЛУЖАНИЦЯ О. І.

(Запорізький національний університет)

СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ДІАЛЕКТНИХ СЛОВНИКІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасний етап функціонування гетерогенної англійської мови характеризується посиленням її ролі як засобу міжкультурної комунікації, для успішного здійснення якої необхідно брати до уваги її регіональну та соціальну варіативність, у тому числі специфіку діалектних форм, які активно використовуються у різних типах дискурсу. Незнання або неправильне використання цих форм може привести до комунікативних невдач.

Усе вищезазначене привертає увагу до діалектної лексикографії, яка корелюється з лексикографією літературної англійської мови, однак має свою специфіку. До дискусійних питань діалектної лексикографії відносяться проблеми, пов'язані з принципами відбору реєстрових одиниць (слова, що відсутні у літературній мові, та слова, які мають відмінності у порівнянні з літературною мовою), структурою словникової статті, визначенням її обсягу та змісту (кількість структурних, лінгвістичних та екстралінгвістичних лексикографічних параметрів), вибором словникових дефініцій (синонімічні або описово-логічні), пошуком джерел вербальних ілюстрацій (опубліковані художні тексти, газетні та журнальні публікації, усне мовлення діалектоносіїв, спілкування у соціальних мережах). Особливості англійськомовних діалектних

словників описуються в роботах О. М. Карпової, Л. П. Ступіна, Ф. Бенсона, Б. Свенсена та інших лексикографів.

Метою нашого дослідження є вивчення словникового складу діалектів Північно-східної Англії в контексті виявлення системних відношень лексичних одиниць та особливостей їх лексикографічного відображення. **Об'єктом** дослідження є нотрумбрійський, йоркширський діалекти та діалект графства Тіздейл. Дослідження проводилося на **матеріалі** словників вищезазначених діалектів: словника Річарда Олівера Хеслопа «*Northumberland Words – A Glossary Of Words Used In The County Of Northumberland And On The Tyneside*» (у двох томах) [Heslop], словника Фредеріка Т. Дінсдейла «*A Glossary Of Provincial Words Used In Teesdale In The Country Of Durham*» [Dinsdale] та словника Френсіса Кілдейла Робінсона «*A Glossary of Yorkshire Words and Phrases: Collected in Whitby and the Neighbourhood*» [Robinson].

Діалектні словники представлені лексикографічними довідниками різних типів. За принципом відбору лексики розрізняють диференційні та недиференційні або повні словники. За охопленням територій – однодіалектні та багатодіалектні. Виходячи з часового підходу до вивчення лексики, словники поділяються на синхронні та діяхронні. Одним з найбільш відомих та найбільш повних діалектних словників англійської мови вважається шеститомний словник за редакцією Джозефа Райта (*Wright J. The English Dialect Dictionary. 6 volumes. Oxford, 1898-1905*). Цей багатодіалектний діяхронний словник містить діалектизми Англії, Шотландії, Ірландії, Уельсу та охоплює період у понад двісті років.

Проаналізовані у ході дослідження однодіалектні диференційні словники були вперше надруковані у другій половині 19-го ст., після чого неодноразово перевидавалися та були оцифровані. Макроструктура словників є схожою і включає передмову, вступні статті, правила користування словником, перелік скорочень та умовних позначок, власне словник, додатки, список використаних джерел. Важливу функцію у діалектних словниках виконують вступні статті, в яких надається докладна інформація про історію регіону, його населення, про

становлення та розвиток певного діалекту. У них також пояснюється специфіка фонетичної та граматичної системи діалекту, розкриваються принципи побудови словника, його призначення та цільова аудиторія.

За кількістю лексикографічних параметрів словникової статті діалектні словники поступаються тлумачним словникам літературної мови. У них відсутній орфоепічний параметр, словотвірний параметр представлений епізодично. Рідко надається інформація, що стосується сфери вживання реєстрових одиниць, синонімічних та антонімічних відношень між ними. Серед переваг досліджених словників слід відзначити наявність енциклопедичного параметра, що включає етнографічну та культурологічну інформацію про регіон – а саме, про його традиції, звичаї, повір'я; про сільськогосподарські знаряддя праці, особливості побуту, гастрономічні вподобання діалектоносіїв, про їх розваги та спортивні ігри. Особливої уваги заслуговують різноманітні за джерелами походження вербальні ілюстрації, що підтверджують використання діалектних одиниць.

Загальновідомо, що діалектні словники не відображають увесь мовний репертуар діалектоносіїв, тому що створені за вибіркоvim принципом, при якому критерієм включення слова або словосполучення в словник виступає фактор їх унікальності, відмінності від літературної мови та інших діалектів. З одного боку, це створює фрагментарність репрезентованого матеріалу, з іншого, – акцентуалізує культурну регіональну значущість представлених діалектизмів для діалектного мовного середовища. Як показує проведений аналіз, діалектизми, які включені до словника, вербалізують вузько соціорегіональні реалії та відтворюють регіональну ідентичність мешканців окремих територій, розкривають їх духовну культуру, особливості світосприйняття та описують навколишнє середовище, в якому вони живуть. Фіксація діалектизмів у словнику свідчить про актуальність певних аспектів духовної та матеріальної культури діалектного співтовариства та підкреслює їх значущість у концептуальній картині світу діалектоносіїв.

Література

- Dinsdale F. T. A glossary of provincial words used in Teesdale in the County of Durham. 1872. URL: <https://archive.org/details/glossaryofprovin00dinsuoft>
- Heslop O. Northumberland words. A glossary of words used in the County of Northumberland and on the Tyneside. 1892. URL: archive.org/details/northumberlandv229hesluoft
- Robinson F. K. A Glossary of Yorkshire Words and Phrases: Collected in Whitby and the Neighbourhood. 1855. URL: <https://archive.org/details/aglossaryyorksh00robgoog>

ГУРА Н. П.

(Національний університет «Запорізька політехніка»)

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СКЛАДНИХ ПРИКМЕТНИКІВ В ТЕРМІНОЛОГІЇ МАШИНОБУДУВНОЇ ГАЛУЗІ

Впровадження передових форм організації виробництва машинобудування, безперервний розвиток і вдосконалення засобів виробництва, створення принципово нових машин та технологічних процесів, які отримали широке розповсюдження в багатьох країнах світу, викликає попит на дослідження не тільки лінгвістичного, а й перекладацького аспектів термінології цієї сфери. Необхідність передачі різноманітних ознак, якостей та властивостей в машинобудуванні спричинила появу нових термінів, в утворенні яких активну участь беруть складні прикметники. Оскільки у технічній фаховій літературі є велика кількість термінів та okazіональних утворень, які створюються автором у відповідності до його задуму, то є нагальна потреба в аналізі перекладу ад'єктивних композитів, що визначило актуальність даної теми.

Аналіз добору складних прикметників галузі машинобудування (305 одиниць) довів, що безеквівалентні складні прикметник складають 30%, а

еквівалентні – 70 %. Домінування еквівалентної лексики свідчить про те, що її термінологія є усталеною і досить розробленою, але стрімкий розвиток технологій призводить до утворення нових безеквівалентних композитів.

Словотвір німецьких складних слів, в цілому, і ад'єктивних композитів зокрема, має спонтанний характер. Оскільки словники не завжди в змозі відображати сучасний стан термінології певної галузі, то у цьому випадку головна відповідальність лягає на перекладача. Перекладач в свою чергу має визначитися зі способом перекладу безеквівалентного композита, тобто підібрати найбільш точний еквівалент, який збереже значення слова.

Для того, що підібрати відповідник для складного безеквівалентного терміну потрібно визначити головний компонент, який розкриває основне значення композита. При перекладі безеквівалентного композита потрібно обов'язково враховувати словотвірну модель та приділити значну увагу його структурі для надання найбільш точного перекладу. На основі добору ад'єктивних композитів галузі машинобудування, пропонуються наступні способи перекладу безеквівалентних термінів, а саме:

1) калькування, тобто переклад лексеми шляхом зміни її складових частин – морфем або слів, у лексичну відповідність у мові перекладу. Прийом калькування надзвичайно часто використовується для перекладу складних за структурою термінів. При калькуванні важливим є те, що слово повторює структуру лексеми мови оригіналу, наприклад: *diffosorförmig* – дифузороподібний, *magnetisch-induktiv* – магніто-індуктивний, *selbstfahrend* – самопересувний.

Bei den Volumenstrom- und Massenstrommessgeräten unterscheidet man folgende Ausführungen: – elektrische Volumenstrommessgeräte, magnetisch-induktive Messgeräte für elektrisch leitende Flüssigkeiten und Ultraschallmessgeräte für große und sehr große Rohrdurchmesser, die vorrangig in der Wasserversorgung genutzt werden [Böge 2011, с. 27].

Прилади для вимірювання об'ємних та масових потоків відрізняються наступними версіями: електричні об'ємні витратоміри, магніто-індуктивні

вимірювальні прилади для електропровідних рідин та ультразвукові вимірювальні прилади для труб з великим і дуже великим діаметрами, які переважно використовуються у водопроводі.

Die gezeigte Presse besitzt einen automatischen Transferschienenwechsel und einen Werkzeugwechsel über selbstfahrende Schiebetische [Böge 2011, с. 457].

На показаному пресі є автоматична зміна рейкової передачі та заміна інструменту над самопересувними розсувними столами.

При калькуванні ад'єктивні композити, за звичай, перекладаються за допомогою складного прикметника: *bogenverzahnt* – зубчасто-дуговий, *fertigungsbedingt* – виробничо-зумовлений, *produktionstetechnisch* – виробничо-технічний, *geradverzahnt* – прямо-зубчастий.

Schräg- und bogenverzahnte Kegelräder laufen ruhiger, haben einen größeren Überdeckungsgrad und eine etwas höhere Zahnfestigkeit als geradverzahnte [Böge 2011, с. 199].

Скошені та зубчасто-дугові конічні шестерні працюють тихіше, мають більший ступінь покриття та трохи більшу зубчасту міцність, ніж прямо-зубчасті.

2) наступним за продуктивністю є описовий метод або експлікація – це спосіб перекладу безеквівалентної лексики шляхом розширення значення слова за допомогою розгорнутого словосполучення. Описовий метод перекладу є продуктивним, оскільки не завжди можливо передати безеквівалентний композит одним словом або ж підібрати еквівалент, який би передавав його значення. Наприклад: *auftragsunabhängig* – який визначається замовленням, залежний від замовлення, *qualitätsbezogen* – який стосується якості.

Qualitätsmanagement: Gesamtheit der qualitätsbezogenen Tätigkeiten und Zielsetzungen (nach Geiger) [Böge 2011, с. 72].

Управління якістю: сукупність заходів, які стосуються якості та цілей (за Гейгером).

3) переклад ад'єктивних композитів з німецької на українську мову за допомогою одного простого прикметника (спрощення): *anwendungsgerecht* –

прикладний, kreislinig – округлений, круговий.

Bewegungen der Punkte und Körper in der Technik sind Kombinationen von Bewegungszuständen und Bewegungsbahnen, z.B. – kreislinige gleichförmige Bewegung (an Drehbank und Bohrmaschine) [Böge 2011, с. 37].

Рухи точок і тіл у техніці - це поєднання станів руху та траєкторій, наприклад - круговий рівномірний рух (на токарному та свердлильному верстатах).

Отже, у перекладі складних прикметників галузі машинобудування домінує словниковий еквівалент. Словотвірна модель та склад безеквівалентного ад'єктивного композита допомагає визначити його значення та надати адекватний переклад. При перекладі безеквівалентних складних прикметників галузі машинобудування основними способами є калькування, експлікація та спрощення.

Література

Böge A. Handbuch Maschinenbau: Grundlagen und Anwendungen der Maschinenbau-Technik. Berlin : Czech Republic, 2011. 1487 S.

ERMETOVA J. I., ABDULLAEVA N. F.

(Urgench State University, Uzbekistan)

PRINCIPLES OF THE MODERN PUNCTUATION SYSTEM IN DIFFERENT SYSTEM LANGUAGES

The term “punctuation” means a collection of punctuation marks used in writing, as well as a collection of rules for their arrangement. Punctuation marks, along with letters, are part of the graphics system of each language. The use of punctuation marks is determined by the syntactic structure of the language, the semantic division of the utterance and the rhythmic-intonation system of speech.

When analyzing and describing the punctuation system of a language, one can give preference to different aspects, since in different languages, depending on their structure, the use of punctuation marks prevails in a particular function. It is also difficult to draw a clear line between the very functions of punctuation marks, since rhythm and intonation are undoubtedly auxiliary semantic and syntactic means of dividing the text. The role of punctuation as a system is paramount, since, being an integral part of writing, punctuation is designed to serve the purposes of communication between the writer and the reader, providing a two-way communication process.

Consistency as applied to punctuation is a quality that is most clearly manifested in the two-sided functional significance of punctuation: "punctuation from the writer" (direction from meaning to signs) and "punctuation for the reader" (direction through signs to meaning) [Valgina 1993]. Ultimately, we are talking about encoding and decoding text through signs. It is clear that both processes are possible only under the condition of coincidence for the writer and the reader of those meanings that carry signs. And, consequently, signs should consistently and consistently reveal the same qualities in the same positions. Modern punctuation unquestionably reveals such systemic qualities. Understanding them is associated with the search and approval of the basics of punctuation, the principles of dividing the text. One of the main principles of modern punctuation is the structural principle.

Signs due to the structure of a sentence, its syntax is conventionally called structural. These cannot be optional. This is the foundation on which modern punctuation is built. This is, finally, that necessary minimum of the use of signs, without which unimpeded communication between the writer and the reader is unthinkable. Structural signs are currently quite regulated; their use is stable. Such signs divide the text into structurally significant parts, help to establish the correlation of parts of the text, indicate the end of the presentation of one thought and the beginning of another. Such signs are found in the text of any style (both in an official document, and in a scientific essay, and in a fiction or journalistic work). The syntactic division of speech ultimately reflects a logical, semantic division, since

structurally significant parts, as a rule, coincide with logically significant ones, moreover, they serve their expression and punctuation marks fix the boundaries of these parts.

On the other hand, the semantic division of speech subordinates the structural; those. the concrete meaning dictates the only possible structure. The structure of the sentence is, as it were, programmed with a given meaning. If it is necessary to convey a different meaning, a sentence with the same set of words is constructed differently [Valgina 2000]

According to N.S. Valgina, the semantic principle is also a very important principle in modern punctuation.

Punctuation marks help the writer to draw the reader's attention to important details. The direct meaning of the statement can also depend on the setting of punctuation marks, and the semantic and psychological depth, tension and exclusivity of the manifestation of the sign can be conveyed. The shades fixed in a sentence can vary, and therefore in punctuation based on a semantic principle, there is always something subjective, individual. Skillful placement of punctuation marks increases the semantic significance of written speech, condenses the semantic capacity of the utterance.

However, the variability in the use of signs does not at all indicate their optional, optional: the desired meaning is fixed only by one punctuation variant, another meaning requires a different design, and the only possible one.

It is also important to note that a different meaning conveyed using different punctuation design inevitably affects the structure of the text or a separate sentence.

It is impossible not to mention the importance of the intonation principle of punctuation. Modern punctuation has a large arsenal of means for reflecting intonation (placing a dot in the place of a large drop in the voice and a long pause; interrogative and exclamation marks, intonation dashes, ellipses). However, the intonation principle acts as a secondary one, often not in its pure form.

This means that any intonation stroke (for example, a pause), although fixed by a punctuation mark, is ultimately itself a consequence of the given semantic and

structural division of the sentence.

Noting the role and importance of intonation in the placement of punctuation marks, one cannot but dwell on the question of the various functions of intonation in our speech. Intonation can act as a means of conveying semantic meanings, but it can only convey the emotional qualities of speech. In the case when intonation conveys the semantic significance of speech, the intonation principle in the arrangement of signs is used as an accompanying semantic one, superimposed on it, and thereby is reflected in the structure of the text. When intonation is an indicator of only the emotional coloring of speech, then the intonation principle operates, so to speak, in its pure form. Such intonationally conditioned signs convey emotional tension, impetuosity of speech, i.e. reflect its expressiveness, special expressiveness.

Intonations that convey the semantic significance of speech are socially fixed, they contain a large percentage of objectivity, they are reproducible and therefore amenable to description and inventory as certain types.

Intonations of a purely emotional plan in their particular manifestations are extremely subjective, and their fixation in a written text with the help of signs is entirely connected with the personality of the writer: I could not walk for a long time; I could not walk for a long time (D.E. Rosenthal).

So, we can say that the punctuation existing at the present time is systematically organized. According to N.S. Valgina [Valgina 1983], the firmness and stability of punctuation is determined by its structural principle, and the ability to convey the richness and variety of semantic shades and emotions – by semantic and intonational principles. So the impact of the text on the reader, with the unconditional talent of the writer, can become extremely strong.

Overall, punctuation is one of the most complex and significant language systems.

References

- Валгина Н. С., Светлышева В. Н. Орфография и пунктуация. Справочник. Москва : Высшая школа, 1993. 336 с.
- Валгина Н. С. Современный русский язык : Синтаксис : Учебник. 4-е изд., испр. Москва : Агар, 2003. 456 с.

ЗАЛУЖНА М. В.

(Запорізький національний університет)

МЕТАФОРИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ НЕВИЗНАЧЕНОЇ КІЛЬКОСТІ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ПОСТМОДЕРНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Мова художнього тексту є «особливою знаковою системою», якій притаманні метафорична образність та неоднозначність, підкреслена амбівалентність семантики і спрямованість на множинність інтерпретацій. Ці якості позначаються на лінгвальному оформленні художнього тексту, іманентною характеристикою якого є «використання словесних знаків у їх вторинному кодовому значенні» [Тураева 1986, с. 14-15]. Особливої значущості така орієнтація на відбиття плюралістичності явищ набуває для постмодерністського світогляду та художньої творчості, дослідження якої є актуальною для сучасних наукових розвідок. Досліджуючи невизначеність, постмодернізм засвідчує «кризу наративів», «змінює зміст слова «знання», продукує не відоме, а невідоме» [Ліотар 1995, с. 16-17]. Центральне місце у цій світоглядній системі посідає «епістемологічна невпевненість» – переконання, що адекватне осягнення дійсності доступне «інтуїтивному “поетичному мисленню” з його асоціативністю, образністю, метафоричністю і миттєвими одкровеннями інсайту» [Ильин 1996, с. 205].

Неоднозначність і плюралістичність отримали віддзеркалення у формальних й змістових параметрах художніх постмодерних творів. Постмодерністський художній текст являє собою «аструктурний, багатовимірний, інтертекстуальний простір, який відображає деструктивні

тенденції постмодерністської поетики» [Бабелюк 2015, с. 206]. Серед основних ознак постмодерних текстів відзначають невизначеність форми й сюжету, неоднозначність, прихильність до неусталеності, зміни модальностей, різного роду перемикань і перегукувань.

Детальний аналіз художнього доробку британських авторів-постмодерністів виявив, що невизначена кількість набуває широкої реалізації на мовному рівні не лише через прямі номінації, детермінативи, але й і з залученням численних метафор. Текстуальні можливості дозволяють авторам-постмодерністам розширити спектр засобів мовленнєвої актуалізації невизначеної кількості за рахунок її метафоризації. Аналіз мовного матеріалу дозволив виокремити кілька найбільш розповсюджених концептуальних **метафоричних перенесень**, які в досліджених текстах виступають асоціатами до поняття «невизначена кількість» (тут і далі – **НК**):

1. Найчастіше основою метафор на позначення невизначеної кількості стають **назви природних явищ**. Подібні метафори будуються навколо властивостей природних явищ як масштабних, так і настільки дрібних, що вони не піддаються виміру:

НК=ЛАВИНА: *'I couldn't get on with it,' he says, closing the flap of the bureau and sending a small **avalanche of papers** sliding into its interior, his preferred filing system* [Lodge 2008, p. 51].

НК=ПОТІК, ХВИЛЯ: *It was necessary therefore to break up **the flow of information**, to pause and recap and reinforce* [Lodge 2008, p. 18] *Athletes tripped over, crashing into one another; my **flow of words** faltered and dried up* [McCarthy 2006, p. 78]. *Thru that arch o' glass **waves o' snow** was tossin'n'turnin' an' drownin' the sun* [Mitchell 2004, p. 88].

НМК=КРАПЛЯ: *'I won't have **a drop to drink** today'* [Lodge 2008, p. 78]. *One feels pity of course, and sorrow, and anger, but these feelings seem as superfluous to the immensity of woe this place evokes **as tears dropped into an ocean*** [Lodge 2008, p. 90]

НК=ОКЕАН: *When he was done, a long steady **oceanic swell of exhaustion** began to push him under* [McEwan 2007, p. 257]

2. Невизначена кількість часто актуалізована через номінації **групи людей, тварин, природних та антропоморфних об'єктів**. Сміслову основу такої метафори є відсутність відомостей про точну кількість численних складових об'єкта:

НК=ЗГРЯЯ: *As aimless as the men, half a dozen artillery horses galloped in **a pack** along the water's edge* [McEwan 2007, p. 233]

НК=ВІЙСЬКО: *...he possesses a handsome **army of scrimshandered chessmen** whom we shall keep busy until either the Prophetess's departure or the Nellie's arrival* [Mitchell 2004, p. 9].

НК=НАВТОВП: *In other ways too she stood out from **the student crowd** when she arrived in the Department* [Lodge 2008, p. 30]. *I was saying as much to Fred in the midst of **a crowd of chattering, wine-sipping private viewers*** [Lodge 2008, p. 45].

НК=СУЗІР'Я: *Across his brow **a constellation of acne** had a newminted look, its garishness softened by the sepia light* [McEwan 2007, p. 54] *It seemed to be willing itself to believe it could support **the knotted constellation**, all this levitated matter, keep it buoyant, carry it on into some imaginary future* [McCarthy 2006, p. 143].

НК=ГУЩАВИНА: *Perspiration ran like rivulets down his face and disappeared into **a thicket of hair** on his chest* [Lodge 2008, p. 79]. *I was squattin' in **a thicket o' ironwood trees** upgulch when sudd'nwise eyes on me, I felt 'em* [Mitchell 2004, p. 77].

3. Представлення невизначеної кількості як **сукупності, нагромадження** здійснюється на основі подібності явищ, яким властива відсутність оформленості:

НК=КУПА: *Through the crack Luisa Rey watches a young man sitting on the table, sifting through **a pile of notebooks*** [Mitchell 2004, p. 36]. *...on the Tottenham*

Court Road, a broken file of protesters is making its way south [McEwan 2006, с. 84].

НК=ГОРА: *Not far from them was a smoldering mountain of uniforms and blankets* [McEwan 2007, p. 228]. *And before anyone could even glance round, the mountain of uniforms was detonated* [McEwan 2007, p. 228]. *Over the next days and weeks the liver lady fried her way through a small mountain of pig liver* [McCarthy 2006, p. 80].

НК=ДРІБКА: *The water we took on at Chatham Isle is now brackish & without a dash of brandy in it, my stomach rebels* [Mitchell 2004, p. 17].

Отже, метафоризація стала одним із широко задіяних механізмів репрезентації невизначеної кількості в сучасних англійськомовних постмодерних художніх текстах. Проаналізований емпіричний матеріал дає підстави стверджувати, що рекурентність метафор на позначення невизначеної кількості відбиває постмодерний підхід до невизначеності як основи буття людини. Завдяки залученню метафоризації невизначеної кількості автори-постмодерністи роблять художні тексти експресивнішими, а невизначеність – більш багатогранною за рахунок залучення суміжних концептуальних сферах. Найчастіше основою для метафоричних перенесень слугують назви природних та антропоморфних об'єктів. Також з'ясовано, що метафори на позначення невизначено великої кількості за чисельністю значно переважають у текстах метафори невизначено малої кількості.

Перспективним напрямом подальших наукових розвідок вбачаємо порівняльний аналіз специфіки метафоричної актуалізації невизначеної кількості англійською та українською мовами.

Література

Бабелюк О. Постмодерністські прийоми текстотворення у лінгвосинергетичній перспективі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : Лінгвістика. 2015. Вип.19. С. 205-211.

Ильин И. П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. Москва : Интрада, 1996. 255 с.

Ліотар Ж.-Ф. Ситуація постмодерну. *Філософська і соціологічна думка*. 1995. № 5-6. С. 15-38.

Тураєва З. Я. Лингвистика текста. (Текст : структура и семантика). Москва : Просвещение, 1986. 127 с.

Barnes J. *The Sense of an Ending*. London : Jonathan Cape, 2011. 163 p.

Lodge D. *Deaf Sentence*. London : Penguin Books, 2008. 294 p.

McCarthy T. *Remainder*. London : Alma Books, 2006. 320 p.

McEwan I. *Atonement*. London : Vintage Books, 2007. 375 p.

McEwan I. *Saturday*. London : Vintage Books, 2006. 282 p.

Mitchell D. *Cloud Atlas*. New York : Random House, 2004. 514 p.

ІВАНОВА Н. І., ЧЕРНИК М. В.

(Сумський державний університет)

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АВТОБІОГРАФІЧНОГО СПОРТИВНОГО ДИСКУРСУ

Спорт – це популярне, складне й важливе явище в суспільному житті. Зважаючи на непередбачуваність результатів, постійну інтригу й динаміку, спорт часто потрапляє у фокус уваги представників ЗМІ, які висвітлюють найважливіші спортивні події. Спортсмени стають прикладом для наслідування для багатьох людей, впливаючи на рівень свідомості суспільства й визначаючи його ціннісні орієнтири. З огляду на вище зазначене, великої актуальності набуває жанр спортивної біографії та автобіографії, який має потужний потенціал надихати й мотивувати читачів до наполегливої праці й досягнення поставлених цілей.

Останніми роками спортивний дискурс усе частіше потрапляє у фокус наукових досліджень. За В. І. Карасиком і Е. І. Шейгал, дослідники відносять спортивний дискурс до інституційного типу дискурсу, який у соціально-

прагматичному аспекті передбачає дослідження таких системо-утворюючих критеріїв, як цілі й учасники комунікації [Колупаєва 2015, с. 7; Бабенко, Шекера 2017, с. 178]. Спортивний дискурс містить вербальне й невербальне усне та письмове спілкування про спорт та спортивних діячів, до яких відносяться спортсмени, тренери, судді, спортивні журналісти, коментатори й уболівальники [Гусєв 2015, с. 82].

Одним із популярних жанрів у спортивному дискурсі є спортивна автобіографія, де відомі спортсмени представляють свій життєвий шлях. Сучасні дослідники відзначають такі характеристики спортивної автобіографії: ретроспективність оповіді; хронологічний послідовний виклад подій; тотожність автора і героя; пам'ять як найважливіша категорія автобіографічного оповідання; відкритість автобіографії; співвідношення минулого й теперішнього; особлива просторова й тимчасова організація; план зрілого оповідача в сьогоденні і план його «Я» в минулому; яскраво виражений особистісний початок; співвідношення суб'єктивного і об'єктивного початків.

Цілі спортивного дискурсу полягають у вербальній підтримці досягнення спортивних цілей, зокрема перемоги у спортивному змаганні, набуття спортивної форми, а також забезпечення престижу держави або інституту спорту, що готують свого представника до участі в змаганні.

Характерними рисами хронотопу спортивного дискурсу дослідники називають лімітований час спортивної події; час підготовки спортсмена до змагання; час трансляції змагання, який збігається з часом його реального проведення (прямий ефір); записані на відео і трансльовані фрагменти спортивної події. Важливими просторовими елементами спортивного дискурсу є безпосереднє місце проведення спортивної події; географічне місце, де відбудеться спортивний захід; локус проведення підготовчих заходів спортивної події.

У рамках дослідження лексико-семантичних особливостей спортивного автобіографічного дискурсу ми розглянули автобіографію легенди світового боксу Майка Тайсона “Undisputed Truth”, у якій виявили вживання спортивної

лексики (*record, reach the goal, give up*), термінів (*shoulder roll, reach, pound for pound*) та ідіом (*drive nuts, bad seed*), а також підвищену емоційність і бажання якомога чіткіше донести інформацію до читача, збудити спортивний дух і почуття патріотизму.

Описуючи себе, Майк використовує ідіому “*bad seed*”, яка має значення “*a person who is dishonest, evil, or unprincipled by nature : an innately bad person*”, що вже наводить читача на думку про те, що боксер з дитинства відчував себе поганцем.

Слід зазначити, Майк був настільки заглиблений у сферу боксу, що він діставав свого тренера запитаннями про цей вид спорту. Автор використовує ідіому “*drive nuts*” для того, щоб підкреслити зацікавленість і намагання молодого боксера стати чемпіоном: *I **drove** Cus **nuts** asking him questions about these old fighters all the time. I know he wanted to talk about boxing but I think I overdid it sometimes.*

Також у автобіографії Майка Тайсона фігурує поняття страху й важливості його контролю: ***Fear is the greatest obstacle to learning. But fear is your best friend. Fear is like fire. If you learn to control it, you let it work for you. If you don't learn to control it, it'll destroy you and everything around you. Like a snowball on a hill, you can pick it up and throw it or do anything you want with it before it starts rolling down, but once it rolls down and gets so big, it'll crush you to death. So one must never allow fear to develop and build up without having control over it, because if you don't you won't be able to achieve your objective or save your life.***

В описі страху тренер Майка Тайсона вживає потужні іменники, як-от *obstacle, learning, friend, fire, control, death, life*, та метафори й порівняння, такі як *greatest obstacle, best friend, like fire, like a snowball on a hill*. Також важливу роль у описі страху відіграють дієслівні конструкції з динамічним значенням – *let it work for you, it'll destroy you, pick it up and throw it, anything you want, it'll crush you to death, achieve your objective or save your life* – вони наділені потужним прагматичним потенціалом спонукати до дії й не здаватися.

Висновки. Аналіз наукових джерел дозволив диференціювати спортивний автобіографічний дискурс в системі спортивного дискурсу, який функціонує в площині комунікації між учасниками спортивної діяльності. У результаті проведеного дослідження можемо зробити висновки, що для спортивного автобіографічного дискурсу характерне вживання як спортивної лексики та термінології, так і стилістичних засобів, які забезпечують підвищену емоційність й мають потенціал збуджувати спортивний дух і спонукати до дій. Подальшу перспективу дослідження вбачаємо у вивченні комунікативно-прагматичних особливостей спортивного автобіографічного дискурсу.

Література

- Бабенко О. В., Шекера О. О. Спортивний інтернет-дискурс як предмет лінгвістичного дослідження. *Молодий вчений*. Філологічні науки. 2017. С. 178–181.
- Гусев А. В. Спорт і медіа в масовому суспільстві : проблеми взаємодії. *Держава та регіони*. Серія Соціальні комунікації. 2015. № 2 (22). С. 81–85.
- Колупаєва О. М. Специфіка сучасного спортивного коментаря (на матеріалі інтернет-видання “Przegląd Sportowy”). *Наукові праці Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Філологічні науки. 2015. С. 150–154.
- Люта Л. П. Функції спорту як соціального інституту. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності* : Зб. наук. праць. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2002. С. 225–230.
- Черник М. В. Лексико-семантичні засоби вираження мистецьких реалій в англомовних художніх текстах. *Нова філологія* : збірник наукових праць. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. № 70. С. 219–224.
- Tyson M. Undisputed Truth. URL: <https://booksvooks.com/fullbook/undisputed-truth-pdf-mike-tyson.html?page=1>
- Zhulavska, O., Martynyuk, A. (2020). English-Ukrainian Translations of Synesthetic Metaphors. In L. Harmon & D. Osuchowska (Eds.), *Translation and Power (Studies in Linguistics, Anglophone Literatures and Cultures)* (New ed., pp. 271–279). Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften. <https://doi.org/10.3726/b17222/38>

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ЛЕКСИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ БОГОСЛУЖІННЯ, ЙОГО ВИДІВ ТА ЕЛЕМЕНТІВ

В релігійній проблематиці, що довгий час була в Україні поза увагою філологів, і дотепер багато проблем все ще залишилися не вивченими. Зокрема питання англомовної інтерпретації українських християнських одиниць, які так і не стали предметом системного дослідження, робить проблему перекладу цієї лексики особливо актуальною.

Метою розвідки є англомовне відтворення конкретних понять-реалій християнського світу. Предметом дослідження стали лексеми на позначення назв богослужіння, об'єктом – особливості їх перекладу англійською мовою.

Більшість досліджених одиниць (*літургія, утрєня, єктєнія, літанія, акафіст, канон* тощо) є запозиченнями з грецької і на перший погляд, через наявність словникових відповідників не мають створювати перекладацькі проблеми. Однак аналіз показує протилежне. Візьмемо приклад з поняттям головної для віруючої людини церковної служби *Літургії*. Виявляється, що необізнаність перекладача з певними конфесійними відтінками може стати причиною досить значних помилок, як в наступному реченні, де описується православне богослужіння:

- *On Christmas morning, the family crossed the public garden for early mass* [Robert K. Massie 2012, p. 459].

Використання тут католицького аналогу небажане, оскільки *меса* в католицтві – лише частина богослужіння, що відповідає православній *Євхаристії*. Адекватним перекладом, на нашу думку, може бути переклад з використанням усталеного еквівалентного відповідника *Liturgy*. Щодо назв різних видів літургій (*Божественна літургія, літургія Напередосвячених Дарів,*

літургія оголошених), то вони передаються англійською мовою за допомогою калькування (*Divine Liturgy, Liturgy of the Presanctified Gifts, Liturgy of the Catechumens*).

Цікавим прикладом для аналізу є інтерпретація слова *молебен* – загального поняття для церковного богослужіння східної традиції.

- *...began with the arrival of His Eminence Metropolitan Antony Saturday evening, October 16, to attend the Moleben.* [Mykola Sztanko]

- *Why the priest, serving a moleben, makes the cross on four sides, sanctifying all the space around...* [Shurina 2019]

- *A Moleben is a liturgical service of supplication or thanksgiving...* [Metropolitan Cantor Institute]

Як свідчать наведені приклади, лише в останньому реченні використані одночасно два способи - транслітерація (*moleben*) і експлікація. Поєднання цих рішень і дасть найбільш точне відтворення поняття «молебен».

Розглянемо наразі ще одну одиницю, що викликає певні труднощі при англomовному відтворенні – *Єктенія*. Словник Marriam Webster дає переклад цієї одиниці як *Litany*, хоча з точки зору церковної служби цей термін не зовсім точний, оскільки означає елемент латинської меси. В українській мові *єктенія* позначає ряд молитовних прохань, на кожне з яких слід відповідати «Господи, помилуй», як в наступному описаному прикладі Йосипа Сліпого:

- *When the final Hospody pomilyj has died away, silence reigns in the cathedral...* [Slipyj 1985, p. 2]

- *Коли останнє «Господи, помилуй» зникло в просторі, глуха мовчанка окутала Собор...* [Сліпий 1985, с. 2]

Використання транслітерації є типовим прикладом форенізації, привнесення відповідної специфіки до тексту перекладу. Крім того її використання доречне з огляду на історичну ситуацію (еміграція) та бажання наблизити богослужіння до адресата.

Щодо назв різних видів *єктеній*, вони інтерпретуються за допомогою калькування: *Велика Єктенія, the Great litany; єктенія за померлих the litany of*

the departed; ектенія оголошених/the litany for the Catechumens; назва однієї з ектеній східної традиції – сугуба ектенія перекладається за допомогою аналога – *the litany of Fervent Supplication*.

В церковному вжитку існують також акафісти та канони. Назви акафістів як правило передаються калькуванням (*Акафіст Сладчайшому Ісусу/Akathist of our Sweetest Lord Jesus Christ; Акафіст Богородиці /The Akathist of the Theotokos); Акафіст до Святого Причастя/Akathist for Holy Communion*. Так само передаються і назви канонів (*Канон Ангелу Хоронителю/Canon of the Guardian Angel; покаянний канон/Canon of Repentance*). В останньому прикладі також додатково використовується граматична трансформація.

Окрім названих церковних служб, у християн східного обряду є також особливі заупокійні молитовні поминання (*панахида, сорокоуст*). Перше з цих понять походить з грецької і при перекладі може передаватися транслітерацією *panakhida*, або за допомогою аналога (*requiem*), чи експлікації (*memorial service*).

- *Vladyka served a panikhida at the grave and returned to the car* [Шиляєва 2021, с.87].

Як свідчать результати проведеного дослідження, найбільш адекватними способами відтворення християнської богословської лексики виявилися калькування та використання транслітерованих конструкцій з подальшою експлікацією, що слугує для збереження культурно-релігійного компоненту. Щодо грецьких або латинських відповідників, їх слід використовувати виважено, враховуючи мовну, релігійну та культурну картини світу реципієнта.

Література

Йосип Кардинал Сліпий. Слідами Христа, 1985, с. 2. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/3103/file.pdf> (дата звернення 08.11.2021 р.)

Шиляєва Т. Переклад лексики православної церкви в міжкультурній комунікації (англ.). *VII Дунайські наукові читання. Локальні ідентичності українського пограниччя : практики, взаємовпливи, шляхи інтеграції*. Збірник наукових праць. Ізмаїл : 2021, с. 87. URL: <http://dspace.idgu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1485/1/%D0%A8%D0%B8%D0%BB%D1%8>

F%D1%94%D0%B2%D0%B0_%D0%A2._%D0%94%D1%83%D0%BD%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_7_%282021%29.pdf (дата звернення 08.11.2021 р.)

Josyf Cardinal Slipyj. An Imitation of Christ, 1985, p. 2. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/23955/file.pdf> (дата звернення 08.11.2021 р.)

Moleben. Byzantine Catholic Archeparchy of Pittsburg – Metropolitan Cantor Institute. URL <https://mci.archpitt.org/liturgy/Moleben.html> (дата звернення 08.11.2021 р.)

Mykola Sztanko. Pokrova Celebration at St. Mary the Protectress Ukrainian Orthodox Church in Rochester New York. URL: https://www.uocofusa.org/news_211021_1 (дата звернення 08.11.2021 р.)

Robert K. Massie. Nicholas and Alexandra: The Classic Account of the Fall of the Romanov Dynasty. Modern Library, 2012. 459 p.

Vasilisa Shurina. Elder Hilarion of Athos: On the demon-possessed and the sign of the Cross, 2019. URL: <https://spzh.news/en/istorija-i-kulytrua/59691-afonskij-starec-ilarion-o-besnovatyh-i-krestnom-znamenii> (дата звернення 08.11.2021 р.)

KOZLOVA T. O.

(Zaporizhzhia National University)

ECOLOGY AS A METAPHOR: A SIGN OF INCENTIVE PARADIGM

Climatic and social changes on a global scale have shaped our present and future. They have also changed the way we think about the world, interpret the environment or what to do about it. Comparisons between the Universe and people, referred to as “ecological” or “environmental” [Girvan 2017] metaphors, are not just rhetoric. They do more than just represent sustainability of the world or humanity, but come into play with previously created, possible worlds.

Being pervasive in ecodiscourse [Companion 2018], metaphors like *carbon footprints*, *adaptive landscape*, *biological invasion* have various applications in key areas of business (*alien species invasion* [Wells 2006]), technology (*environmental*

information “cyber information” [Computer 2014, p. 1211]), educational policy (*ecosystem* “curriculum” [Weaver-Hightower 2008]), fashion industry (*clothing recycling* [Meijer 2019]), social sciences (*ecofeminism* [Ecofeminism 2011]), language studies (*linguistic ecology, language vitality* [Mufwene 2017]), etc.

It appears that various ideas can be productively conceptualized with an ecometaphor underpinning a wide range of scientific theorizing. Furthermore, continuous debates on the role of bio- and cultural diversity, life and language origin, mechanisms of natural selection and language competition, provide a convincing evidence of how inextricably connected are biological, social and scientific values.

We can rephrase Mufwene’s question [Mufwene 2017, p. e203] and ask whether similar (ecological) research areas have developed today to inform our academic discourse on vitality? We argue that these effects are triggered by a set of different reasons.

In addition to its rhetorical power, an ecometaphor shows to be most illustrative tool to stimulate intellectual discussions and activate positive evaluative persuasion knowledge.

Ecological metaphor frequency across discourses suggests the growing prevalence of new environmental dimension in academic communication. Environmentalism resonates with our very existence, as humans collaborate in a dynamic space by learning from each other and turning science into a complex multi-agent system. Given the transfer of ideas between/among academic disciplines, ecometaphors are markers of common intellectual space where specific perspectives and research methods positively intertwine in creating a new paradigm of integrated knowledge.

References

- Companion to Environmental Studies* / ed. by Castree N., Hulme M., Proctor J. D. London : Routledge, 2018. 876 p.
- Computer, Intelligent Computing and Education Technology* / ed. by Liu H.-Ch., Sung W.-P., Yao W. New York : CRC Press, 2014. 1510 p.
- Ecofeminism and Rhetoric: Critical Perspectives on Sex, Technology and Discourse* / ed. by Vakoch, D. New York : Berghahn Publishers, 2011

- Girvan A. Carbon Footprints as Cultural-Ecological metaphors. New York : Routledg, 2017. 208 p.
- Meijer M. H. C., Remmeswaal P., Wonneberger A. Using Visual Impact Metaphors to Stimulate Environmentally Friendly Behavior: The Roles of Response Efficacy and Evaluative Persuasion Knowledge. *Environmental communication*. 2019. 13 (8). P. 995-1008.
- Mufwene S. S. Language vitality : The weak theoretical underpinnings of what can be an exciting research area. 2017. *Language*. 93(4). P. e202–e223.
- Weaver-Hightower M. B. An Ecology Metaphor for Educational Policy Analysis : A Call to Complexity. *Educational researcher*. 2008. 37 (3), 153-167
- Wells P. Rewriting the ecological metaphor; part 1. *Progress in Industrial ecology. An International Journal*. 2006. 3(1/2). P. 114-128.

МАКЄДОНОВА О. Д.

(Запорізький національний університет)

СТИЛІСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСУ НА СИНТАКСИЧНОМУ РІВНІ

Синтаксична організація англійськомовного рекламного дискурсу передбачає відбір і поєднання мовних одиниць певним способом на цьому рівні (вільних словосполучень, речень, надфразних єдностей), які забезпечують адекватність сприйняття повідомлення, перебіг комунікації та досягнення цілей адресанта, враховуючи особливості адресата. Комунікативно-прагматичні особливості рекламного повідомлення дозволяють кваліфікувати його як замкненість мовленнєвих актів, які є ілокутивною силою, що розгортає комунікативні стратегії і тактики рекламодавців [Загнітко 2000, с. 21].

Що стосується такої характеристики як замкненість мовленнєвих актів, то слід нагадати, що мовленнєвий акт є мінімальною одиницею спілкування, як правило, адресованого виявлення, в якому мовець виражає свій

комунікативний намір – мовленнєву інтенцію. Ми цілком погоджуємося, що цілісність мовленнєвого акту як предмета дослідження полягає в єдності мовленнєвої дії (локуції), мети (ілокуції) і спрямованості на результат – реакцію адресата (перлокуцію) [Селіванова 2006, с. 55; Kotler]. Мовознавці також звертають увагу на відповідність між типологією речень за метою висловлення та мовленнєвими актами: спонукальні речення відповідають директивам, розповідні – констативам, а питальні речення – квеситивам [Бацевич 2006, с. 102].

Зазначимо, що з урахуванням відповідності ми виокремили основні *типи мовленнєвих актів*, які є релевантними для аналізу англійськомовного рекламного дискурсу:

- *констативні мовленнєві акти* (презентують інформацію про товар або послугу, їх характеристики, диференціацію);
- *директивні мовленнєві акти* (спонукають адресата до придбання товару або послуги шляхом наказу, прохання, обіцянки, гарантування);
- *квеситивні мовленнєві акти* (привертають увагу адресата, підвищують ефективність рекламної взаємодії з огляду на параметри цільової аудиторії й умови комунікації);
- *експресивні мовленнєві акти* (передають психологічний стан адресанта, його ставлення до того, що він повідомляє, зокрема, захоплення, задоволення, привітання).

Взявши за основу окреслені типи мовленнєвих актів, проведений аналіз фактичного матеріалу дозволив умовно поділити рекламні тексти на три групи:

- а) на такі, що складаються з одного типу мовленнєвих актів;*
- б) на такі, що складаються з двох типів мовленнєвих актів;*
- в) на такі, що складаються з трьох типів мовленнєвих актів.*

Наші спостереження свідчать, що значна кількість рекламних повідомлень представлена одним *типом мовленнєвих актів*, тому що їм

притаманна “прагматична простота”. Тим самим, у межах першої групи ми виділили рекламні повідомлення, які презентовані:

- *констативними мовленнєвими актами*, ілюкативна сила яких є невеликою із незначним впливом на адресата, який здійснюється, насамперед, завдяки формуванню “масової обізнаності” про товар або послугу, їх виняткові якості, матеріальну вигоду.

- *директивними мовленнєвими актами*, які застосовуються копірайтерами зазвичай з маніпулятивною метою: не змушувати цільову аудиторію до прямих дій, а спонукати відчувати певні емоції, змінити своє життя, досягти позитивного результату.

- *експресивними мовленнєвими актами*, метою яких є передача позитивного настрою, “зараження” емоційно-піднесеним станом адресата, що стає передумовою здійснення імпульсивний покупок. Будучи інформативно недостатніми, експресиви характеризуються чималим маніпулятивним потенціалом. Об’єктом оцінки у текстах такого типу виступає не предмет рекламування, а емоції, почуття або людина, що скористалась рекламною пропозицією. У таких реченнях імпліцитно передається інформація про мотив придбання рекламованого товару.

Рекламні повідомлення, що складаються з *двох мовленнєвих актів*, представлені таким спектром поєднання:

- *констатив + директив*; таку комбінацію слід вважати класичною для рекламного дискурсу, адже прагматична спрямованість цих конструкцій сприяє адекватному вираженню основної мети реклами – проінформувати та заохотити до активної дії.

Важливо додати, що поєднання мовленнєвих актів у зворотному порядку також є дієвим засобом впливу, що зумовлено психологічними особливостями людей сприймати і утримувати в пам’яті перше речення або фразу. Тому, спочатку подається сигнал до дії, а потім аргументується її доцільність.

– *експресив + констатив*; у такій єдності експресиви привертають увагу адресата, інтригують та викликають позитивне ставлення, а констативи виконують номінативну функцію.

– *експресив + директив*; використання таких мовленнєвих актів уможливорює поєднання емоційного та логічного типів аргументації. За допомогою експресива висловлюються позитивні емоції, а директив спонукає до дії потенційного споживача.

– *квеситив + констатив*; використання квеситивів у рекламних повідомленнях пояснюється прагненням рекламодавців “інтимізувати” комунікативний простір шляхом своєрідної діалогізації мовлення, полегшуючи його сприйняття. Квеситиви ніби формулюють, окреслюють проблему, а мовленнєвий акт, який слідує за ними, номінує предмет рекламування, за допомогою якого можна вирішити проблему, вказує шлях або надає гарантії, закликає до активних дій.

– *квеситив + директив*; прагматична спрямованість цих конструкцій сприяє адекватному вираженню основної мети реклами.

Третя група рекламних повідомлень, що складаються з *трьох типів мовленнєвих актів*, у той же час є малочисельною, оскільки специфіка сприйняття реклами полягає в тому, що читач довго не зосереджується на повідомленні, звертаючи увагу лише на заголовок або слоган. Саме тому копірайтери намагаються “компресувати” інформацію, не вдаючись до подробиць і презентувати прагматично однорідне повідомлення.

Література

- Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної генології. Київ. Видавничий центр «Академія», 2006. 248 с.
- Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови : Синтаксис. Донецьк : ДонДУ, 2000. 662 с.
- Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля. К, 2006. 716 с.
- Kotler Ph. Marketing Management. Prentice Hall, 2011. 816 p.

КОГНІТИВНІ КЛАСИФІКАЦІЙНІ ОЗНАКИ ЯДЕРНИХ ВЕРБАЛІЗАТОРІВ КОНЦЕПТУ TRAUMA

Концепт **TRAUMA** на сьогоднішній день виходить за межі суто психологічного наукового термінологічного апарату, його природа та особливості функціонування у соціумі привертають увагу соціальної, правової, лінгвістичної науки [Bush, McNamara 2020]. З точки зору когнітивної лінгвістики можливо дослідити розвиток та зміни концепту у діяхронії та синхронії, визначити об'єм наповнення концепту, виділити когнітивні і диференційні ознаки ядерних вербалізаторів. Дослідження Голубовської І. О., Данеш Ф, Скалички В. [Голубовська 2011, с. 13-15, 101], Піменової М. В. [Пименова 2013, с. 127-131] та Попової З. Д. і Стерніним Й. А. [Попова, Стернин 2007] слугували базисом для проведення аналізу.

Концепт **TRAUMA** містить у собі усі три групи класифікаційних ознак: він універсальний, оскільки присутні «часова характеристика», «загальна оцінка» та «емоція». Класифікаційні ознаки класів актуалізуються артефактами, «пошкоджена ділянка тіла» (1) («*damage to part of your body*»), «наявність рани або поранення» (2) («*a cut or a hole in your flesh*»), «відчуваємий біль» (3) («*a localized or generalized unpleasant bodily sensation or complex of sensations*»), (4) «зброя», насамперед пістолет та ніж (*a gun, knife*). Ментифакти узагальнюють інформацію про «порушення розумової діяльності», «стан свідомості, почуттів».

Групові класифікаційні ознаки, найменш узагальнені класифікаційні ознаки з усіх, виражаються ядерними вербалізаторами концепту **TRAUMA**: *shock* (шок), *pain* (біль), *wound* (рана), *injury* (поранення).

Сучасні семантими лексичної одиниці *shock* - *something suddenly happens which is unpleasant, upsetting, or very surprising* [Collins Dictionary 2021]; *a*

sudden and violent blow or impact; a sudden or violent disturbance or commotion; a sudden or violent disturbance of the mind, emotions, or sensibilities [Roget's 21st Century Thesaurus 2021] містять схоже значення із лексико-семантичними варіантами 16-18 століть, *a sudden blow, a sudden and disturbing impression on the mind*. Такі лексико-граматичні вербалізатори наступні класифікаційні ознаки:

- 1) «Зміна звичного стану»;
- 2) «Напад»;
- 3) «Несподіваність»;
- 4) «Стан свідомості».

Внутрішня форма лексеми *pain* зберігає головне значення етимону *poena* (лат)- *the agony suffered by Christ, legal punishment of any sort* (включаючи *finis* та *monetary penalties*); *condition one feels when hurt*, протилежне значення задоволення (*pleasure*), включаючи *mental or emotional suffering, grief, distress* (13 століття) [Etymonline 2021]. Сучасні семантими 1. *a localized or generalized unpleasant bodily sensation or complex of sensations that causes mild to severe physical discomfort and emotional distress and typically results from bodily disorder (such as injury or disease)*; 2. *mental or emotional distress or suffering* [Webster's Dictionary 2021] дозволяє виділити три основні класифікатора, а саме:

1. «Фізичний стан»;
2. «Функціональний стан»;
3. «Почуття»;
4. «Психологічний стан».

Внутрішня форма семантими *wound*, бере початок від протогерманського **wuntho* – *to beat, wound*, давньоанглійського *wund* - *hurt, injury, ulcer* [Etymonline 2021] та завдяки якій групуються сучасні лексико-семантичні варіанти, зокрема 1. *A wound is damage to part of your body, especially a cut or a hole in your flesh, which is caused by a gun, knife, or other weapon*. 2. *a lasting bad effect on someone's mind or feelings caused by a very upsetting experience* [Collins Dictionary 2021].

1. «Пошкодження тіла»;
2. «Фізичний стан»;
3. «Зброя»;
4. «Досвід»;
5. «Психічний стан».

Лексема *injury* зберегла свою історично сформовану архісему з англо-франкського *injurie* - руйнування фізичної форми - *harm, damage, loss; damage done to a person's or an animal's body* яка походить від латинського слова *iniuria* (*wrong, an injustice, insult, unlawful violence, assault, damage, harm*) [Etymonline 2021]. Перші два сучасні лексико-семантичні варіанти *damage done to a person's or an animal's body, to be badly upset by something* [Collins Dictionary 2021] зберегли історичне етимологічне значення, однак без оцінки «справедливості», «порушення закону». Третій лексико-семантичний варіант «*an agent, force, or mechanism that causes trauma*» [Webster's Dictionary 2021] слугує уточненням знаряддя травми.

1. «Емоційний стан»;
2. «Фізичний стан»;
3. «Інструмент».

Висновки. Групові класифікаційні ознаки виражають семи прямих вербалізаторів, містять історичні дані, які у випадку концепту **TRAUMA** не змінилися за десятки століть, лише отримали уточнюючі факти. Вербалізатори *shock* (шок), *pain* (біль), *wound* (рана) та *injury* (поранення) містять спільні когнітивні класифікаційні ознаки «фізичний стан», «психічний стан», «зміна звичного стану». Ядерний вербалізатор *wound*, містить найбільшу кількість класифікаційних ознак, виражаючи додатково «пошкодження тіла», «фізичний стан», «зброю», «досвід». Він присутній у двох інших *pain* та *injury*. Етимологічні значення ядерних вербалізаторів *pain* та *injury* мали спільну сему «біль», але у випадку *wound* це було покарання за протиправну дію, а *injury* називалось протиправне нанесення травми. Ядерний вербалізатор, *shock*, найабстрактніший за усіх – актуалізує психічні процеси. Таким чином, можливо

прослідкувати, що класифікатори концепту **TRAUMA** залишаються малозмінними протягом історії людства і на разі не існує передумов для його зникнення або трансформації. Його універсальністю є властивість людини відчувати біль, зміни емоційних, психічних, фізичних станів, наявність насильства у людських відносинах з метою скоєння нападів та виконання покарання. Перспективою подальших досліджень вбачаємо семантико-когнітивний аналіз периферійних параметрів концепту **TRAUMA**, оскільки периферія номінативного поля дозволяє максимально детально визначити когнітивні риси.

Література

- Голубовська І. О., Корольов І. Р. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики: курс лекцій. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 223 с.
- Пименова М. В. Типы концептов и этапы концептуального исследования. *Вестник КемГУ. Филология*. 2013. № 2. С. 127 – 131.
- Попова З. Д., Стернин И.А. Семантико-когнитивный анализ языка. Монография. Изд. 2-е, перераб. и доп. Воронеж : Истоки, 2007. 250 с.
- Bush B., McNamara T. Language and Trauma: An introduction. *Applied Linguistics*. 2020. Issue 3. URL: <https://academic.oup.com/applij/article/41/3/323/5821459?searchresult=1>
- Collins Dictionary. URL. : <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/trauma> (дата звернення: 03.03. 2021)
- Etymonline - Online Etymology Dictionary. URL. : <https://www.etymonline.com/search?q=shock> (дата звернення: 30. 10. 2021)
- Roget`s 21st Century Thesaurus. URL. : <https://www.thesaurus.com/browse/trauma?s=t> (дата звернення: 03. 03. 2021)
- Webster's third new international dictionary of the English language. URL. : <https://www.merriam-webster.com/dictionary/trauma#h1> (дата звернення: 08.03. 2021)

НІМЕЦЬКІ СЛОГАНИ ТА СЕНТЕНЦІЇ ТА ЇХ МОДАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Механізм продукування та і функціонування слоганів та сентенцій підпорядковується чітким вимогам до їх вербальної упаковки. Він визначається синергетичною взаємодією мовних засобів різних рівнів – лексичного, морфологічного, синтаксичного, які в сукупності сприяють успішному втіленню її специфічних прагманастанов і когнітивних схем реалізації. Вербальний код сентенцій і слоганів як мовленнєвого акту реалізується не тільки за допомогою комунікативно-прагматичних, номінативних (лексичних) і граматичних одиниць, але й завдяки категорії предикативності, що у свою чергу, конституюється категорією модальності. Саме категорія модальності, вірніше її вербальне аранжування й є **предметом** нашого дослідження. **Об’єктом** дослідження виступають тексти німецькомовних слоганів та сентенцій.

У мовознавстві модальність виступає як „одно із найважливіших і провідних комунікативних аспектів речення й висловлення“ [Михайлов 1994, с. 31]. Так А.П. Загнітко розглядає модальність як „реальність чи нереальність дії“ [Загнітко 1996, с. 115]. Зазвичай модальність виступає як семантико-прагматична категорія, що характеризує ставлення мовця до дійсності [Dieling 1988, с. 6-12]. Говорячи про категорію модальності, можна виділити такі її основні ознаки: модальність характеризує відношення змісту висловлення до реальної дійсності, відношення суб’єкта мовлення до дії.

Традиційно виділяють внутрішню та зовнішню модальність. Конституантами внутрішньої модальності традиційно виступають індикатив, кон’юнктив та імператив, зовнішню декларують стійкі словосполучення з

граматичною спрямованістю, модальні слова та частини мови, які виконують цю функцію. У сучасної лінгвістиці фактично відсутні роботи, пов'язані з цією категорією на прикладі текстів слоганів та сентенцій. Саме цим і визначається **актуальність** цієї розвідки.

Найбільш продуктивною у текстах СіС виступає внутрішня модальність. Це пояснюється тим, що аналізовані тексти описують або фіксують ту чи іншу життєву ситуацію: *Ich hasse es, wenn die Stimmen in meinem Kopf verstummen sind. Dann weiß ich nicht, was die Penner planen. (Я ненавиджу, коли голоси в моїй замовкають. Тоді я не знаю, що ці бомжі планують).*

Формантами внутрішньої модальності виступають: індикатив, кон'юнктив та імператив. **Індикатив** в текстах слоганів та сентенцій констатує реальність дії сьогодення, щоб спростувати факт здійснення дії: *Glück ist, wenn man gesund ist. Und wenn die, die wir lieben, auch gesund sind. (Щастя – це коли ти здоровий. І коли всі, кого ти любиш, здорові).*

Імператив є маркером спонукальної модальності. Завдяки йому дотримується інтенція мовця при вирішенні той чи іншого завдання. У випадку з текстами СіС – це спонукання читача до активної дії: *Glaube an Wunder, Liebe und Glück! Schau nach vorn und nicht zurück! Tu, was du willst, Und steh dazu, Denn dein Leben lebst nur du! (Вір в чудеса, любов і щастя! Дивись вперед, а не назад! Роби, що хочеш, і тримайся, бо тільки ти живеш своїм життям!)*

Кон'юнктив виступає формантом нереальної умовно-бажаної реальності. В текстах слоганів та сентенцій він виступає як особисте ставлення до навколишніх явищ або як спонукання до певних дій тих, на кого спрямована ця інформація: *Ich wäre auch lieber reich als sexy, aber... was soll ich machen? (Я вважаю за найкраще бути багатим, ніж сексуальним, але що мені робити?...)*

Поряд із внутрішньою в текстах СіС представлена і зовнішня модальність. Найбільш численну групу формантів зовнішньої модальності становлять конструкції із складним предикатом, де першою частиною є модальне дієслово: *Jeder muss an etwas glauben, Und ich glaube, ich trinke noch einen (Кожен має у щось вірити, я вірю, що я вип'ю ще) .*

Модальні дієслова, як форманти зовнішньої модальності, представлені фактично всім своїм арсеналом: *Was du im Herzen trägst, kann dir niemand nehmen* (То, що ти маєш в серці, в тебе ніхто не зможе забрати).

У багатьох текстах можна спостерігати, що одночасно у СіС працюють декілька дієслів: *Dein Körper kann alles schaffen. Es ist dein Geist, den du überzeugen musst!* (Ваше тіло може все. Це – твій дух, який ти можеш переконати!)

Особливу роль формантів зовнішньої модальності відіграють модальні слова або частини мови, які несуть на собі особливе конотативне навантаження, що підсилює емоційний вплив текстів на читача: *Alles wird gut! Nein! Manchmal wird nicht mehr alles gut... Sondern anders!* (Все буде добре! Ні! Іноді не все буде добре... А скоріш – інакше!). Модальні слова або частини мови, які виконують цю роль та являються формантами зовнішньої модальності, відрізняються різноманіттями своїх відтінків. Найбільш часто представлені в текстах сентенцій та слоганів модальні слова зі значення заперечення: *Heute tu ich mal ganz nicht! Nix!* (Сьогодні я нічого не роблю. Нічого!) Ці заперечення мають у текстах не негативне, а позитивне значення.

Модальними словами виступають і питальні слова: *Waaaaaaaas... Schon wieder Montag!* (Щоооооооооо... Вже знову понеділок?). Не можна ні замітити, що додатковим виразником модальності у цьому тексті є багаторазове повторення літери «а», що тільки посилює питальну інтонацію, тобто інтенцію подиву. Інтенція спонукальності представлена у наступному тексті, де представником модальності виступає іменник „Hilfe!“: *HIILLFFEEEE! Warum kann der Tag nicht warten, bis ich ausgeschlafen habe...* (Допоможіть! Чому день не може почекати, доки я висплюся?)

Треба відзначити, що досить часто зовнішня модальність посилює внутрішню модальність в текстах: *Ich mag es, wenn ich nicht aufpassen muss, was ich sage. Dann weiß ich, dass ich Zeit mit Richtigen verbringe* (Мені подобається, коли мені не потрібно бути обережним, коли я говорю. Тоді я знаю, що провожу час з потрібними людьми). Слогани та сентенції як мінітексти

демонструють симбіоз обох типів, де внутрішня та зовнішня модальність не перехрещуються, а взаємодіють одна з одною, підсилюючи конотативну свою направленість.

Так, досить цікавим є поєднання наказового способу та стійких словосполучень: *Warte haben Macht! Gib immer auf sie Acht!* (Зачекай з тим, щоб мати владу! Завжди пам'ятай про це!). У даному тексті імператив підсилюється стійким словосполученням „Achtgeben“, що означає „Приділяти чомусь особливу увагу“, тобто порада, яка дана у цьому тексті – найважливіша, отже на неї треба звернути особливу увагу.

Підсилюють стійкі словосполучення і індикатив, тобто в тексті слогана одночасно зустрічаються форманти внутрішньої та зовнішньої модальності: *Ein Freund ist jemand, der dir aus dem tiefsten Loch, in das du gefallen bist, wieder herausschilft, dir Mut macht und zu dir steht, egal, was kommt!* (Друг – це той, хто допоможе вам вибратися з найглибшої ями, до якої ви потрапили, надає вам мужності і стоїть поруч, незважаючи ні на що).

Аналіз фактичного матеріалу дає нам право стверджувати, що спектр модальних засобів в текстах німецьких слоганів та сентенцій включає до свого складу форманти всіх типів модальності: внутрішньої (індикатив, кон'юнктив, імператив), зовнішньої (модальні дієслова, слова і частки) та внутрішньо-зовнішньої.

Література

- Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови : морфологія. Донецьк : ДонНУ, 1996. 437 с.
- Михайлов Л. М. Коммуникативная грамматика немецкого языка Москва : Высшая школа, 1994. 256 с.
- Dieling K. Zur Funktion von Modalwörtern in Aufforderungen. *Deutsch als Fremdsprache*. 1988. №1 S. 6-12.

SUBVOCALISATION AS A FACTOR DEFINING THE INDEX OF FUZZINESS OF AN ALLUSION (CASE STUDY: MODERN ENGLISH PUBLICISTIC TEXTS)

The **topicality** of the present study is provided by the necessity to formalize such textual phenomenon as allusion in order to draw a distinct line between such notions as ‘allusion’ and ‘plagiarism’, on the one hand; and by the fact that the case study includes the most recent written publicistic texts which instantly react to present day situation and may be the ground to observe the tendency of evolution of the English language in general, on the other hand.

The **aim** of this paper is to reveal the role of subvocalisation of textual material in the process of perception of a written text containing an allusion while applying the method of fuzzy sets theory.

First of all we would like to clarify the key notions we use in this research. We understand an allusion as a stylistic device, a hint at a well-known fact from history or everyday life, at elements of some other text; reference which can be identified and adequately interpreted by the addressee under the condition that the latter possesses certain background knowledge that the author of the text counts on [Воробйова 2011, с. 67]. It is necessary to point out that the term ‘text’ here refers not only to verbal texts, but to meaningful complexes of signs which may belong to other semiotic systems (music, painting etc).

The index of fuzziness of an allusion allows to define the degree to which the elements of the source text are present in the target text. We offer (relying on the works by Arnold Kauffmann, Lotfi Zadeh and Hans-Jürgen Zimmermann) to estimate the index of allusion fuzziness according to this formula:

$$\nu(\tilde{A}) = 2 / n * d(\tilde{A}, \tilde{A})$$

where n stands for the potency of a set (the number of the members of this set), that is the quantity of the elements of the source of allusion which are present in the recipient text;

$\tilde{\tilde{A}}$ denotes a regular (crisp) set that is closest to $\tilde{A}$;

$d(\tilde{A}, \tilde{\tilde{A}})$ stands for absolute Hamming distance which is calculated in the following way:

$$d(\tilde{A}, \tilde{\tilde{A}}) = \sum_{i=1}^n |\mu_{\tilde{A}}(x_i) - \mu_{\tilde{\tilde{A}}}(x_i)|$$

$\mu_{\tilde{A}}(x_1)$ is a membership function of element x_1 in the fuzzy set $\tilde{A}$.

By calculating the index of fuzziness of the fuzzy set $\tilde{A}$, we will be able to calculate the index of fuzziness of an allusion. But as speech recognition in general and written speech recognition as a process is characterized by more than one parameter, to achieve the highest accuracy possible we suppose that we should treat this fuzzy set $\tilde{A}$ as an intersection of several fuzzy sets, each of which will represent different linguistic parameters: $\tilde{A} = \tilde{A}_1 \cap \tilde{A}_2 \cap \tilde{A}_3 \dots \tilde{A}_n$ the quantity of these fuzzy sets remains unclear for the moment. To define this quantity we should turn to linguistics to find the parameters of written speech recognition.

The issue of recognition of written speech has already been widely discussed both in linguistics and psychology. In this context the issue of subvocalisation still remains disputable. Nevertheless, as J. David Smith, Margaret Wilson and Daniel Reisberg claim, neither the inner ear nor the inner voice is required for ordinary on-line language processing. Instead, these resources are called into play whenever the cognitive system must pause to consider a phonological representation. This may occur when a judgement is required about a stimulus not currently on the scene [Smith et al. 1995, p.1450-1451]. We believe that interpretation of an allusion is exactly the case described above, that is the case when certain judgment is necessary. We also rely on more recent studies, where it is stated that for most recipients reading is accompanied by subvocalisation [Волошина 2018, с. 640].

Everything mentioned above, we believe, gives us the right to consider the phonetic form of the word to be one of the linguistic parameters which define the index of fuzziness of an allusion. While establishing further correspondence between the inventory of the fuzzy sets theory and linguistics, we defined that:

the fuzzy set $\tilde{A}_1$ reflects to what extent the phonetic form of the source text of an allusion is preserved in the recipient text;

E stands for a regular (crisp) set; the sum total of the elements of the part of the source text to which an allusion refers;

$x_1, x_2, x_3 \dots x_n$ stand for elements of the source text present in the recipient text;

$\mu_{\tilde{A}_1}(x_1)$ is a function of membership of an element x_1 in the fuzzy set $\tilde{A}_1$: if a borrowed element is not transformed, i. e., it is reproduced exactly as it sounds in the source text, the value of the element's membership function in the fuzzy set is the following: $\mu_{\tilde{A}_1}(x_1)=1$; if an element is modified, the value of the membership function of the element in the fuzzy set varies within these limits: $0 \leq \mu_{\tilde{A}_1}(x_1) \leq 0.99$.

We suggest the following formula to calculate the function

$\mu_{\tilde{A}_1}(x_1) = \frac{S_1}{S_2}$, where S_1 stands for the quantity of phonemes of the element of the recipient text which stay the same as they were in the source text; S_2 denotes the total quantity of phonemes in the element of the source text.

We offer to neglect the order of phonemes, as even in the studies devoted to automatic speech recognition they claim that it is possible to devise an algorithm of speech recognition which excludes consideration of the order of phonemes, but preserves high fidelity nevertheless [Папамонов 2015, с. 87]. And in case of human brain, it is rather resistant to certain phonetic distortions that may occur [Кислицына 2012].

To demonstrate the way of calculating the index of fuzziness of an allusion we want to take the title of an article from the Economist: **Vaxelerando** (The Economist, August 7th, 2021). The article declares that with time scientists and doctors can respond to such challenges as pandemics more and more quickly. Here E – the regular set (which embodies the source of an allusion) contains two elements: x_1 –

/ˈvæk.si:n/ <‘vaccine’> and x_2 – /əkˈsel.ə.rənd əv / <‘accelerando’> (musical term meaning ‘accelerating’). As $\tilde{A}_1$ reflects to what degree the phonetic form of the source is preserved, we are going to compare the transcriptions of the elements (the transcriptions are taken from online Cambridge Dictionary). Taking into account the transcriptions given above and the transcription of a newly coined word, which is the title of the article: /vækˈsel.ə.rənd əv /, we can calculate the function of membership of each element in the fuzzy set $\tilde{A}_1$ (we treat a diphthong as one sound and the difference between æ and ə we disregard in this case, because while subvocalizing the newly coined word one may make the first syllable stressed as well):

$$\mu_{\tilde{A}_1}(x_1) = \frac{S_1}{S_2} = \frac{4}{6} = 0.67$$

$$\mu_{\tilde{A}_1}(x_2) = \frac{S_1}{S_2} = \frac{11}{11} = 1$$

Using the formulas offered earlier, we calculated the index of allusion fuzziness: $v(\tilde{A}_1) = 0.33$. This means that the allusion is rather easy to interpret and understand (the higher is the index, the more difficult it is to identify and interpret an allusion). We used only one parameter, phonetic form, and here we can observe that subvocalisation facilitates the process of interpreting an allusion. It is obvious that graphic form does not bear such similarity to the source of the allusion as the phonetic form does. That is why in our further studies we are going to dwell on other linguistic parameters to make our calculations as accurate as possible.

References

- Волошина Н. В.* Психолінгвістичні аспекти сприйняття рекламного тексту. *Молодий вчений*. 2018. №4 (56). С. 638-641.
- Воробйова М. В.* Алюзія в англomовному публіцистичному дискурсі: структура, семантика, функціонування : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2011. 215 с.
- Кислицына Е. А.* Психолінгвістические основы речевосприятия и речепроизводства на родном и иностранном языках. 2012. URL : https://superinf.ru/view_helpstud.php?id=3993

Парамонов П. А. Методы, алгоритмы и устройства распознавания речи в ассоциативной осцилляторной среде : дисс.... канд. тех. наук : 05.13.05 / Национальный исследовательский университет «МЭИ». Москва, 2015. 147 с.

Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/>

Smith J. D., Wilson M., Reisberg D. The role of subvocalization in auditory imagery. *Neuropsychologia*. 1995. Vol. 33, No. 11. P. 1433-1454.

МІШУКОВА О. М.

(Запорізький національний університет)

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ГАСТРОНОМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ У СУЧАСНІЙ ІСПАНСЬКІЙ МОВІ

Культура кожного народу відбиває навколишню дійсність через призму власного, індивідуального світовідчуття. У свою чергу всі ці особливості знаходять відображення в мові. Однією з найважливіших підсистем мови, в якій можна побачити весь цей багатовіковий досвід, є фразеологія. При цьому вона передає уявлення людини про навколишній світ не тільки в межах однієї лінгвокультурної спільноти, але й здатна поширювати їх на представників інших культур, змінюючи й доповнюючи їх уявлення про світ. Особлива увага у фразеологічних дослідженнях приділяється фразеологічним одиницям (далі – ФО) з гастрономічним компонентом. Перш за все, тому що їжа, як невід’ємна складова життя людини, є джерелом образів та асоціацій, які знаходять відображення у мові, в тому числі у фразеології.

Численні дослідження, зроблені на матеріалі англійської (К. Майіч Мазул, Л. Піннавая), німецької (О. П. Василенко, А. В. Рибакіна), французької (К. Д. Виговська), іспанської (О. В. Телкова, Л. Шаошао) та інших мов підкреслюють стійкий інтерес лінгвістів до вивчення національно-культурних

особливостей ФО з гастрономічним компонентом. Тим не менш, їх роль у складі сучасної іспанської мови все ще є недостатньо дослідженою.

Таким чином, **актуальність** нашого дослідження зумовлена необхідністю поповнення бази знань про ФО з гастрономічним компонентом в іспанській мові.

Об'єктом нашого дослідження є ФО з гастрономічним компонентом.

Предметом нашого дослідження є національно-культурна специфіка фразеологічних одиниць з гастрономічним компонентом у сучасній іспанській мові.

Мета нашого дослідження – вивчення ФО з гастрономічним компонентом у межах іспаномовної гастрономічної картини світу

Гастрономія є надзвичайно багатим джерелом національно-культурного досвіду, оскільки дозволяє оцінювати й осмислювати світ через процеси зберігання, приготування та вживання їжі та напоїв. Таким чином, можна розглянути культурні особливості й під час дослідження фразеологізмів: вивчаючи їхню етимологію та ті фактори, що вплинули на їх виникнення. Варто зазначити, що розглядаючи лише сучасне трактування, можна прогаяти певну інформацію про національну культуру, оскільки деякі відтінки значення ФО могли зникнути з пам'яті носіїв мови. Отже, фразеологія – це культурно-зумовлене відображення картини світу певного народу. Так, у своєму дослідженні лінгвіст А. Вежбицька говорить: «мовна картина світу будь-якого народу відбивається найбільш чітко в образних висловах, які представляють собою крилаті фрази, або фразеологізми» [Вежбицкая 2001, с. 46]. Проте слід пам'ятати, що в культурі та мові народу постійно відбуваються зміни: деякі відтінки значення можуть втрачати актуальність, а також через вплив інших культур можуть з'являтися нові значення, що з часом перестають сприйматися як запозичення.

Матеріал дослідження становлять 405 ФО з гастрономічним компонентом, вилучені методом суцільної вибірки із іспанських періодичних видань, художніх творів, інтернет-ресурсів, матеріалів платформи Centro Virtual

Cervantes та електронного лінгвістичного корпусу іспанської мови CORPES XXI [Centro Virtual Cervantes, CORPES XXI]. Ми згрупували їх з урахуванням приналежності до різних фразеосемантичних груп. Підставою для виділення фразеосемантичної групи є наявність інтегральної семи у складі ФО. Таким чином, серед найбільш продуктивних в сучасній іспанській мові нами було виділено три наступні фразеосемантичні групи:

На першому місці фразеологізми, що дають **характеристику ситуації, проблеми, завдання**. У цій групі знаходиться 132 фразеологічні одиниці, наприклад: *No todo el monte es orégano* (буквально «не вся гора – материнка (душиця, орегано)») – вказує на те, що не все може бути легким і приємним стосовно будь-якого питання. Ореган – одна з найпопулярніших приправ у іспанській кухні.

На другому – фразеологізми, які дають **характеристику вчинкам та поведінці людини**. Сюди увійшли 112 ФО, серед них: *Llevar aceite a Andalucía, necedad sería* (буквально «приносити олію до Андалусії, було б безглуздо») – марні зусилля, зробити щось безглузде, що не має ніякого сенсу, пов'язано з тим, що у цьому регіоні виробляється багато олії.

На третьому – фразеологізми, які дають **характеристику людині**. До цієї групи було віднесено 106 фразеологічних одиниць. Наприклад: *Estar hecho/como un flan* (буквально «бути як флан») – вираз використовується для того, щоб передати нервозність або тремтіння людини. Флан – традиційний іспанський десерт.

Серед інших, менш продуктивних груп, знаходяться: фразеологізми, що описують **відносини між людьми** (25 ФО); фразеологізми, що вказують на **час або період у часі** (11 ФО); фразеологізми, пов'язані з **грошима** (10 ФО); фразеологізми, що вказують на **смакові властивості** (6 ФО); фразеологізми, що дають **характеристику місцю** (2 ФО); фразеологізм, що використовується для опису **фізіологічних процесів** (1 ФО).

Більшість ФО з гастрономічним компонентом у сучасній іспанській мові має тісний зв'язок з гастрономічною культурою Іспанії: особливості у вживанні

продуктів, приготуванні та споживанні страв, а також ставлення до них людини. Під час інтерпретації необхідно враховувати історичні та етимологічні відомості, в тому числі й ті випадки, коли походження є невідомим навіть для носіїв мови. Однак, серед ФО з гастрономічним компонентом зустрічаються й ті, що будуть зрозумілі для представників багатьох лінгвокультур, наприклад, *ser dulce como la miel* (буквально «солодкий як мед») оскільки цей продукт наявний майже у кожній гастрономічній культурі світу.

Кожна культура має свою неповторну своєрідність: вона як відображає усі уявлення про світ, що були накопичені народом, так й сама впливає на нього. Культура є важливим чинником змін у мові народу, залишаючи у ній свої унікальні особливості. Можна зробити висновок, що значення багатьох ФО з гастрономічним компонентом обумовлено цілою низкою факторів, що вплинули на життя носіїв мови у минулому й на даний момент складно простежити логічний зв'язок в їх використанні, не спираючись на етимологічні та історичні відомості. Дослідження фразеологізмів заслуговують на особливу увагу не тільки тому що в них відображаються особливості розвитку культури народу, а й тому, що з їх допомогою можна збагачувати власні знання про мову та культуру інших народів. Щодо перспектив подальшого дослідження, то ми бачимо їх у вивченні прислів'їв та приказок, які також є важливою частиною іспанської лінгвокультури.

Література

Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов. Москва : Языки славянской культуры, 2001. 288 с.

Corpus del español del siglo XXI (CORPES). URL : <https://www.rae.es/banco-de-datos/corpes-xxi>
Refranero Multilingüe de Centro Virtual Cervantes. URL :
[https://cvc.cervantes.es/lengua/refranero/ Default.aspx](https://cvc.cervantes.es/lengua/refranero/Default.aspx)

Sevilla Muñoz J., Crida Álvarez C.A. Las paremias y su clasificación. *Paremia*. 2013. No 22. P. 105-114.

ТИПОЛОГІЯ МОДИФІКОВАНИХ ПРИСЛІВ'ІВ

Структурно-семантична модифікація прислів'їв детермінується загальними законами розвитку мови. При цьому спрацьовує принцип: *Ми не будуємо мову, а добудовуємо*. Прислів'я – це відкрита система, і процес вилучення елементів та доповнення новими утвореннями відбувається безперервно.

Семантична модифікація – це видозміна прямого значення вихідних паремій, їх синкрета та актуалізація інформативного і дидактичного блоків висловлення. Структурно-семантичну трансформацію розуміють як перетворення форми сталих виразів, що зазнають смислових змін.

Зазвичай прислів'їв піддаються таким змінам: незначні модифікації в межах початкового тексту (скорочені, актуалізовані до конкретної ситуації, розширені з додаванням нової інтенції); видозмінені з міжтекстовими й міжжанровими контамінаціями; трансформовані з суттєвими змінами.

Гра словом, використання стилістичних та виражальних засобів слугують ідентифікації образності та ущільненості прислів'їв. Вони знімають смислові лакуни та фасцилізують актуалізацію дидактичних настанов. Прислів'я націлені на майбутнє, ословлюються в сучасному та використовують досвід минулого. Прислів'я віддають перевагу нейтральному лексикону та конкретним образам, етноспецифіка яких пронизує їх топікальність [Швачко 2016].

Базуючись на опрацюванні емпіричного матеріалу, наводимо типи трансформацій англomовних прислів'їв в одній структурно-семантичній групі за механізмом розширення або компресії складу вихідних форм (див. рисунок 1).

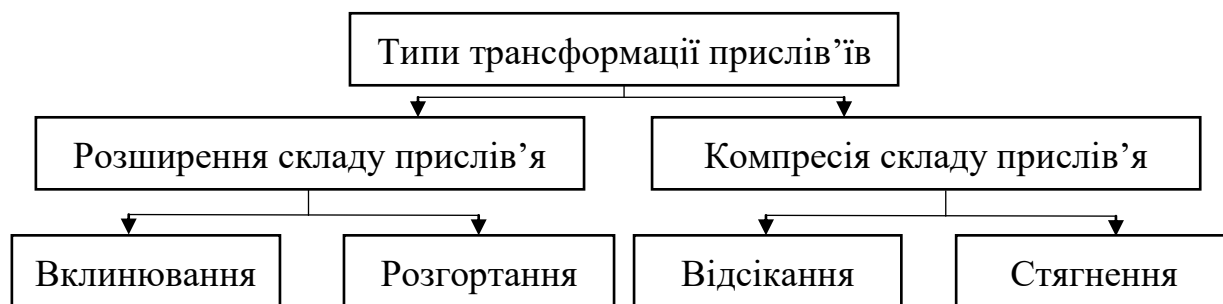

Рисунок 1 – Узагальнена схема типів трансформації прислів'їв

Наведемо характерні приклади трансформації англомовних прислів'їв з художнього та публіцистичного дискурсів.

Традиційне прислів'я *Books and friends should be few but good* трансформувалося в *Books **like** friends should be few **and well-chosen*** [Brent, с. 47]. Зазначений приклад позначений заміною лексичної одиниці на фінальній позиції речення.

You cannot have your cake and eat it → *You can't have your cake and eat it **forever*** [Evans, с. 300]. У поданому реченні прослідковується додавання лексичної одиниці *forever*, що, виступає уточнювальним елементом.

У прикладі *The early bird catches the worm* → *The early birds who catch the **email** worms* [Millar] спостерігаємо вклинювання лексеми *email* у препозицію до іменника *worms*, що змінює семантику прислів'я. З'являється нова інтерпретація, модернізується зміст: наразі мова уже йде про віруси (хробаки) в електронних листах.

Класичне прислів'я *Chain is as strong as is the weakest link*, використане в контексті художнього твору, набуло подальшого розвитку: ***The** chain is only as strong as its weakest link, **and the weakest link in any organization can vary*** [Florczak, с. 128]. У зазначеному прикладі розгортання пареміологічної одиниці відзначається інтенцією автора влучно висловити свою ідею.

*Country life is not always a bed of roses; it can be a mix of poverty and ill **health*** [Derounian]. Додавання лексичної одиниці *country* на ініційній позиції відразу уточнює семантичну структуру виразу, а вже потім прислів'я набуває свого розгортання додаванням окремої смислової конструкції *It can be a mix of*

poverty and ill health.

Вивчення публіцистичних текстів дозволив виокремити прислів'я з протилежним напрямком модифікації – трансформацією, що детермінується скороченням (компресією) складу прислів'я.

Відсікання є характерною для прислів'їв трансформацією, за якої відбувається зменшення лексичного складу прислів'я та, зазвичай, відкидається значна його лінійна частина так, що залишаються лише компоненти, які найбільш концентровано реалізують концепт, виражений канонізованим прислів'ям. Тобто поза межами прийому відсікання залишається частина прислів'я, яка саме й втілює фразеологічний образ.

Англомовне прислів'я *When in Rome, do as the Romans do* набуло нового представлення, виступаючи заголовком до статті *When in Rome ...* [Rose]. Оновлений варіант характеризується відсікання другої частини прислів'я. Всупереч застосування цієї трансформації, вихідна форма проverbsіальної конструкції є широковідомою освіченим людям та легко впізнаваною.

Стягнення прислів'я є різновидом трансформації, за якої відбувається з'єднання словосполучення в цілісний комплекс, що набуває ознак складного слова. Наведемо релевантні приклади з художнього дискурсу: *Better the foot slip than the tongue* → *It is better to have a **foot-slip** than a **tongue-slip** in talking* [Rahman, с. 33]. Проілюстрований приклад демонструє об'єднання лексичних одиниць *foot*, *tongue* та *slip* у спільне словосполучення.

Різноманітність компонентного складу прислів'їв зумовлює можливість їх структурно-семантичних модифікацій, в результаті чого закріплені мовними традиціями зовнішня форма, семантика, стилістичне забарвлення зазнають змін.

Література

- Овсянко О. Л. Модифікації англомовних прислів'їв у світлі синергетичної парадигми : монографія. Суми : Сумський державний університет, 2020. 313 с.
- Швачко С. О. Прислів'я англомовного дискурсу : онто-гносеологічна синкрета. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна*. Серія "Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов". 2016. Вип. 84. С. 177–188.

Brent A., Johnson S. Man of Words. London, 2014. 58 p.

Derounian J. Country life is not always a bed of roses; it can be a mix of poverty and ill health. *The Guardian*. URL: <http://www.theguardian.com/local-government-network/2013/jul/05/country-life-poverty-and-ill-health>.

Evans P. Maggie of Moss Street. Hachette UK, 2012. 336 p.

Florczak C. Maximizing Profitability with Safety Culture Development. Boston : Butterworth-Heinemann, 2002. 325 p.

Millar S. Early birds who catch the email worms. *The Guardian*. URL: <http://www.theguardian.com/technology/2001/aug/04/viruses.security>.

Rahman M. The Essence of Life. Strategic Book Publishing & Rights Agency, 2015. 248 p.

Rose S. When in Rome... *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/travel/2006/may/01/travelnews.museums>.

ПАВЛЮК О. О.

(Запорізький національний університет)

**ПЕРСОНІФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ *LIVRE*
У РОМАНІ ЕРІКА ДЕ КЕРМЕЛЯ “*LA LIBRAIRE DE LA PLACE AUX
HERBES*”**

У лінгвістиці останніх десятиліть посилився інтерес дослідників художнього тексту до аналізу мовленнєвих засобів, використаних автором для реалізації ключових концептів окремих своїх творів чи у всій творчості взагалі. У цій розвідці аналізується такий вид метафори, як персоніфікація, що використовується під час осмислення ключового концепту *livre* роману *La libraire de la place aux Herbes* сучасного французького письменника Еріка де Кермеля.

Під персоніфікацією традиційно розуміють наділення предметів, природних явищ, тварин, абстрактних понять антропоморфними рисами, тобто перенесення на них людських рис характеру, особливостей поведінки, моральних якостей і властивостей тощо. Іноді під нею розуміють не тільки

«олюднення», а й узагалі “оживлення” реалій неживого світу [Українська мова: Енциклопедія 2004, с.750]. Персоніфікація дозволяє осмислити досвід взаємодії з неживими сутностями в термінах людських мотивацій, характеристик, дій, властивостей. Зазначається, що персоніфікація є загальною категорією, що охоплює широке коло метафор, кожна з яких ґрунтується на специфічній властивості людини або на способі її сприйняття. Випадки, коли матеріальний об’єкт, інтерпретується як людина, відносяться до очевидних онтологічних метафор [Лакофф, Джонсон 2004, с. 59-60].

У семантичному просторі прозового чи поетичного тексту метафора слугує створенню художнього образу, крім того вивчення метафоричної репрезентації концептів на матеріалі художніх текстів уможливорює досягнення ментального світу автора, особливостей його світобачення й світосприйняття і, безсумнівно, більш детального вивчення семантики тексту художнього твору. Одним із найпоширеніших різновидів метафори є персоніфікація, яка сприяє художньому олюдненню довколишнього світу.

Олюднення книги спостерігається у багатьох контекстах твору, слід зазначити, що про визначальну роль концепту *livre* у цьому романі свідчить той факт, що іменник *livre* зустрічається в тексті понад 300 разів.

У тканині роману книга виступає активним суб’єктом, численні контексти фіксують уявлення про здатність книг діяти самостійно, при цьому вживаються предикати на позначення дій людини: *raconter*, *fanfaronner*, *savoir*, *attendre*, *sortir* тощо.

Уподібнена до людини, книга, набір друкованих і ілюстрованих аркушів, має фізичні органи – *bras* (*Les livres ont **des grands bras** qui s’ouvrent avec les pages.* – книги уявляються створіннями з великими руками). Навіть якщо інші органи не названі, то їх наявність розуміється з контексту. Так, здатність персоніфікованої книги говорити, представлена в тексті предикатами: *parler*, *raconter*, що передбачає наявність органів мовлення: *J’aime les livres qui **racontent** de grandes histoires romanesques à vous tirer les larmes....; Ce livre **raconte** comment il a dû travailler pour réconcilier le philosophe et le naturaliste qui*

vivaient en lui. А її здатність рухатись – предикатами *sortir, partir, laisser la place, faire entrer*, які вказують на наявність ніг: *J'aime les livres d'art qui **font entrer** dans les maisons les tableaux du Louvre ou du Prado, ou les images dépayssantes venues des cinq continents.; ...mais les huit autres livres **étaient bien partis** avec les mêmes indications. ; Puis **sont arrivés les livres. Chacun racontait la vie, la force de la vie, et sa beauté aussi.***

Друкованому виданню приписуються розумові здібності, почуття, поведінка, властиві людині: *Les livres ne sont pas **jaloux**. Je trouve ce livre **très intelligent** car dans chacune des filles il me semble qu'il y a toutes les filles du monde. Les livres...**fanfaronnent** avec leur belle bande rouge.*

Олюднена книга, стає для самої хазяйки книгарні співрозмовником, нічним товаришем, для неї це були *livres de poche* – недорогі книжки невеликого формату із жовтуватими сторінками: *Des livres de poche aux pages jaunies ont été mes premiers **compagnons de nuit**.*

Народжені авторами, саме автор виношує книгу до того, як її написати: *Pour un auteur à qui il a fallu des années de gestation avant **que naisse son livre, c'est souvent très déprimant**, після свого народження книжки всиновлюються читачами, вони чекають цього моменту. Всиновлені книжки є дуже вдячними, вони віддають навзаєм те, що людина шукає, у чому має потребу, щоб зрозуміти цей світ і змогти жити у ньому: **Les livres attendent ces adoptions, ils savent être reconnaissants à celui qui les aime en lui donnant souvent ce qu'il cherche : de la tendresse et de l'émotion, du frisson et de l'exotisme, de l'intelligence et des pistes nouvelles pour comprendre ce monde et parvenir à y vivre.***

У тексті роману книгам приписуються різні соціальні та професійні ролі та функції. Як посол, книга представляє “країну” читання: ***Ce livre est le plus bel ambassadeur de la lecture que je connaisse. Une invitation à lire à tort et à travers, sans règle ni mesure, avec comme seule obligation le plaisir de lire.*** Книга-посол запрошує читати без правил і міри, але з обов’язком відчувати задоволення від читання. Книга виступає посередником, який дозволяє зрозуміти іншого і самому бути зрозумілим, пізнаним, “оголеним” словами прочитаними разом. ***Le***

livre est alors le médiateur qui permet de comprendre l'autre et d'être soi-même mieux connu, déshabillé par des mots lus en commun. Книга-перевідник через кордони – ***Le livre est un passe-frontière***, від словосполучення *passer la frontière*. Книги можуть ставати свідками подій: *Les livres peuvent aussi être des témoins que l'on se passe*. Книга може привести, наприклад, на зустріч із кимось: ***Le livre de Kells nous mena donc sur cette île qui elle-même nous fit rencontrer Kathy Colly***, ..., а може зіткати, створити невидимі оку зв'язки між тими, хто їх читає: *C'est vrai que les livres tissent un lien invisible entre ceux qui les ont lus*.

Отже, у тканині роману Еріка де Кермеля *La libraire de la place aux Herbes* антропоморфність книги реалізується переважно за допомогою різноманітних дієслівних образів, в яких функцію суб'єкта виконує ім'я концепту *livre*, а предиката – дієслово на позначення фізичної активності людини. Персоніфікація підтримується також іменниками і епітетами. Цей продукт виробничої діяльності видавництва досить активно взаємодіє з людиною. Використання персоніфікації для репрезентації концепту *livre* у романі Еріка де Кермеля *La libraire de la place aux Herbes*, нам здається, пояснюється оригінальним вибором художньо-виразних засобів, але також із авторським світобаченням, світосприйняттям, світорозумінням.

Використання олюднення в романі сучасного французького письменника обумовлено, на нашу думку, прагненням автора показати читачу значущу роль книги в житті людини. персоніфікація книги в тексті роману наближає набір друкованих і ілюстрованих аркушів до людини. Використання персоніфікації як художньо-виразного засобу допомагає читачу роману досягти певні морально-філософські смисли.

Перспективним нам вбачається експлікація концепту *livre* за матеріалом роману Еріка де Кермеля *La libraire de la place aux Herbes*, а також дослідження узагальненого пізнавального концепту *livre* у французькій мовній картині світу.

Література

Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем : Пер. с англ. / Под ред. и с предисл. А. Н. Баранова. Москва : Едиториал УРСС, 2004. 256 с.

Українська мова: *Енциклопедія* / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні, Інститут української мови; редкол.: В.М. Русанівський (співголова), О.О. Тараненко (співголова), М.П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана, 2004. 824 с.

Kermel E. de La librairie de la place aux Herbes. Dis moi ce que tu lis, je te dirai qui tu es. Paris : Eyrolles, 2017. 216 p. [Format *epub*].

POLYEZHAYEV Yu. G.

(*National University “Zaporizhzhia Polytechnic”*)

AUSTRALIAN PHRASEOLOGY: HISTORICAL DYNAMICS AND SOURCES OF ENRICHMENT

Australian English is apparently most challenging to decipher both for foreigners and speakers of other variants of English. Due to its unique social roots, multicultural sources and complex history, dazzling Australian vocabulary, popularly known as *Australian slang* down under, has become a *beaut* insight into Australian *ya gottaluvit* mentality and lifestyle.

Numerous words and expressions, transported from Britain by convict pioneers and later mixed with Aboriginal, farmer, gold-digger, military, and immigrant linguistic heritage, are used by Australians daily in various spheres of oral and written discourse. At the same time, some lexical items have been irreversibly lost whereas others survived in set phrases. Australian English phraseology is deeply imprinted into Australian character, nation's consciousness, the way people talk and behave.

There is a vast amount of literature on etymological sources, culture-specific meanings and structure of Australian idioms (S. Baker, R. Eagleson, J. O'Grady,

W. Ramson, G. Turner, G. Wilkes). In recent years there has been some interest in cognitive and cultural aspects of figurative language [Козлова 2020; Australian English... 2019; Bergs 2020; Langlotz 2006, p. 122; Richards 2015]. Historical dynamics and cultural sources are still poorly understood.

The purpose of this paper is to outline the changes in Australian phraseologisms relating to their forms, meanings and sources of enrichment. The data comprise 350 expressions selected from 15 regional dictionaries and databases.

Although most of phraseologisms have remained almost the same in the history of Australian English (*to draw the crow* (1942) “to receive the least desirable share”), they vary in the degree of their formal and semantic stability.

In certain cases, idioms may vary both in forms and meanings that result from lexical addition and/or substitution, e.g. *flat out like (as) a lizard* (1935) “fully extended”, *flat as a strap (tack)* (1955) “at the limit of one’s powers or resources”. The changes in semantics led to the extensions of phraseologically bound meanings: ‘physical condition’ > ‘any condition of life’ in *to do a perish* (1897) “to suffer a period of extreme privation”, “to die, esp. of thirst”, (1899) “to suffer hardship or privation of any kind, not always of an extreme nature”. Some phrases have produced formal, apparently, more expressive variants: *to sit up like Jacky* (1941) > *to settle in like Jacky* (1950) “to sit up straight”. It is noteworthy that the structure of Australian phraseologisms is more resistant to historical modifications than their meanings. One possible explanation for that may have to do with internal (linguistic) motivation of the existing pattern propagation whereas structural variations foster innovations.

Reflecting the *Aussie brand*, Australian set phrases take their origin in various sources. Historically earlier phraseologisms were formed naturally in everyday communication of convicts and later free immigrants, entrepreneurs and military men. However, contemporary phraseology finds its ways into Australian English from a greater diversity of sources: cultural (*cup of tea, a Bex, and a good lie down*, 1971) and political (*barbecue stopper*, 2007) spheres, or sports competitions (*captain’s call*, 2013).

In conclusion, a tendency of structural and semantic change/variation in Australian phraseology is shaped by external and internal triggers.

References

- Козлова Т. О., Полєжаєв Ю. Г., Салій О. Г. Зовнішні та внутрішні стимули розвитку фразеології англійської мови в Австралії. *Вісник Запорізького національного університету*. Філологічні науки. 2020. No 1. Ч. I. С. 109-116.
- Australian English Reimagined: Structure, Features and Developments* / ed. by Willoughby L., Manns H. New York : Routledge, 2019. 274 p.
- Bergs A. What do you think this is, bush week? Construction, grammar and language change in Australia. *Dynamics of Language Changes: Looking Within and Across Languages* / ed. by A. Keith. Singapore : Springer, 2020. P.109-124
- Langlotz A. Idiomatic Creativity: A Cognitive-linguistic Model of Idiom-representation and Idiom-variation in English. Amsterdam : John Benjamins Publishing, 2006. 325 p.
- Richards K. The Story of Australian English. Sydney : NewSouth, 2015. 304 p.

ПУЗАНОВ В. М.

(Запорізький національний університет)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГЕЙМЕРСЬКОГО СЛЕНГУ (НА ПРИКЛАДІ DOTA 2)

Темп життя людей прискорюється, життєвий простір людини стає більш динамічним [Писачин 1997]. Це в свою чергу робить популярнішими ті комп'ютерні ігри, де ігрові сесії чи битви не займають надто багато часу. Саме цим ми пояснюємо величезну популярність таких жанрів ігор як, First-person shooter, MOBA, Sports, Fighting, Racing simulation, Vehicular combat, Collectible card game, Battle royal, саме найкращі ігри цих жанрів сьогодні входять до топу дисциплін кіберспорту.

За версією Федерації кіберспорту України – UESF до п'яти найпопулярніших кібердисциплін належать: Defence of the Ancients 2, League of Legends, Counter Strike: Global Offensive, Fortnite: Battle Royale, Players Unknown's Battlegrounds [ТОП 5]. У Counter Strike: Global Offensive, Fortnite:

Battle Royale, Players Unknown's Battlegrounds спілкування між гравцями відбувається переважно голосом, тоді як у Defence of the Ancients 2, League of Legends переважає спілкування текстом. Через те, що більшість ігрових моментів в Dota 2 і LOL фактично тривають лише секунди домінантою такого спілкування стає закон мовної економії. А звичайну мову під час гри майже не використовують фактично послуговуючись лише сленгом до того ж більшість режимів цих онлайн ігор передбачають участь гравців з усього світу, тому мова чату тут у більшості випадків – англійська.

О. О. Селіванова стверджує, що мовна економія (тобто зменшення кількості мовних засобів або їх редукція) виправдана, якщо: її не супроводжують якісні зміни в змісті повідомлення, що можливо за умови, якщо вербалізовані одиниці перебирають на себе значення не навантаження редукованих; компресована інформація може бути декодована реципієнтом завдяки наявним у нього фоновим знанням або його комунікативній компетенції, спільному з мовцем досвіду тощо; у мові існують розлогіші засоби передачі інформації, ніж мовний сегмент, який вважають економним (тобто засоби, які є «вихідною точкою» економії); вона узгоджена з інтенцією мовця, метою та стратегією мовленнєвого акту загалом. [Селіванова 2011]

Мова чатів у в Dota 2 і LOL за характером майже повністю збігається з концепцією О.О. Селіванової, хіба що інтонацію мовлення відображають графічно за допомогою стандартних американських смайлів. Вони легші за японські по кількості використаних символів та значно зрозуміліші. Приклади американських смайлів: :-) - посмішка, :- (- сум, :- D - сміх, :- o - здивування, >: o - лють, ;-) - підморгування.

Решту сленгу можна розділити на дві великі групи: технічна інформація яка стосується позаігрових речей і власне ігровий сленг, який описує якісь явища та деталі ігрового процесу.

Позаігровий сленг – це здебільшого найпоширеніші текстові скорочення-акроніми ще доби розквіту SMS спілкування серед них: BRB - Be right back, IDK - I don't know, NP - No problem, ASAP - As soon as possible, IMHO - In my

humble opinion до них також додаються широко вживані в неігрових чатах: AFK - Away from keyboard, ASL - Age/sex/location, AWOL - Away without leaving, EAK - Eating at keyboard, GL/HF - Good luck, have fun.

До власне ігрового сленгу належать: назви трьох основних напрямків руху героїв: top - горішній, mid – середній, та нижній – bot. Назви стратегій поведінки героїв, solo – на одинці, all – всі разом, gank - go around and kill. Об'єднання кількох героїв для швидкого та несподіваного вбивства одного чи кількох героїв. назви типів героїв sup – герой підтримки, tank – герої, які мають підвищений рівень виживання за рахунок гарного запасу здоров'я або якихось вмінь, carry – герої які сильнішають під кінець гри тощо. Назви нейтральних істот та ігрових здібностей героїв, наприклад: Rosh – Рошан, найсильніше NPC на мапі, при вбивстві якого гравці отримують золото, досвід та корисні предмети, Nuke - активна здатність, основна мета якої - завдати шкоди противнику. Також дії проти гравців чи думка про певну окрему гру, наприклад: Rep – залишити скаргу на гравця для адміністрації серверу, BG – погана гра. Отже ігровий сленг – це глобальне явище яке здебільшого складається з комбінації деяких видів традиційних акронімів та акронімів та акронімів і скорочень які стосуються безпосередньо певної гри та смайлів, які демонструють найпоширеніші емоції. Щоб вдало комунікувати в текстових ігрових чатах вірогідно треба читати, як списки найпопулярніших акронімів та скорочень властивих швидкому Інтернет-спілкуванню, так і гайди стосовно певної гри у чаті якої Ви плануєте спілкуватись. Також на прикладі невеличкого можливого діалогу з такого чату можемо чітко пересвідчитись, як потужно працює у таких чатах закон економії мовних засобів:

Гравець 1: >:o Rep Riki. AFK.

Гравець 2: W8. EAK. BRB.

Гравець 1: Sry. Def top.

Гравець 1: >:o Скаржіться на Riki. Він не грає та пішов від клавіатури.

Гравець 2: Почекай. Їм за клавіатурою. Незабаром повернусь.

Гравець 1: Вибач. Захищай горішний напрямок.

Маємо 37 знаків у скороченому та 123 знаки у повному повідомленнях. І жодної втрати сенсу. Тобто такі скорочення доцільні та дуже ефективні.

Література

Писачин В. А. Социология жизненного пространства. Саранск, 1997. С. 7698.

ТОП 5 кіберспортивних дисциплін. URL : <https://esports.ua/esports/article/1-top-5-kibersportivnich-disciplin>

Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. С. 440–441.

RESHYTKO A.

(Sumy State University)

APPROACHES IN DISCOURSE RESEARCH

At the present stage of linguistics development, there are many approaches in discourse analysis and allocation of various types. However, all the various points of view have something in common – they all consider human behavior as speech activity [Шевченко 2005, с. 288].

The modern scientists are significantly enriched publications on the theory of discourse and the study of its separate aspects. The researchers elected different approaches – historical, philosophical, logical, psychological, sociological, cognitive, semiotic, cultural, linguistic, sometimes combining some of them. This gives grounds to speak about occurrence of independent lines of research – theory of discourse, which is a complex and heterogeneous discipline that has emerged at the intersection of linguistics, sociology of knowledge, cognitive anthropology and modern critical studies of culture [Борботько 1989, с. 11]

The discourse should be explored in a pragmatic-situational, mental and other contexts. Pragmatic-situational aspect of this study is to clarify the coherence of the

discourse, its communicative adequacy, the mental aspect involves the study of the influence of ethnographic, socio-cultural and psychological conditions for generating strategies and understanding of the discourses in the "live broadcasting" [Шевченко 2005, с. 87]

At the present stage of linguistics development there is no consensus what discourse is considered to be. So, W. Palak notes that discourse is "a unit of a higher level than the text ... the product of speech" [Борботько 1989, с. 244]. If V. M. Morokhovsky defines discourse as "a sequence of interrelated statements" [Шевченко 2005, с. 5], V. A. Svega understands discourse as "two or more sentences that are connected in the process of communication" [Льченко 2002, с. 170]. It is also the definition given by V. Koch. His theory that discourse is any text (or part of the text), which has characteristics the same as specific motif" [Шевченко 2005, с. 163]. There are other definitions of discourse. Discourse is the text, but one which consists of communicative units of language – sentences and their associations in a larger unity, which is in continuous communication of meaning, which allows to perceive it as a single entity. V. G. Borbotko emphasizes the fact that the text as linguistic material is not always a coherent speech, i.e. discourse. Text is more general concept than discourse. Discourse is always a text, but not every text is a discourse [Борботько 1989, с. 81].

Today, the language functioning is considered as a kind of cognitive activity, and cognitive mechanisms and structures of human consciousness are explored through linguistic phenomena. The change of scientific paradigm made it necessary to analyze linguistic phenomena not only in communication but also in the cognitive aspect. Therefore, the main task of linguistic discourse analysis are: description and explanation of the internal cognitive structure and the dynamics of speaker and listener; a study of the communicative and cognitive universals, the description of language as a process of reproduction of the socially, culturally, and linguistically meaningful to the typical mental models that reflect universal and special.

The development of the cognitive approach to the phenomena of language is contributed to the consideration of linguistic forms as derivatives of

conceptualization of the world of human consciousness, and their values – how certain structures of knowledge, concepts, embodied linguistic signs. That is why the study of discourse acquires new perspectives and is inevitably in the field of view of scientists, because they are valuable material for studying the problems of conceptualization, categorization, the development and functioning of language consciousness.

A cognitive approach to the study of discourse is punctuated with ethnic and linguoculturology approaches, which is aimed to identify the discourse ethnospecific and cultural features of a particular national broadcasting, manifestations of a special national mentality, world view and picture of the world. Linguoculturological approach to the study of discourse allows to identify, to explore and to describe those elements that determine national characteristics. Sociological approach implies the study of discourse in terms of the perception of its individual layers of society. Discourse is not purely linguistic structure and sociolinguistic. It needs to conform to the norms of the speech situation, communicative situation and the social situation. Discourse is a verbal reality, which has social coordinates. [Ільченко 2002, с. 99].

Discourse analysis as method, principle and self-discipline, open to other branches of knowledge. Each approach undoubtedly contributes to the comprehensive analysis, description and comprehension of the sociolinguistic phenomenon of discourse, which is increasingly becoming interdisciplinary and becoming the subject of the newest theoretical directions and scientific disciplines - discourse theory and discourse analysis.

References

- Борботько В. Г.* Елементи теорії дискурсу. Грозний, 1989. 81 р.
- Шевченко І. С.* Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. Харків: 2005. 356 р
- Ільченко О. М.* Етикет англомовного наукового дискурсу : Монографія. Київ : Політехніка, 2002. 288 с.

ТЕКСТ МІСТА У ФОКУСІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження тексту міста перебуває на вістрі сучасних літературознавчих студій. Ця проблематика розглядається у низці наукових розвідок, присвячених «петербурзькому» (В. М. Топоров [Топоров 1995; Топоров 2003], М. П. Анциферов [Анциферов 1991], Ю. М. Лотман [Лотман 2000]), «римському» (Т. Л. Владимірова [Владимірова 2006]), «паризькому» (Н. В. Рыбакова [Рыбакова 2006], А. О. Рубан [Рубан 2004]), «лондонському» Л. Менлі [Manley 1997], Дж. Вульфріс [Wolfreys 1998], М. Баумгартен [Baumgarten 2006], Л. С. Прохорова [Прохорова 2005], О. Б. Поронюк [Поронюк 2013; Poroniuk 2016]) та «венеціанському» (Н. Є. Медніс [Медніс 1999; Медніс 2003]) текстам, що свідчить про інтенсифікацію наукового інтересу до цього феномену. Вивчення тексту міста є актуальним і для українського літературознавства: формується корпус досліджень «київського» (О. Філатова [Філатова 2010]), «львівського» (Т. Возняк [Возняк 2009]), «чернівецького» (О. Харлан [Харлан 2008]) та інших міських текстів.

Основу для досліджень міського тексту заклав М. П. Анциферов у своїй роботі «Душа Петербургу». Він осмислював місто як синтез матеріально-духовних цінностей та аналізував його як «історико-культурний організм», виокремлюючи «анатомію» (топографічний аспект аналізу), «фізіологію» (функціональний аспект аналізу) та «психологію» (аналіз духовних цінностей) міста. Під час аналізу «анатомії» міста основним об'єктом дослідження виступає топос (місце), наприклад, географічне розташування, його особливості, технічні характеристики, форма, ландшафт тощо. При розгляді «фізіології» місто постає як соціальне явище, яке виконує певні функції. З точки зору «психологічного» аспекту місто розглядається як цілісний організм та індивідуальність у динамічному плані [Анциферов 1991, с 25-26].

Міський текст поєднує у собі два концепти: текст та простір, тому представники семіотики, зокрема, Ю. М. Лотман, розглядає місто як семіотичну систему, що складається з різних взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих позицій, наприклад, місто як простір, місто як час, місто як ім'я тощо. Окрім того Ю. М. Лотман зазначає, що місто може бути одного з двох типів: концентричного та ексцентричного. Характерною рисою міста концентричного типу є замкнутість. Зазвичай таке місто виступає медіатором між небом і землею та не має чітко визначеного хоронотопу. Для міста ексцентричного типу характерні відкритість, культурні контакти, протистояння людини та природи, культури та стихії [Лотман 2000, с. 432-434].

Аналізуючи семіотичний простір міста, Ю. М. Лотман приділяє значну увагу не лише фізичним об'єктам, які складають зовнішній вигляд міста (розташування, ландшафт, архітектурний ансамбль), а й іншим факторам, які формують семіотичний простір міського тексту, а саме назвам об'єктів, внутрішньому вигляду міських будівель, предметам побуту, одягу та мові жителів тощо. Таким чином, вчений доводить, що семіотизація міського простору базується на системі поглядів, що пов'язують між собою різні (не лише суто географічні, а й культурологічні) фактори [Лотман 2000, с. 381].

Вагомий внесок у формування теорії тексту міста зробив В. М. Топоров, якому належить саме поняття «міський текст», що було введено у сферу літературознавчих наук у 1973 році. Під «міським текстом» В. М. Топоров розумів специфічне явище, цілісну систему знаків і образів, яка відображає вигляд міста. За визначенням вченого «місто говорить саме про себе – неофіційно, неголосно, не заради якихось амбіцій, а просто в силу того, що місто і люди міста вважали природним висловити в слові свої думки і почуття, свою пам'ять і бажання, свої потреби і свої оцінки» [Топоров 1995, с. 368].

Досліджуючи текст міста, В. М. Топоров розділяє елементи тексту міста на три категорії об'єктів: природні явища, матеріально-культурні явища, духовно-культурні явища або, за визначенням вченого, «душевні» стани, що фігурують у творах різних жанрів, авторів та періодів [Топоров 1995, с. 280].

Об'єкти природної сфери включають такі аспекти опису тексту міста, як кліматично-метеорологічний (вітер, холод, спека, дощ, сніг, колірна гамма тощо) та ландшафтний (рівнина, гори, відкритість, вода, суша, одноманітність місцевості тощо). До матеріально-культурного прошарку елементів належать особливості міста, пов'язані вже з плануванням, забудовою, вулицями, будинками тощо [Топоров 2003, с. 29-30].

Духовно-культурні явища, на думку В. М. Топорова, мають особливе значення для формування міського тексту. Вони включають міфи, перекази, літературні твори, пам'ятки мистецтва, ідеї, визначних діячів історії та літературних персонажів, а також різні варіанти персоніфікації міста [Топоров 1995, с. 287-288].

Сформована у працях вищезгаданих вчених теоретико-методологічна база досліджень міського тексту є ґрунтовною основою для подальших практично-орієнтованих розвідок, присвячених аналізу особливостей функціонування феномену тексту міста з огляду на культурно-історичні обставини на національну специфіку досліджуваних творів.

Література

- Анциферов Н. П. Душа Петербурга. Петербург Достоевского. Быль и миф Петербурга. Москва : Книга, 1991. 540 с.
- Владимирова Т. Л. Римский текст в творчестве Н. В. Гоголя : автореф. дис. ... канд. фил. наук : 10.01.03 / ГОУ ВПО «Томский политехнический университет». Томск, 2006. 24 с.
- Возняк Т. Семантичні простори міста. 2009. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n42texts/voznnyak.html> (дата звернення: 02.11.2021)
- Лотман Ю. М. Семиосфера. Санкт-Петербург : Искусство, 2000. 704 с.
- Меднис Н. Е. Венеция в русской литературе. Новосибирск : Издательство Новосибирского университета, 1999. 392 с.
- Меднис Н. Е. Сверхтексты в русской литературе. Новосибирск: Изд-во НГПУ, 2003. 170 с.
- Поронюк О. Урбаністичні мотиви в англійській поезії кінця ХІХ – початку ХХ століття. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. Вип. 37. С. 352–363.
- Рубан А. А. Образ Парижа во французской литературе конца ХІХ - начала ХХ века : автореф.

дис. . канд. фил. наук : 10.01.03 / Московский педагогический государственный университет. Москва, 2004. 20 с.

Рыбакова Н. В. «Парижский текст» в художественном сознании Анны Ахматовой : автореф. дис. ... канд. фил. наук : 10.01.01 / Омский государственный педагогический университет. Омск, 2006. 26 с.

Топоров В. Н. Петербургский текст русской литературы : изб. труды. Санкт-Петербург, 2003. 616 с.

Топоров В. Н. Миф. Ритуал. Символ. Образ: Исследования в области мифопоэтического. Москва : Издательская группа «Прогресс» – «Культура», 1995. 624 с.

Філатова О. С. Київський «міський текст» 20-х років XX століття: «Анатомія», «Фізіологія», «Психологія». *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2010. Вип. XXIII, ч. 4. С. 153-161.

Харлан О. Чернівецький текст у циклі повістей Ірини Вільде «Метелики на шпильках». *Слово і час*. 2008. № 2. С. 27-32.

Baumgarten M. Urban Labyrinths : Dickens and the Pleasures of Place. *Literature & Place 1800–2000*. Oxford : Peter Lang, 2006. P. 69-85.

Manley L. Literature and Culture in Early Modern London. Cambridge : Cambridge University Press, 1997. 603 p.

Poroniuk O. London Text of the English Literature : Genesis and History. *Spheres of Culture*. Lublin : Branch of Ukrainian Studies of Maria Curie-Sklodowska University in Lublin, 2016. Vol. XIII. P. 232-239.

Wolfeys J. Writing London : The Trace of the Urban Text from Blake to Dickens. London : Palgrave Macmillan, 1998. 263 p.

ТАТАРОВСЬКА О. В.

(Львівський національний університет імені Івана Франка)

VARIETIES OF NEGATIVE CONCORD

In English grammatical practice, the term "multiple negation" (negative concord) is common, though and not always applied to the non-standard use of the second negation in the role of intensifier to the first negation. This type of negation is not inherent in the language, but is often used in the speech of native speakers of

British regional dialects, East and East English in particular.

Linguists F. Austin [Austin 1984], C. Barber [Barber 1993], T. Nevalainen [Nevalainen 1996] came to the conclusion that multiple negation began to fall into disuse in the middle of the XVII century, became occasional and non-normative in various communicative spheres. There were situations when two or more negative words were used in negative sentences, and they did not cancel each other's meaning, but on the contrary strengthened it; in other words, the more objections there were, the more emotional it was. F. Austin mentions that the multiple negation concerned only certain types of texts [Austin 1984]. In the XV and XVI centuries double negation was practically not used in legal texts, as ambiguity and clarity of statements are decisive in this discourse.

In various modern studies on the expression of negation in several non-normative versions of English scholars primarily pay attention to the plural negative structures. For example, D. Crystal noted the existence of triple and quadruple negative structures in colloquial English in Farnworth (a municipality north of Manchester) [Crystal 1991]. P. Trudgill also mentions that much non-normative dialects of the British version of English, such as Cockney, have been preserved old negative forms; you can come across expressions such as: I don't want no dinner [Trudgill 1990].

Of all the studies on the topic of multiple negation, the most detailed in this regard are the works of O. Jespersen. This is especially true of his book "Negation in English and other Languages". The entire seventh part of his work is devoted to the study of the double negation.

O. Sirait's research is somewhat narrower than O. Jespersen's research. He pays attention to the analysis of standard double-negative constructions such as: It is not inconceivable or It is not impossible.

Such expressions have a negative verb with the following use cases of local negation, as inconceivable and impossible. As we can see in these two examples there is a use of both morphological and affix negation. According to the researcher, there are numerous examples of double-negative constructions (as opposed to other non-

normative) that are used by educated people. O. Sirait also notes that the use of double negation of this type is quite common. A clear example of such a statement is the statement I don't want no cake. R. Singh, on the other hand, studies the use of multiple negation by American native English speakers [Singh 1973]. For the purpose of such analysis, the researcher conducted several evaluation and operational tests. The results show that most speakers refuse sample structures: I don't suppose that nobody saw nothing, considering them grammatically incorrect. Structures like Not many of the girls don't talk to John with a negative subject and a verb are perceived by many speakers. As opposed to this, there are also sentences like We don't find no money with a negative verb and an appendix that the author considers unacceptable. In our opinion, one of the most amazing features of the development of English negation is the fact that multiple negation, inherent in Old and Middle English, was eliminated to a mononegative negation in modern English.

Laurence R. Horn talks about the expression of litote by constructions with double negation. By litote we mean the stylistic means by which the statement is expressed by denying the opposite [Horn 1991]. In terms of pragmatics, the usage of double negation (as, for example, in the expression "It's not impossible") can be justified, according to Laurence R. Horn, on the basis of several facts: politeness (the speaker does not want to support one or another opinion in the discussion), irony (the speaker deliberately pretends to be uncertain or indecisive), expressiveness style (the speaker tries to be formal with the interlocutor), the lack of appropriate positive (there is no corresponding affirmative word), parallelism of the structure (the structure was used before), quality (the speaker is both confident and insecure about the content of the above), as well as minimization of data processing in the case of direct negation or complete rejection in response to a previous statement.

To explain the phenomenon of litote T. Wooden relies mainly on pragmatic Laurence R. Horn's analysis, alternatively, indicates that litote can be found at a lower level. For instance, the words undeniable, undecaying contain a double negation. Another example is certain grammatical environments: conditional sentences, rhetorical questions and comparisons. Concerning the third variant of

negation T. Wooden claims that it is equivalent to a statement and typical for modal verbs (should, can). For instance: I can't not go. According to researchers, emotional negation enhances the intensity of negation. It is different from negative coordination which is arbitrary, whilst the former is obligatory and semantically neutral. It contains two different subtypes: (1) emotional negation in sentences like Dutch; (2) total negation: the type of emotional negation attached to a negative sentence as a result.

Література

- Austin F.* Double negatives in the eighteenth century. *English historical linguistics : Studies in development* (CECTAL (The Centre of English cultural tradition and language) Conference papers series 3) /eds. Norman F. Blake and Jones Charles. Sheffield : University of Sheffield. 1984. P. 138–148.
- Barber C.* The English language. A historical introduction. Cambridge : Cambridge University Press, 1993. 488 p.
- Crystal D.* The English language. London : Penguin, 1990. 288 p.
- Horn L.* Duplex negation affirmat... The economy of double negation. *CLS* 27. 1991. P. 80–106.
- Nevalainen T.* Social mobility and the decline of multiple negation in Early Modern English. *Advances in English historical linguistics* (Trends in linguistics studies and monographs 122.) / eds. Jacek Fisiak and Marcin Krygier. Berlin ; New York : Mouton de Gruyter, 1996. P. 263–291.
- Singh R.* Multiple Negation in Shakespeare. *Journal of English Linguistics* 7. 1973. P. 50–56.
- Trudgill P.* The Dialects of England. Oxford : Basil Blackwell, 1990. 160 p.

ФЕЛОНЕНКО М. С.

(Запорізький національний університет)

«КОРОНАВІРУСНИЙ» СЛОВОТВІР СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Пандемія коронавірусної інфекції SARS-CoV-2, оголошена ВООЗ у березні 2020 року, отримала назву-акронім COVID-19. Пандемія призвела до появи

численних неологізмів, за допомогою яких людина намагається переосмислити навколишню дійсність.

Велика їхня частина була утворена в результаті так званого спонтанного анонімного словотвору, проте для окремих неологізмів встановлено авторство.

Розглянемо найбільш цікаві випадки неологізації з точки зору семантики і морфології, із залученням історичних даних, поясненням контексту і фонові інформації, необхідної для правильної інтерпретації неологізму.

Для аналізу неологізмів, що утворилися навесні 2020 року у зв'язку з пандемією коронавірусної інфекції SARS-CoV-2, ми звернулися до англomовних матеріалів, опублікованих у американських і міжнародних ЗМІ навесні 2020 року. Пошук за ключовими словами дозволив скласти добірку зі статей в Los Angeles Times [LAT], The Guardian [G], Bloomberg [B], Financial Times [FT], USA Today [USA Today], Quartz [Quartz], The Atlantic [Atlantic], з опорою на ресурс Urban Dictionary [UD], який у формі твітів публікує в мережі сленг, жаргон і неолігізми, що з'являються в англійській мові. Надалі лексеми були перевірені за допомогою Collins English Dictionary [CD] і Merriam-Webster [MW], одних з найбільш авторитетних американських видань, які фіксують лінгвістичні зміни, інших тлумачних і етимологічних словників і національних корпусів мови (для опорних лексем).

Розглянемо неологізми для опису обмежень, що виникли у зв'язку з поширенням пандемії COVID-19.

Так, лексеми *quarantine* «карантин» і *self-isolation* «самоізоляція» не можна назвати неологізмами. Згідно словнику Merriam-Webster, англійська лексема *quarantine* походить від французької *quarantaine* у значенні «період сорокаденної ізоляції» (перша згадка датується 1617 роком). Однак з часом слово розвинуло додаткові значення, зокрема, «обмеження діяльності і взаємодії осіб або транспортування товарів з метою запобігання поширенню хвороб або шкідників», яке в контексті пандемії коронавірусу виступає частковим синонімом до слова *self-isolation*, розуміється як «дія по ізоляції самого себе від інших» (зафіксовано в 1834 році). Таким чином, у щоденному

узусі нівелюється протиставлення за ознакою «примусове обмеження» і «добровільне обмеження». Лексика на позначення обмежень, викликаних пандемією COVID-19 підрозділяється на дві підгрупи: «робота» і «вільний час», об'єднані спільною семою «засоби комунікації». Перша включає стилістично нейтральні аббревіатури *WFH* «робота з дому» і *WFO* «робота з офісу». Для виконання дії, що позначається *WFH* і реалізованої дистанційно, суб'єкт змушений більшу частину часу знаходитися перед веб-камерою, вступаючи у комунікацію з колегами, які бачать його тільки вище пояса. Дотримуватися ділового стилю в умовах самоізоляції дозволяє *upperwear* – «одяг, що надягається на верхню половину тулуба». Неологізм утворений за аналогією з *underwear* – «нижня білизна».

Взаємодія з навколишнім світом здійснюється через додатки і програми, що встановлюються на технічні засоби комунікації, тому дії пов'язані з їхнім використанням описуються виходячи з власної назви додатку чи програми з додаванням продуктивного суфікса *-ing*: *whatsapping*, *facebooking*, *zooming* та ін.

Нові реалії вимагають нових слів, які зможуть «імпліцитно висловити ту нову емоціональну складову, яка відсутня в інших близьких за змістом лексемах мови» [Левонтіна 2020]. Так, формат дистанційної роботи часто не дозволяє повністю розділити ділову і домашню сфери життя, що призводить до спонтанної появи в ході робочої комунікації інших учасників самоізоляції, наприклад, дітей або домашніх тварин. Подібні вторгнення отримали назву *zoom-bombing*, тобто «раптова поява в ході чужої зум-конференції, подібна до вибуху бомби».

З іншого боку, час, проведений на карантині, може розцінюватися як можливість для відпочинку і дозвілля – значення, яке відображається засобом неологізму *quarantime*, побудованого на частковому співзвуччі *quarantine* [kwòr-ən-ˈtēn] і *time* [ˈtīm]. Саме цей принцип лежить в основі більшості лексем, що описують приємне проведення часу. Людина, яка добровільно знаходиться на самоізоляції, називається *cove-dweller*, буквально «житель бухти». Тут

спостерігається потрійна гра слів: *COVID* [kō-vid], *cove* [kōv] «бухта» і *cave* [kāv] «печера», що одночасно описують образ людини на карантині як печерного жителя, чия печера подібна до тихої бухти. Основне заняття «жителя бухти» – *COV-Eat*, тобто «споживання їжі в умовах самоізоляції в період пандемії коронавірусу», що носить відтінок обжерливості, можливо, пов'язаного з заїданням стресу. Неологізм виник в результаті фонетичної інтерференції *COVID* [kō-vid] і *eat* [ēt] «їсти». Будучи при цьому істотою соціальною, *cove-dweller* відчуває необхідність розділити трапезу з іншими, в результаті чого організовує *COVIDEO-party* («вечірка з використанням веб-камери в умовах самоізоляції в період пандемії COVID-19», злиття *COVID* [kō - vid] і *video* [vi-dē-ō] + *party*) і *virtual happy hour* «віртуальна щаслива година», тобто час, коли люди збираються в барі для спільного споживання спиртних напоїв, які коштують дешевше, ніж в інші години роботи. У ситуації пандемії коронавірусу місце коктейлів в барі займає *quarantini* (*quarantine* + *Martini*, марка популярного вермуту, що входить в основу багатьох напоїв). З японської мови прийшов неологізм *on-nomi*, що позначає, згідно Collins Dictionary, популярну активність серед японських жінок середнього віку, які збираються групами більше десяти осіб і займаються обговоренням своїх бід, пов'язаних з самоізоляцією. В результаті *cove-dweller* нарощує *coronaspeck* – «жирок, поява якого пов'язана з обжерливістю під час карантину в період пандемії коронавірусу» (неологізм *coronaspeck* утворений в результаті зрощення лат. *Corona*- і нім. *Speck* «сало»).

Отже, основи неологізмів є прогнозуємо мотивованими, однак найчастіше відсилають до ситуативного контексту, тому їхня правильна інтерпретація вимагає від учасників комунікативного акту фонових знань. Новинні повідомлення, в свою чергу, перенасичені не тільки фактичними даними, а й вузько спеціалізованою медичною термінологією, яка в результаті частотності вживання десемантизується. Неологізація – це спосіб іронічного переосмислення дійсності, що дозволяє індивіду адаптуватися до ситуації стресу [Нефляшева 2017, с. 325]. Англійська мова як мова-макропосередник,

найбільш наочно відображає лінгвістичні тенденції. У фокусі дослідників виявилися не тільки лексеми з точки зору їх морфологічного складу і етимології, але і весь соціальний контекст, який в період пандемії коронавірусної інфекції виявився «універсальним», адже торкнувся всього міжнародного співтовариства, яке вимушене реагувати на так звану «нову реальність».

Література

Левонтина И. Б. Язык как инструмент эволюции. И. Б. Левонтина. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dfzCehnmHf8> (дата обращения: 23.04.2020).

Нефляшева И. А. Оказиональное слово как явление постмодернистской эстетики. И. А. Нефляшева. Теория и практика ономастических и дериватологических исследований. 2017. С. 324–346.

Павлова А. С. Наименования коронавирусной инфекции Covid-19 в русском, английском и немецком языках: культурно-национальная специфика. Козловская Н. В. *Новые слова и словари новых слов*. 2020. СПб. : ИЛИ РАН. С. 126-138.

Humbley, J. Term formation and neology. *Languages for Special Purposes: An International Handbook*. 2018. P. 437–452.

ШИМЯНОВА М. В.

(Запорізький національний університет)

ЛЕКСИЧНІ ОДИНИЦІ З ПРОСТОРОВИМ ЗНАЧЕННЯМ: ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Одну з основоположних ознак методології наукового дослідження становить інтеграція пошукової діяльності, мислення й накопичених знань про об'єкт дослідження. Хоча наукова розвідка вибудовується залежно від організації знань суб'єкта пізнання, особливості досліджуваних явищ, їх ознаки чи функції також впливають на обрану науковцем проблематику. Об'єкт

дослідження завжди є багатоаспектним, оскільки, по-перше, він існує незалежно як складова реальності, на яку спрямована увага науковця; по-друге, він є складовою наукового пізнання. Отже, об'єкт дослідження охоплює реальні та потенційні елементи, врахування яких впливає на якісні показники дослідження.

Вивчення лексичного складу мови ускладнено проблемою коректної вибірки [A. Nava, N. Pedrazzini 2012 Y. Sabtan 2011; Z. Vetulani 2016]. Необхідність залучення тих чи тих одиниць до корпусу дослідження визначається не тільки їх оптимальною кількістю, а й низкою інших критеріїв, які дозволяють довершити обсяг реальних фактів наукового пізнання. У працях з порівняльно-історичного мовознавства (Ф. Бопп, Я. Грімм, Р. Раск) знаходимо переконливі докази того, що для лексичної реконструкції і встановлення генетичних зв'язків між мовами варто спиратися на обмежений клас лексики, якому властиві універсальність й константність функціонування. Критерії частоти уживання і словотворчої продуктивності не завжди виправдовують очікування істориків мови, оскільки інтенсивні мовні контакти суттєво збільшують ступінь адаптації запозичень.

Вважаємо, що оптимальна кількість принципів відбору лексики важлива для аналізу розвиненого класу одиниць з просторовим значенням. Принципи відбору розуміємо як показники для ідентифікації та оцінки одиниць. До таких відносимо статистичний та лінгвістичний критерії ідентифікації.

Статистичний критерій ідентифікації лексики з просторовим значенням можна вважати негативним, оскільки висока частота і розповсюдженість є показовими лише для обмеженої кількості лексем з первинними локативними та дирекціональними значеннями (*in, out, up, down* тощо).

До лінгвістичних критеріїв можна віднести принципи функційної необмеженості; семантичної цінності; багатозначності. Застосування лінгвістичних критеріїв з метою ідентифікації і відбору лексики з просторовим значенням також виявляється проблематичним.

Принцип функційної необмеженості не спрацьовує для регіонально

важливих позначень (австрал., новозеланд. *bush*, півд.афр. *veld*).

Принцип семантичної цінності (позначення важливих понять), релевантний для загальноанглійських лексем (*land, area*), залишає на периферії цінні регіональні реалії (австрал. *the never-never land*).

Принцип багатозначності також ускладнює відбір просторової лексики, оскільки різні фундаментальні поняття можуть бути вираженими в термінах орієнтаційних (когнітивних) метафор [Lakoff, Johnson 2003], наприклад, (*extraordinary, outlive, root out* тощо). Звідси випливає, що пласт просторової лексики належить до базового рівня усвідомлення дійсності та є основою для метафоричного осмислення абстрактних сутностей. Постає питання про те, чи слід враховувати одиниці, до актуальних значень яких не входять просторові семи, але виявляються компонентами первинних, етимологічних значень.

Отже, ідентифікація лексики з просторовим значенням потребує визначення низки оптимальних критеріїв і правил їх застосування.

Література

Lakoff G., Johnson M. Metaphors we live by. London : the University of Chicago Press, 2003. 277 p.

Nava A., Pedrazzini L. The General Service List: Vocabulary Selection Beyond Frequency. *A Cultural Journey through the English Lexicon*. Newcastle upon Tyne : Cambridge Scholars Publishing, 2012. P. 265-272.

Sabtan Y. Lexical Selection for Machine Translation. Manchester : University of Manchester, 2011. 360 p.

IDENTITY IN AN INSTITUTIONAL MICRO-CULTURE: LINGUISTIC AND SOCIOCULTURAL PERSPECTIVES ON BELONGING

Culture has been given multiple broad and more specific definitions, including the general approach by John H. Bodley and his appropriate understanding of culture as “what people think, make, and do” [Bodley 1994, p. 22]. At the core of the exploration of culture is a human being as a generator and creator of common values, beliefs, assumptions and judgements. The anthropological nature of culture stipulated the evolvement of cultural studies and introduction of *the three Ps model of culture* in the 21st century [Frank, 2014]. This model pinpoints the main cultural components of culture – perspectives, practices and products. *Perspectives* reflect the key values and beliefs of a culture and shape its *practices* (behavior patterns and traditions) and *products* (national cuisine, literary creations, clothing, etc.).

The three Ps model, as I assume, could certainly be increased to the four Ps model, where the fourth ‘P’ would be ‘people’, however in an anthropological cultural model the presence of people is evident. The model is a productive springboard for the exploration of smaller cultures human beings create based on their identities.

Apart from being people, we are also cultural beings and our multiple identities are represented in *micro-cultures* [Neuliep 2015] we move through on a regular basis. These *small cultures* [Holliday 1999] or micro-cultures can be our family or a group of co-workers, as well as a religious or educational community we belong to, etc. In any of these communities we are “an identifiable group of people who share a set of values, beliefs, and behaviors and who possess a common history and verbal and nonverbal symbol system that is similar to but systematically varies from the larger, often dominant cultural milieu” [Neuliep 2015, p. 16].

The paper addresses an institutional micro-culture represented at one of the two oldest English Universities. As the most selective, renowned and prestigious institutions in the UK, Cambridge and Oxford stand apart from the academic culture, generally accepted in England. The author argues that they make up independent and autonomous *micro-cultures*.

Members of Cambridge University value academic, cultural, and historical integrity. One of their main *perspectives* is conservative attitude to the preservation of medieval traditions. However, academically the University is progressive in response to the challenges and needs of the 21st century. It is believed that Cambridge should remain an institutional environment that should not adjust to the generally accepted educational system in the UK; they believe they should stand out. This is a commonly shared *perspective*. The University has its integral features and unique symbols (College Structure, system of government, student and staff gowns, University equivalent-lacking realia, etc.).

Being a collegiate institution, the University consists of 31 colleges. Each college is autonomous and represents even smaller micro-cultures in their turn. The differences are easily identifiable, since they are represented in “College Statutes”. For example, in Newnham College “soup” is considered as “winter food”, it is served only in winter months December through February and it is reflected in the respective part of the College Statute. In other Colleges you can have soup any time of the year.

Newnham is the all-women’s college, where only female undergraduate and graduate students and only female Fellows have studied and carried out their research since its foundation in the 19th century. Due to the strange unfamiliarity, newcomers (especially international students and scholars) may suffer a severe *culture shock* when on College campus [Bochner 2003] and need to adjust to its way of life to achieve acculturation.

University / College members have their own *cultural practices*, including the verbal system, represented by special authentic jargons that are not used outside the University. Some of the terms are also used at Oxford (e.g. *Michaelmas Term* – the first term of the school year, *High Table* and *Formal Hall* – special events with meals

and drinks in College Hall, *Senior Combination Room* – a lounge room for College staff, etc).

Names of Academic year terms are of religious character (*Michaelmas*, *Lent Term*, *Easter Term*), which reflects the University *conservative perspective* on historical integrity. Special College gowns can also be considered an authentic *product* of this micro-culture, while Senior Combination Room is a materialized belief in importance of social activities among academics; the room serves as a place for an unhurried chat over a cup of tea or coffee, browsing through current periodicals and relaxation. College Chapel shows respect to religious communities; people of all religious affiliations are blessed and invited for communion. There are special practices for different kinds of classes (tutorials and supervisions) and for behavior at High Table. One small example is that you have to follow a ‘no gap rule’ at High Table and socialize; otherwise, you cannot join the ceremony.

To belong to this culture, you should be familiar with Cambridge institutional terms and slang and the cultural realia they are used to name. Speaking Cambridge University and College “language” is essential. For example, using the word ‘*buttery*’ instead of ‘canteen’, ‘*Easter Term*’ instead of ‘Spring Term’, ‘*bedder*’ instead of ‘cleaner’, etc. is inevitable; this in a way feels like speaking another language (many English-speakers do not understand the jargon).

You should share the belief that it is an outstanding community that keeps traditional practices. You have to know how to behave at High Table and Formal Hall and follow the existing rules (wearing College gowns or formal clothes); you should know that you cannot take a seat separate from other community members unless you have a private appointment in College Hall (‘*no gap rule*’), etc.

The Cambridge community is open to those who are lucky enough to get enrolled or hired. However, you need to either be wealthy enough to pay for your education or get a scholarship. Going through adjustment is inevitable and it may be painful. The community will certainly open up and accept you when you find your way around with its ancient, weird, charming if crazy traditions. An important thing is that you feel absolutely different as a tourist there – you are not invited to join the

University practices. You may do punting activities on the river Cam, but you will not understand the micro-culture without personal involvement. “Lack of cultural understanding and cultural information can also be regarded as the connecting point between demotivation and intercultural communication competence” [Badrkoohi 2018, p. 8].

Cambridge students, academic and non-academic staff members form their own identifiable institutional identities; Cambridge University, as well as any of its Colleges, are *fully-fledged micro-cultures*, consisting of respective *perspectives*, *practices* and *cultural products*. Many of the traditional *practices* at the University are particularly *deep culture* [Gómez Rodríguez 2015] (High Table, ‘no gap rule’), which means that mastering them beforehand is hardly possible. Acculturation process in this institutional micro-culture for newcomers will normally be challenging.

References

- Badrkoohi A.* The relationship between demotivation and intercultural communicative competence : Cogent Education, 5 (1), 2018. P. 8-14.
- Bochner S.* Culture Shock Due to Contact with Unfamiliar Cultures. Online Readings in Psychology and Culture, 8 (1), 2003. URL: <http://dx.doi.org/10.9707/2307-0919.1073> (Дата звернення 07.11.2021).
- Bodley H. H.* Cultural anthropology: Tribes, states, and the global system. Palo Alto, CA : Mayfield, 1994. 478 p.
- Frank J.* Raising cultural awareness in the English language classroom. English Teaching Forum : U.S. Department of State, 2014. P. 2-35.
- Gómez Rodríguez L. F.* Critical intercultural learning through topics of deep culture in an EFL classroom, Íkala : Revista de Lenguaje y Cultura, 20 (1), 2015. P. 43–59.
- Holliday A..* Small cultures. Applied linguistics. 20 (2) : Oxford University Press, 1999. P. 237-264.
- Neuliep J. W.* Intercultural Communication : a contextual approach, 6th Edition. Thousand Oaks, CA : Sage, 2015. 501 p.

ХУДОЖНЯ МЕТАФОРА У РОМАНІ ДОННИ ТАРТТ «ЩИГОЛЬ»

У сучасному мовознавстві за метафорою закріплено статус головного засобу концептуальної системи людини. Метафора виступає одним з найважливіших засобів непрямой інтерпретації актуальних для тієї чи іншої лінгвокультури понять.

Метою нашого дослідження є висвітлення ролі метафори як стилістичного засобу у художньому творі на матеріалі роману Донни Тартт «Щиголь».

Сутність та роль художньої метафори досліджували багато вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме Ж. Вардзенашвілі, Л. Кравець, Є. Некрасова, Г. Скляревська, Д. Шмельова та А. Шумілова. Під художньою метафорою розуміють мовне явище, яке є результатом пізнавально-мовленнєвої діяльності людини і якому притаманна властивість відображати і зберігати національно-культурну інформацію. Таким чином, метафора є важливим стилістичним засобом, притаманним художньому тексту.

У романі Д. Тартт «Щиголь» метафора слугує стилістичним засобом зображення та характеризувannya почуттів, роздумів, станів головного героя.

Роман Д. Тартт «Щиголь» – величезне епічне полотно про силу мистецтва і про те, як воно здатне впливати на все наше життя. Роман тісно пов'язаний з сенсом людського життя та екзистенційним вибором людини, позиціонує стиль індивідуального художнього мислення з притаманними йому рисами еклектики, з тяжінням до цитування, алюзії, жанрового синкретизму.

Назва роману є метафоричною, адже “The Goldfinch” – це гімн туги за довершеністю, відображення того, що сила мистецтва ніколи не піддається старінню чи забуттю. Вона може супроводжувати людину протягом усього її життя, дарувати у хвилини життєвих перипетій душевний спокій, втіху та душевну рівновагу. Картина Карела Фабріціуса стає своєрідним символом

життя, яке продовжується, незважаючи ні на що. Щиголь у романі стає головним героєм, а головний герой – щиглем, що опинився у неволі, однак продовжує своє безрадісне існування живописця Фабрициуса, зумовлює її основну ідею.

Особлива увага автора “роману виховання” прикута до внутрішнього розвитку героя, його взаєминам з іншими персонажами і зіткнення з реаліями навколишнього світу. Д. Тартт реалізує цю жанрову ознаку в образі Теодора, кожна нова зустріч якого стає доленосною. Так, результатом його випадкової і одночасно трагічної розмови з вмираючим старим в музеї стає, з одного боку, крадіжка картини, а, з іншого, - набуття нових друзів і справжнього покликання – роботи в антикварному магазині, Хобі, який надає Тео роботу, дах і підтримку в годину потреби, якому можна довірятися : “...*this place is good, this person is safe, i can trust him, nobody will hurt me here... You can stay. As long as however you like*” [The Goldfinch, p. 94].

Найголовнішою художньою метафорою у розглядуваному творі є дорослішання Теодора, яке ми спостерігаємо впродовж всього роману завдяки творінню Фабрициуса, яке привело його до усвідомлення істинної цінності мистецтва: “*I add my own love to the history of people who have loved beautiful things, and looked out for them, and pulled them from the fire, and sought them when they were lost, and tried to preserve them and save them while passing them along literally from hand to hand, singing out brilliantly from the wreck of time to the next generation of lovers, and the next*” [The Goldfinch, p.12]. У цій метафорі демонструється справжня сутність мистецтва. Мистецтво-вічне, краса-вічна.

Ще один спосіб вираження художньої метафори можемо побачити у вислові: ‘*like an axe wound...*’, що у перекладі означає «немов рана від сокири». У тексті «Щиголь» порівнюємо метафору з відомим висловом «немов ніж у серці». Маленький Тео відчував такий біль, коли померла його мати.

Отже, на основі аналізу тексту можемо зробити висновок про те, що текст роману Д. Тартт «Щиголь» є досить метафоричним. Сама особливість художнього роману як особливого комунікативного жанру передбачає

використання різноманітних стилістичних засобів, з якого метафора, з огляду на її образність, асоціативний характер, естетичну функцію, стає невід'ємним тропом художньої розповіді.

Література

Tartt D. The Goldfinch. Boston : Little, Brown. 2013.

Tartt D. The Goldfinch. Hardcover, First American Edition. 2003. 771 p.

URL:https://royallib.com/book/Tartt_Donna/the_goldfinch.html

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОГО МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО
КОЛОКВІУМУ “ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА НАПОЛЕОНА В МОВІ,
ЛІТЕРАТУРІ, МИСТЕЦТВІ” (4.11.2021)**

БОРОВСКАЯ Э. А.

(Запорожский национальный университет)

**ПРИЕМЫ ХУДОЖЕСТВЕННОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ ОБРАЗА
НАПОЛЕОНА В РОМАНЕ СТЕНДАЛЯ «КРАСНОЕ И ЧЕРНОЕ»**

Личность Наполеона противоречива и притягательна, она вызывает интерес в разные эпохи и в различных отраслях культуры – литературе, журналистике, живописи, театре, кино. На протяжении последних двух столетий наполеоновские мотивы неоднократно становились сюжетообразующим началом в художественных произведениях. Одним из самых известных писателей-наполеонистов является французский реалист Стендаль.

Образ великого реформатора осмыслен во многих произведениях писателя («Жизнь Наполеона», «Воспоминания о Наполеоне», «Пармская обитель»). Однако наибольшую художественную выразительность личность Бонапарта получила в романе «Красное и черное».

Своеобразие художественного изображения Наполеона в этом произведении состоит в том, что он не является персонажем, его образ конструируется внутри сознания главного героя Жюльена Сореля. Такая форма присутствия, по нашему мнению, является очень своеобразной и требует от автора разработки определенного комплекса изобразительных средств, которые и будут исследованы в данной работе.

Законы художественного изображения позволяют Стендалю создать не исторически достоверный образ, а трансформированный сквозь призму

сознания другого героя. Приемом художественного изображения становится биографический параллелизм, который использует Стендаль в качестве сопоставления своего героя и его кумира.

История Жюльена Сореля – это история стремительной карьеры молодого человека низкого социального происхождения. Наполеон Бонапарт становится его ценностным ориентиром, воплощенным примером обретенной славы, уважения и успешной реализации личностного потенциала. Жизнь Жюльена осознанно ориентирована на поведение и образ кумира.

Одной из самых психологически напряженных коллизий в романе является необходимость притворяться и скрывать свою страсть к Наполеону. Жюльен, лишенный перспектив военной карьеры, усердно изучает богословие и вынужден приспосабливаться к мнению социального большинства. Однако наполеонизм остается основой внутренней жизни героя, которая иногда проявляет себя. Однажды на обеде у Шелана, в кругу священников, юноша не сдержал порыв своих чувств и «с жаром стал превозносить Наполеона. Чтобы наказать себя, он привязал к груди правую руку, притворившись будто вывихнул ее, и носил ее привязанной в этом неудобном положении ровно два месяца» [Стендаль 1987, с. 17]. Изображая самонаказание Сореля, Стендаль, по нашему мнению, акцентирует некоторое внешнее сходство героя с императором, положение руки Жюльена вызывает ассоциации со знаменитой позой Бонапарта с рукой, заложенной за борт сюртука. Таким образом биографический параллелизм приобретает несколько пародийный оттенок.

Еще одним выразительным эпизодом иллюстрируются взаимоотношения героя с Наполеоном. Это эпизод уборки в доме де Реналь, когда Сорель оказался на грани разоблачения, если бы прислуга обнаружила под матрасом портрет Бонапарта: «Портрет Наполеона хранит у себя человек, высказывающий такую ненависть к узурпатору! И надо же проявить такую неосторожность, сзади на портрете строки, написанные моей рукой. И уж тут никаких сомнений быть не может: сразу ясно, что я перед ним преклоняюсь. Так бы в один миг и погибла вся моя репутация, а ведь это все что я имею»

[Стендаль 1987, с. 67]. Здесь любовь к Наполеону обретает почти романтическую окраску, так как Мадам де Реналь, предотвратившая опасную ситуацию, заподозрила существование тайной возлюбленной Жульена. Можем отметить, что в данном эпизоде при всем драматизме ситуации параллелизм приобретает несколько комический характер.

Одна из значимых сюжетных линий романа – взаимоотношения Жульена с женщинами – госпожой де Реналь и Матильдой де Ла Моль. «Некоторые изречения Наполеона о женщинах, кое-какие рассуждения о достоинствах того или иного романа, бывшего в моде во время его царствования, теперь впервые навели Жульена на мысли, которые у всякого другого молодого человека явились бы много раньше» [Стендаль 1987, с. 89]. Наполеон, как известно, был любвеобилен, однако пережил и одну всепоглощающую страсть к Жозефине Боггарне. Для Жульена такой женщиной стала мадам де Реналь – женщина, которая в результате оказала на героя большее влияние, чем его кумир Наполеон. Именно любовь к ней в финале приводит героя к прозрению относительно ложности своего жизненного пути. Стендаль таким образом, снова подвергает сомнению истинность наполеонизма как ценностного ориентира.

В целом, биографический параллелизм, используемый Стендалем для раскрытия психологии Жульена Сореля, становится определяющим для выражения авторской позиции в романе. Романтизм Жульена, сформировавшийся под влиянием высокого наполеоновского идеала, разрушается под влиянием обстоятельств и личностных устремлений самого героя. В финале произведения Стендаль избавляет своего героя от наполеоновских иллюзий и дает ему возможность ценой жизни извлечь истинный нравственный урок.

Литература

Стендаль. Красное и черное. Москва : Художественная литература, 1989. 485 с.

**NAPOLEON SYMPHONY BY ANTHONY BURGESS:
A MULTIMODAL DIMENSION**

Anthony Burgess' *Napoleon Symphony* is an experimental novel which is structured on Beethoven's Third Symphony called "Eroica" and characterized by the use of a music paradigm as a basis for narrative form. The intersection of music and the written word in *Napoleon Symphony* is very complicated because the author believed that "in the fusion of musical and literary form lies a possible future for the novel." That's why David McNeil qualified it as a "musicalizing fiction" and claimed: "*Napoleon Symphony* is equally revolutionary, approximating the *Eroica* not merely in its use of a four-part structure to reflect the Four Movements of Beethoven's work but also in its use of such unconventional techniques as verse sections, fluidity of point of view and rhythmic language" [McNeil]

Burgess' novel consist of an introduction and four parts - four movements, dedicated to certain periods of Napoleon's life: the first movement depicts the emperor's desires for his wife Josephine and his military actions; the second, funereal movement shows Napoleon's ill-fated march on Russia; the third movement describes the emperor exiled to and then escaping from his island prison of Elba but suffering defeat at Waterloo and the last movement, Napoleon is an old man waiting for death on island prison St. Helena.

The scholars noted that the novel "can be mapped even more specifically to individual elements of the symphony". Adam Roberts analyzes the "Napoleon Symphony" as the statement of a musical theme followed by variations. Each section of the novel has its own flavor, its own setting, its own narrative voice. Some sections focus on a specific place in Napoleon's Egyptian campaign; others offer brief sketch of characters and their views on the action [Roberts].

Kendra Leonard claims that Burgess incorporates poetry about the campaign

into the sections and uses different rhyme schemes and contrasting poetic forms to give further definition and individuality to each section while still maintaining the focus on Egypt and Napoleon's desire to conquer it. And just as the symphony's first movement repeats itself at the end in the recapitulation, Burgess repeats his own prose verbatim from the very beginning to reinforce its importance and to resolve the problems it set out. So, in the first movement Burgess equates the sounds of the strings with sexuality and desire, and the brass with the military activities.

The second movement of the novel equates with Beethoven's slow and cool second movement of the symphony when the triumphant major key of the first movement moves into minor musical movement slower than minuet. Burgess underlines that Napoleon is uptight by his ill-fated march and defeat in Russia. He is not dead but feels sorry for the deaths of more than half of the soldiers who had traveled with him to fight. His melancholy is lifted briefly during the major trio section, during which he has erotic dreams and memories of his past. When the minor-key theme returns, Burgess gives it lyrics that are at first dark but soon become filled with puns and noises that mimic the sounds of the orchestral instruments:

There he lies

Ensanguinated tyranny

O bloody bloody tyrant

See

How the sin within

Doth incarnadine

His skin

From the shin to the chin

becomes

Dumdy DUM

Dee dum dee dundy

DUM

DUM

DUM diddum diddum

DUM

DUM.

At this point, the main melodic idea from the beginning returns, and Burgess sets the words above to it. Burgess's words fit it exactly [Leonard].

As with the first movement of the novel, Burgess divides the second movement into sections matching the subdivisions and sometimes even the phrases of Beethoven's music. Minor key segments are matched with stories of death, divorce, and other unpleasant events, while major key parts pair with text in which Napoleon's army is given hope, or in which Napoleon himself feels somehow uplifted. Alliteration—a literary device where words that begin with similar sounds are repeated—hints at groupings of instruments in the music: strings together, making similar bow-strokes, or the brass, breathing as a single player.

In the third movement of the novel is about Napoleon in exile on Elba, his escape and return to Paris. Burgess tries to tie a plot to the music of Beethoven's scherzo. He describes Napoleon's stream of conscious as he dines, and then a performance of the Prometheus legend, which reminds Beethoven's ballet. Burgess's words run on like quickly moving jazz-improvisation of sounds. By the end of the scherzo, Napoleon is on a horse, on his way back to reclaim power.

Beethoven's fourth movement begins with a dramatic cascade of sound; Burgess describes Napoleon on a rough sea, on his way to exile on another island, trying to poison himself, and with his mind wandering multiple places at once. When he does get his mind and mouth together, he can only speak simply, finding homonyms between the "loo" of Waterloo, where he suffered his final military defeat, and the *l'eau* or water, which surrounds the island of his prison. He feels rage, and passion, and exhaustion, and each emotion reflects a section of the symphony's last movement. At the end of the last movement, Beethoven recalls the theme from the beginning, and doctors look over the body of Napoleon and recall its place in the world. The spirit of the emperor wings away on exultant memories fashioned by Burgess as a litany of striking words encompassing the universe, a delight of the mind and tongue.

Napoleon Symphony closes with a 181-line poem in rhyming couplets articulating the way in which musical forms are used in the text and explaining its modernist ambitions – a virtuoso conclusion that demands many changes of register from high politics to low slang, a great deal of idiomatic dialogue, and army and drinking songs peppering the text.

Thus this experimental novel tries to imitate in words the form of music, the sounds of music, and the meaning of the particular musical work. Burgess reported that he had “elephantine fun” writing the book, and it stands as a testament to the ways in which we can think in multiple art forms and media and join them in various ways to create new works blending musical form and language. Burgess’s *Napoleon Symphony* is probably the most successful of his experiments because it so closely follows Beethoven’s masterpiece. In *Napoleon Symphony*, we see exactly what makes a leader seem unheroic even as he is being abstracted into a musical work about a “great-man-turned-tyran.”

Literature

Roberts A. *Napoleon Symphony* (1974): a Third of Beethoven. URL: <http://anthonyburgessblog.blogspot.com>

Leonard K. Art Mimics Art : Anthony Burgess’s *Napoleon Symphony* : A Novel in Four Movements URL:<https://www.semanticscholar.org> ›

McNeil D. The Musicalisation in Fiction : The “Virtuosity” of Burgess’ *Napoleon Symphony*. *Mosaic: An Interdisciplinary Critical Journal*. 1983.Vol. 16. No. 3. P. XVI-XXX.

**REFERENCES TO NAPOLEON'S LIFE AND DEEDS AS MEANS OF
CREATING ALLUSIVE INTERMODALITY IN MODERN
ENGLISH MASS MEDIA**

The *aim* of the present study is to reveal the peculiarities of resorting to references to Napoleon's life and deeds as means of creating allusive intermodality in modern English mass media.

First of all, we want to note that under "allusive intermodality", as we already stated in our earlier works, we mean "the relations that arise between a verbal text and non-verbal texts that the former refers its recipients to by means of allusions; that is by mentioning non-verbal texts or their elements indirectly, thus making a recipient recognize the non-verbal text, evoke its features and only then perceive the image the author wanted to create" [Maslova 2020, p. 59].

It turned out that the methods of our present research should be completely different from those that we used in the past while working with allusions. We used to apply the continuous sampling method: we worked with texts to identify allusions and define their sources and finally to interpret the meaning. Here we faced the task to find allusions to certain personality. Our first step was to find key words connected with this historical figure. Here we resorted to the method of the interview – we turned to all the French people we knew for associations with Napoleon. The two key words we received were 'Waterloo' and 'Austerlitz'. The next step was critical study of reference sources: we decided to rely on Encyclopédie Larousse and Encyclopedia Britannica. So we thoroughly studied the articles devoted to Napoleon Buonaparte in both mentioned sources and singled out the following key words which were crucial in the emperor's life (of course, one may argue that the list is subjective, but we want to justify our choice by the fact that most of the mentioned words were themselves hyperlinks to other articles of encyclopedias, that is the editors of Britannica and

Larousse also consider them to be vital for history in general and for Napoleon's life in particular): *the little corporal (le Petit Caporal)*; *the Corsican (le Corse)*; *Joséphine de Beauharnais (Tascher)*; *battle of the Nile*; *little crop-head ("le petit tondu ")*; *First consul*; *Louisiana purchase*; *battle of Austerlitz*; *Borodino*; *Island of Elba*; *battle of Waterloo*; *St.Helena Island*.

Besides analysing the core cases of our study, we can't but mention the following noteworthy observations:

1) the personality of Napoleon Buonaparte is still vividly discussed in modern English media, including very recent publications – perhaps, because on May 5th 2021 we commemorated the bicentenary of his death (*Despot, genius or both? France argues about Napoleon* (the title of the article in the Economist, March 4th, 2021); *When Napoleon stole a Venetian masterpiece* (the title of the article in the Economist, May 21st, 2021); *Napoleon's journey from sublime to ridiculous* (the title of the article in the Economist, November 3rd, 2018); *Flawed sparkler* (the title of the article in the Economist, September 20th, 2014) and so on);

2) the allusion to Waterloo is perceived in British media as a failure though Britain defeated Napoleon in that battle (*Tony Blair's Waterloo* (the title of the article in the Economist, November 23rd, 2002); “*Britain is governed by a self-involved clique that rewards group membership above competence and self-confidence above expertise. This chumocracy has finally met its Waterloo*”(in the article: *The elite that failed* in the Economist, December 22nd, 2018).

We don't identify the word combination ‘to meet one's Waterloo’ as a means of allusive intermodality because this is a part of a set expression and it barely evokes multisensory images as it is what we may call a ‘dead metaphor’ deeply engraved in minds of recipients as having a direct semantics ‘failure’; though, as we mentioned above, its meaning in the English language is rather unexpected if we take into account the historic event which is the source of this phrase.

One of the brightest examples of referring to Napoleon's life and deeds to create allusive intermodality is the following:

“*With “a heavy heart, and much consideration”, Jason Calacanis this summer*

*announced his “retirement from blogging”, which he believed was “the right decision for me and my family”. <...> With the bathos of **Napoleon** departing for **Elba** or Michael Jordan bidding adieu to basketball, Mr Calacanis bowed out, reverting to the ancient medium of e-mail to disseminate his opinions” (in the article ‘Oh, grow up’ in the Economist November 8th, 2008).*

Here we see an allusion to Napoleon’s exile on the island of Elba. Surely, the reader should know this part of history to perceive the author’s irony emphasized by the word ‘*bathos*’. This image cannot be exclusively visual; probably, there will be certain audio components, or even olfactory ones; it depends on the imagination of the recipient of the text. Undoubtedly, the potential reader did not personally witness the event which is the source of the allusion but they will certainly reconstruct the image that they had when they found out about this episode of history either from a textbook, or a novel, or somebody’s oral presentation.

Another vivid example of allusive intermodality created by reference to Napoleon can be found in the following abstract:

*“Others assume that to become a better boss executives need do no more than ape other corporate high-flyers or draw inspiration from leaders in other walks of life. <...> Military commanders are a favourite – military metaphors still abound in the corporate world – and **Napoleon** and Alexander feature frequently. Alexander’s record on globalisation, however, is the more appealing in the current business climate. **Failure** to make it **in Moscow** and being **offshored on St Helena** are not to be found on the CVs of potential business leaders of today” (in the article ‘The genuine article’ in the Economist February 21st, 2006).*

Here one may have not only the visual image of Napoleon and Russia but also remember that it was cold that contributed to the defeat of the French troops, so the image may have the component ‘feeling of cold’ and even an audio element ‘whistle of severe frosty wind’. Multisensory image of the exile on St Helena Island may include the sensation of a breath of a sea breeze. All this is very subjective and will certainly depend on the extent to which the description of the historic events was detailed when the recipient got acquainted with it and on the memory of the potential

recipient.

One can't but notice that as a means of creating intermodality an allusion broadly realizes its compressive function – one has to use very few lexical units to create a detailed multisensory image in the mind of a potential recipient of the text.

Based on the above, we may conclude that the life and deeds of Napoleon Bonaparte remain a widely used source of means to create allusive intermodality. This can be explained by the fact that Napoleon is a bright, if notorious, personality, whose life story is known to the overwhelming majority of well-educated people, therefore allusions to the historic events connected to Napoleon help to create vivid multisensory images using the fewest quantity of lingual means possible. Thus, such allusions are widely used in the media nowadays and will certainly be resorted to in future.

References

The Economist. URL : <https://www.economist.com>

Encyclopedia Britannica. URL : <https://www.britannica.com/>

Encyclopédie Larousse. URL : <https://www.larousse.fr/encyclopedia>

Maslova M. V. Allusive intermodality as a means of creating structural anticipation. *Тези доповідей XII Міжнародної наукової конференції “Іноземна філологія у XXI столітті”*: Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. С. 57-59.

PUZANOV V. M.

(Zaporizhia National University)

THE IMAGE OF NAPOLEON I BONAPARTE IN BRITISH CULTURE

Napoleon I Bonaparte, like any important historical figure, has two levels of perception. The first level is based on the real facts of his life, his successes and failures; the second level is based on the collective idea of the figure of Napoleon. The way Napoleon is represented in British culture is only one part of his image in world culture. The difficulty in understanding Napoleon's place in British culture is

enhanced by the fact that Napoleon was a versatile person: a careerist, a manager, a commander, a politician, a legislator, a ruler, and even a sportsman.

So, let's turn to the facts about where, when and how Napoleon met the British.

In September 1793, Buonaparte arrived in the army besieging Toulon, occupied by the British and royalists, in October he was promoted to battalion commander (corresponding to the rank of major). Appointed chief of artillery, Buonaparte carried out a brilliant military operation in December. Toulon was taken, and at the age of 24 he received the rank of brigadier general from the commissioners of the Convention. [Chandler 1966] [Tulard 1985]. It is easy to understand that if a person is promoted for a victory over the British, then the British most likely perceive him as an extremely dangerous and skillful enemy.

The next time Napoleon had a major meeting with the British in March 1795, he was part of an expedition to Corsica, but this flotilla was scattered by a British squadron [Tulard 1985] [Roberts 2014]. That is, the image of Napoleon, which was based on real facts about him, has not changed.

However, on January 10, 1798, the Directory appoints Napoleon as commander of the army for the invasion of England. [Englund 2010] It was planned that Napoleon would organize an expeditionary force to land on the British Isles. However, after weeks of inspecting the invasion forces and analyzing the situation, Napoleon recognized the landing as unfeasible and put forward a plan to conquer Egypt, which he saw as an important outpost in the attack on British positions in India. Here we understand that the Directory could not appoint for the war with the British a person who had at least some kind of sympathy for them. That is, the image of Napoleon, built on real facts, is expanding. Napoleon is not only a dangerous and skillful enemy, he is also a cunning and clever enemy, irreconcilable.

During his Egyptian campaign, Napoleon fought very successfully against local rulers on land, but was again defeated by the British at sea. However, when he had to leave Egypt, he gracefully avoided encounters with the ships of the British. This once again demonstrated Napoleon's cunning.

On December 2, 1803, Napoleon again gathers troops to land in England

[Lefebvre 2011]. This fact shows for the second time his radical anti-British position.

On October 21, 1805, the British fleet under the command of Nelson defeated the Spanish-French fleet at Trafalgar [Roberts 2014]. The British once again confirm that Napoleon's invincibility is a European continental myth.

After defeating Prussia, on November 21, 1806, in Berlin, Napoleon signed a decree on the continental blockade. From that moment on, France and her allies broke off trade relations with England [Chandler 1966]. Another factual confirmation of Napoleon's harsh anti-British position.

On April 24, 1814, Louis XVIII, who had arrived from England, landed in Calais [Lentz 2004]. This shows that the British did not accept Napoleon's ideas for a new aristocracy and always fully supported the royalist opposition against him. And the charismatic builder of new France was perceived not only as an external enemy, but also as a distributor of harmful ideas of the anti-monarchist revolution against the old dynasties.

When Napoleon took advantage of the favorable political situation, Napoleon fled Elba on February 26, 1815. In the battles of Quatre Bras and Ligny, he pushed the British and Prussians. However, in a general battle near the Belgian village of Waterloo on June 18, 1815, he suffered a final defeat [Tulard 1985]. At that time, Napoleon was most often shown as a militarist, an atheist, a dwarf with a bunch of complexes, a war criminal. British propaganda, most reflected in James Gillray's cartoons, disgraced Napoleon as much as possible.

Anglo-French rivalry was, of course, a long-standing feature of European diplomatic and commercial relations during the eighteenth century, to the point where some historians refer to the Napoleonic Wars as the last phase of the 'Second Hundred Years' War' that only finally, and decisively, came to an end at the battle of Waterloo. [Crouzet 1997]

On June 22, 1815, Napoleon abdicated the throne for the second time. On June 25, he was forced to leave France and, relying on the nobility of the British government, on July 15, near the island of Aix, he voluntarily boarded the English battleship Bellerophon, hoping to get political asylum from his old enemies - the

British [Tulard 1985]. This fact shows that despite the consistent anti-British policy, military victories against Britain and the work of British propaganda, Napoleon's authority among the British was quite high. It is also important to note that the British did not execute Napoleon, but sent him back into exile, which once again underlines the respect for this historical figure. But the propaganda reflected the official position of the British state rather than the British themselves.

As for the myth of Napoleon. Then the researcher Stephen Basdeo emphasizes that Napoleon Bonaparte, Emperor of the French, who spent the majority of his life at war against the United Kingdom, became one of the most admired military heroes in British popular culture [Basdeo 2020].

A significant number of Napoleon's British contemporaries admired him. It is a known fact that when Napoleon surrendered to Captain Maitland in 1815, he was taken to Plymouth aboard HMS Bellerophon. The ship was docked at Plymouth for two weeks with the emperor confined on board. Hundreds of people flocked to the harbor, however, to see if they could catch a glimpse of the great man. The good-natured Napoleon relished his new found popularity among the English and made sure he appeared every evening at 6:30 p.m. to wave to his 'fans'. The cordial manner with which the emperor was received by the public led some of the authorities to fear that maybe these throngs of fans were secret revolutionaries. The authorities' fears were unfounded [Basdeo 2020].

Also, we find Sir Walter Scott, one of the most celebrated authors of the nineteenth century, writing his nine-volume *The Life of Napoleon Buonaparte, Emperor of the French* (1827), which, in his own words, was an account of "the most wonderful man and the most extraordinary events of the last thirty years ... his splendid personal qualities – his great military actions and political services to France" [Lockhart 1838].

After that, the myth of Napoleon, based on the real facts of his biography (mainly those that did not concern the wars with the British), continued to form in Great Britain and around the world. Today, the image of Napoleon in British popular culture does not differ much from his image in world culture. Today Napoleon is a

man who made himself, grew from a poor officer to the emperor of half of Europe, successfully reformed and modernized France, and in his spare time invented a chess opening - Napoleon opening [Murray 1963] and a tactical strike in checkers – coup Napoleon [Guinard 1984]. Napoleon today is that highly effective person who achieves almost all of his goals, which most modern people would like to be.

Literature

Basdeo S. Napoleon's Surprising Popularity in Nineteenth-Century England. Ontario, 2020. URL : <https://victorianweb.org/victorian/history/basdeo1.html>, free.

Chandler D. G. The Campaigns Of Napoleon. New York : Scribner, 1966. 1176 p.

Crouzet F. 'The second Hundred Years' War : some reflections'. *French History*, 10 (1997), 432–50.

Englund S. Napoleon : A Political Life. London : Simon and Schuster, 2010. 592 p.

Guinard L. Les Dames : le jeu des combinaisons, éd. du Rocher, 1984 (rééd. 1995). 264 p.

Lefebvre G. Napoleon. L., N. Y. : Routledge, 2011. 597 p.

Lentz T. Nouvelle histoire du premier empire: L'effondrement du système napoléonien, 1810-1814. Paris : Fayard, 2004. 681 p.

Lockhart J. G. Memoirs of the Life of Sir Walter Scott. 4 vol. Paris : A & W Galignani, 1838. 806 p.

Murray H. J. R. A Short History of Chess. London : Oxford University Press, 1963. 900 p.

Roberts A. Napoleon the Great. New York : Penguin, 2014. 976 p.

Tulard J., Garros L. Itinéraire de Napoléon au jour le jour, 1769-1821; nouvelle édition revue et corrigée par Jean Tulard et Jacques Jourquin. P. : Tallandier, 2002. 666 p.

Tulard, J. (trans. T. Waugh), Napoleon : the myth of the saviour, London : Methuen, 1985. 470 p.

ЛІНГВІСТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ МЕМІВ ПРО НАПОЛЕОНА

У даній роботі розглядаються французькі та українські креолізовані меми, іконографічною частиною яких є зображення Наполеона Бонапарта. Метою нашої роботи є проаналізувати лінгвістичні особливості французьких та українських мемів, які забезпечують прагматичний ефект на одержувача та виявити роль культурного контексту для їхньої правильної інтерпретації..

Стало вже загальновідомим, що поняття «мем» було введено в науковий обіг Р. Докінзом, який вперше запропонував концепцію реплікатора в застосуванні його до соціокультурних процесів. Ю. В. Щурина дає наступне визначення: інтернет-меми – це «ідея, образ, об'єкт культури (частіше нематеріальної), який переймається багатьма членами спільноти», він є специфічним для інтернет-дискурсу засобом досягнення комічного ефекту [Щурина 2012, с. 162]. Авторка також зазначає, що цим терміном позначається виникле в першому десятилітті ХХІ століття явище спонтанного поширення в інтернет-середовищі певної інформації або фрази за допомогою «тиражування» всіма можливими способами, а також саму цю фразу.

Інтернет-меми своєю появою можуть завдячувати новинам в ЗМІ, витвору мистецтва, висловлюванню відомої особи сучасності або минулого. Отже, за своєю сутністю вони є різновидом прецедентних феноменів, і з цим важко не погодитись, оскільки в них зберігається інформація про текст, відео- або друкований ресурс, культурний феномен або історичну подію, що стали джерелом появи мема. Внаслідок, інтернет-мем утримує в собі квант культурної інформації, що надає адресату можливість при його сприйнятті ідентифікувати прецедентний феномен. Але ця ідентифікація певною мірою залежить від підготовленості отримувача, його здатності встановити

асоціативні зв'язки, що забезпечують, врешті решт, комічний ефект – те, заради чого і створюють інтернет-мем.

Дослідження теоретичних джерел з даного питання дозволяє говорити про те, що інтернет-мем визначається як засіб комунікації, як сховище культурних кодів сітьової спільноти [Марченко 2013], як мовленнєвий жанр [Горошко 2007], якому властиві певні дискурсивні ознаки [Канашина]. До основних ознак інтернет-мему віднесено емоційність, гумористична спрямованість, медійний характер, інтертекстуальність, а також полімодальність [Изгаршева 2020].

Серед інтернет-мемів виокремлюються вербальні, візуальні та вербально-візуальні. Ці останні мають певні властивості, оскільки спосіб їх утворення не є спонтанним, а повністю визначається автором, який може вводити нові повідомлення й образи [Ягодкина]. Цей тип інтернет-мемів Ю. В. Щурина називає креолізованими мемами – різновидом креолізованих текстів, що утримують в собі дві негомогенні частини: вербальну та невербальну [Щурина 2013]. В цьому випадку комічний ефект – те, заради чого й існує інтернет-мем, виникає через взаємодію вербальної частини (напису) та іконічного зображення (малюнок, фотографія, таблиця).

У практичній частині нашого дослідження ми проаналізували меми,

основним іконічним компонентом яких є Наполеон Бонапарт. Звернення в інтернет-мемах до історичної постаті Наполеона не є випадковим. Воно стало прецедентним у французькому та українському мовному середовищі. В першому мемі, в текстовій його частині, автором використовується гра

слів, що підтримується іконічним зображенням, яке складається із двох частин і виступає як засіб, що несе додаткову інформацію. Інформація, виражена вербально, частково відтворюється за допомогою зображення. Перша його частина, де ми бачимо підпис bon appart і де обігрується подібність звучання

одиниць "bon appart" і "Bonaparte", є зав'язкою, а друга частина актуалізує схожість словосполучення bon appart (appartement), протиставляючи йому appart de merde. Цей симбіоз мовної гри та картинки, породжує комічний ефект аналізованого креолізованого мема.

Наступним пропонуємо розглянути український мем, де вербальна частина представлена рядком із вірша Т. Г. Шевченка «Мені однаково». Щоб вірно інтерпретувати цей мем, звернемося до вірша відомого українського поета, перші рядки якого звучать: «Мені однаково, чи буду я жить в Україні, чи ні». Отже, ми констатуємо, що у даному мемі одиниця «Україна» замінена на «Франція», і тут криється алюзія на вигнання Наполеона. Тобто, представлений креолізований мем має яскраво виражену культурну специфіку і буде розпізнаний адресатом за умови сформованих фонових знань.

Проаналізувавши французькі та українські креолізовані меми із зображенням Наполеона, ми можемо констатувати, що серед лінгвальних засобів, які використовуються при створенні французьких та українських мемів, можна назвати гру слів та алюзію. Втім, хоча французькі та українські інтернет-меми використовують однакові стилістичні засоби, для їхньої вірної інтерпретації необхідна зануреність у культурний контекст.

Література

Горошко Е. И. Теоретический анализ Интернет-жанров: к описанию проблемной области. *Жанры речи*. Вып. 5. Жанр и культура. Саратов : Издательский центр «Наука», 2007. С. 370–389.

Изгаршева А. В. Интернет-мем как медиатекст : лингвистический аспект. *Вестник МГОУ. Серия : Лингвистика*. Москва, 2020. №5. С. 86 – 101.

Канашина С. В. Что такое интернет-мем. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/chto-takoe-internet-mem/viewer> (дата звернення: 01.12.2021).

Марченко Н. Г. Интернет-мем как хранилище культурных кодов сетевого сообщества.

Казанская наука. 2013. №1. С. 113–115.

Щурина Ю. В. Интернет-мемы как феномен интернет-коммуникации. *Научный диалог.* 2012. №3. Филология. С. 160–172.

Ягодкина М. В. Мемы в интернет-коммуникации. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/memy-v-internet-kommunikatsii/viewer> (дата звернения: 15.11.12.2021).

Наукове видання

Тези доповідей

XIII Міжнародної наукової конференції

“Іноземна філологія у XXI столітті”

та Міжнародного міждисциплінарного колоквіуму

“Історична спадщина Наполеона в мові, літературі, мистецтві”

(4-5 листопада 2021 р.)

Відповідальний за випуск: Єнікєєва С. М.

Технічний редактор: Залужна М. В.

Коректор: Кононенко О. А.